

KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG ØKONOMI- OG HANDLINGSPLAN 2021-2024

Hvor finner jeg økonomi- og handlingsplan 2021-2024?

www.moss.kommune.no

Økonomi- og handlingsplan 2021 — 2024

Moss kommune

Leseveiledning

Økonomiplanen består av følgende elementer:

- Grafikk og nøkkeltall
- Tjenesteområder
- Sentrale kapitler

Ved å navigere seg frem ved å bruke topplinjen kommer man til ønsket område:

Den samme informasjonen finner du også ved å bruke toppmenyen øverst til venstre på siden:

Forside

Leseveiledning

Kommunaldirektørens forslag til vedtak

Kommunedirektørens forord

Organisering og styring

Økonomiske rammebetingelser

Befolkningsutvikling

Kommunens satsningsområder

Klimabudsjett

Tilskudd

Betalingssatser

Vedlegg

Kommunens tjenesteområder :

Kommunedirektør med stab

Kommunalområde oppvekst og utdanning

Kommunalområde helse og mestring

Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering

Kommunalområde plan, miljø og teknikk

Fellesposter drift

Grafikk og nøkkeltall

Her finner du grafiske framstillinger av hvordan driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet er fordelt og finansiert mellom ulike kommunalområder. Dette finner du ved å trykke på henholdsvis "Driftsramme for 2021" og "Investeringer i 2021". "Utvalgte nøkkeltall" viser de mest sentrale økonomiske tallene og indikatorene.

Kommunens tjenesteområder

Her finner du omtale av hvert kommunalområde, utfordringer og utvikling, samt fokus- og satsningsområder. I tillegg finner du driftsbudsjett og investeringsbudsjett for området.

Ved å klikke på enkeltinvesteringer (blå skrift) i investeringsoversikten får du mer informasjon om investeringen:

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Maskiner og digitalisering	500	500	500	500	2 000
MKE - Utvidelse av svømmehall	5 000	50 000	165 000	91 000	311 000
Mulighetsstudier nytt bibliotek og kulturskole	600	0	0	0	600
Ny bil dagsenter	1 500	0	0	0	1 500
Oppgradering idrettsanlegg	0	800	800	800	2 400
Rehabilitering av kunstgressbaner	0	8 000	5 000	8 000	21 000
Sum investeringsprosjekter	7 600	59 300	171 300	100 300	338 500

Øverst på hvert kommunalområde kan du velge underliggende enheter:

Forside / Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering

Enhet idrett, aktivitet og frivillighet | Enhet bolig, integrering og krisesenter | Enhet kultur | Enhet NAV

Ved å klikke deg inn på en enhet finner du omtale av enheten, utfordringer og utvikling, samt fokus- og satsningsområder. I tillegg til et detaljert driftsbudsjett med omtale. Ved å klikke på et enkelt tiltak i driftsbudsjettet (blå skrift) får du mer informasjon om tiltaket:

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

Økonomiplan

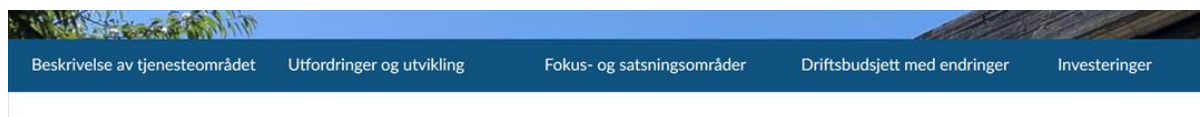
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	61 490	61 490	61 490	61 490
Sum Lønns- og prisvekst	86	86	86	86
Konsekvensjustert budsjett	86	86	86	86
Konsekvensjustert ramme	61 576	61 576	61 576	61 576
Innsparingstiltak				
Effektivisering bolig, integrering og krisesenter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Innsparing oppsigelse av avtale om kjøp av krisesentertjenester for menn	-377	-377	-377	-377
Reforhandle avtale lønnerhagen (privat samarbeidsavtale med leie av bolig)	-180	-300	-300	-300

Sentrale kapitler

Under sentrale kapitler finnes:

- leseveiledning
- kommunedirektørens forslag til vedtak
- kommunedirektørens forord
- organisering og styring
- økonomiske rammebetingelser
- befolkningsutvikling
- kommunens satsningsområder
- klimabudsjett
- tilskudd
- betalingssatser
- vedlegg

I hele løsningen kan du navigere deg videre ved å klikke på overskrifter som vises øverst i bildet:

Tips! Dersom rapporten er vanskelig å lese vil løsningen sannsynligvis være å justere skjermbildet ditt.

Kommunedirektørens forord

Da den forrige økonomiplanen ble skrevet høsten 2019, var utgangspunktet en krevende økonomisk situasjon og stor grad av usikkerhet knyttet til hvilke økonomiske realiteter den nye kommunen ville møte. «Vi trenger 2020 for å lære» og «videreført virksomhet» var oppsummeringen. Men 2020 ble på ingen måte slik noen av oss hadde tenkt eller kunne forestille oss. I skrivende stund er de økonomiske utsiktene usikre og utfordrende, og mange mennesker har mistet livsgrunnlaget sitt, mistet jobben eller blitt permittert. Verden er satt i en kontinuerlig beredskap. Ingen går uberørt gjennom en slik tid.

For Moss kommune har 2020 medført en rekke endringer som uten tvil også vil følge oss inn i 2021. Organisasjonen er, på grunn av pandemien, til tider overbelastet. Det har konsekvenser for servicegrad for innbyggerne og den enkelte ansattes arbeidssituasjon. Kommunens økonomi har gått fra utfordrende til krevende. En rekke faktorer har bidratt til dette; tidligere års merforbruk knyttet til økte behov for tjenester, byggingen av ny kommune og konsekvenser av pandemien. Pandemien kan med andre ord ikke alene brukes som forklaring på den økonomiske situasjonen, men den er hovedårsaken til at det nok en gang knyttes stor usikkerhet til hvordan økonomien i kommunen vil utvikle seg.

Det kan være vanskelig å definere hva som er rett nivå på tjenester og hvordan tjenester skal prioriteres i forhold til hverandre. Den økonomiske situasjonen krever allikevel at denne prioriteringen må gjøres. I tider med vanskelig økonomi kan det bli et ensidig fokus på nedskjæringene. Da er det viktig å huske på at Moss kommune årlig forvalter i underkant av kr 3,9 mrd på vegne av alle kommunens innbyggere. Også i årene som kommer skal vi prioritere videreutvikling av tjenestene gjennom bruk av ny teknologi og nye måter å jobbe på. Ikke minst vil store nasjonale satsinger som "Leve hele livet" bli prioritert. Vi vil også opprettholde et høyt investeringsnivå i infrastruktur og anlegg som hele mossesamfunnet vil nyte godt av i mange år fremover.

For de som rammes av kuttene vil konsekvensene være merkbare. Det kan vi ikke ta lett på. Samtidig er det viktig og et lovpålagt krav å sikre kommunen en sunn økonomi slik at kommunen kan levere gode tjenester også i årene som kommer. Dette er en vanskelig avveining. I forslaget til økonomiplan er det foretatt en prioritering hvor blant annet lokale ordninger i Moss kommune som går utover de nasjonale ordningene, er redusert.

Som del av omstillingen reduserer vi også kommuneadministrasjonen ved å kutte med et stabsområde og et kommunalområde. I tillegg blir støtte og stabsfunksjoner innen gjenværende områder redusert.

Moss kommune skal være et godt og trygt sted å bo for alle. Mangfoldet skal ivaretas. Moss kommune skal også i årene som kommer gi gode tjenester, og jeg har tro på at vi sammen skal finne løsninger for fremtiden.

Hans Reidar Ness

Kommunedirektør

Organisering og styring

Administrativ organisering

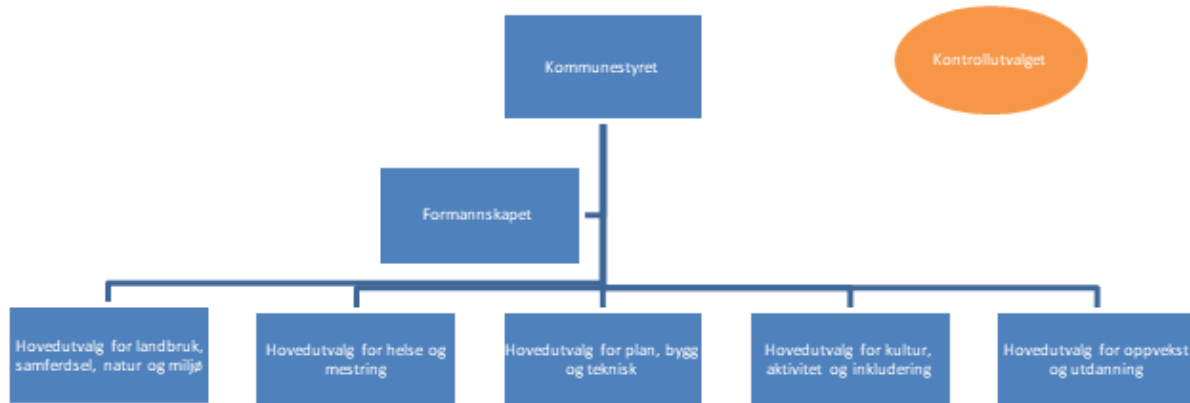
Moss kommunes administrasjon består av tre kommunalområder og to stabsområder.

Kommunedirektøren er kommunens øverste administrative leder og er ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Kommunedirektørens ansvar og myndighet er nærmere beskrevet i delegeringsreglementet som er vedtatt av kommunestyret.

Politisk organisering

Moss kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i kommunestyret.

Kommunestyret er det øverste kommunale organet, og treffer vedtak på vegne av kommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak. Kommunestyret har det øverste tilsyn med den kommunale forvaltningen, og kan forlange enhver sak lagt frem for seg til orientering eller avgjørelse. Kommunestyret i Moss har 49 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for kommunestyret for utfyllende beskrivelse.

Formannskapet innstiller til kommunestyret i saker om handlingsplan, årsbudsjett og kommune-/delplaner, og i alle saker hvor ikke innstillingsmyndigheten er lagt til annet utvalg. Formannskapet i Moss har 13 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for formannskapet for utfyllende beskrivelse.

Kommunestyret har opprettet fem hovedutvalg:

- Utvalg for plan, bygg og teknisk
- Utvalg for landbruk, samferdsel, natur og miljø
- Utvalg for helse og mestring
- Utvalg for kultur, aktivitet og inkludering
- Utvalg for oppvekst og utdanning

Hovedutvalgene har vedtaksmyndighet innenfor sine ansvarsområder. I saker utvalgene selv ikke kan avgjøre, innstiller utvalgene til kommunestyret. Hovedutvalgene i Moss har 11 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for hovedutvalgene for utfyllende beskrivelse.

Kommunestyret har oppnevnt fire medvirkningsråd; eldreråd, flerkulturelt råd, medvirkningsråd for ungdom og råd for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Internkontroll

Administrativ internkontroll skal sikre at lover og forskrifter følges, jf. ny kommunelov § 25 - 1, og bestemmelsene gjelder fra 1. januar 2021:

- a. utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b. ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c. avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d. dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e. evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll

Noen områder har i tillegg egne bestemmelser om internkontroll gjennom særlov. Disse kan anses som bestemmelser som utdyper eller utfyller kommunelovens bestemmelser om internkontroll.

Nye Moss kommune er større enn de gamle kommunene, og internkontrollen må i større grad enn tidligere være:

- mer formalisert internkontroll
- mer risikobasert internkontroll
- bedre sammenheng mellom internkontroll og øvrig ledelse og styring

I verktøyet kvalitetssystemet dokumenteres internkontrollen, metoder, felles standard, avvikshåndtering og risikovurderinger.

Styrking av internkontroll handler om endring, utvikling og læring som gir konkrete forbedringer/resultater gjennom endringsprosesser med forankring og involvering.

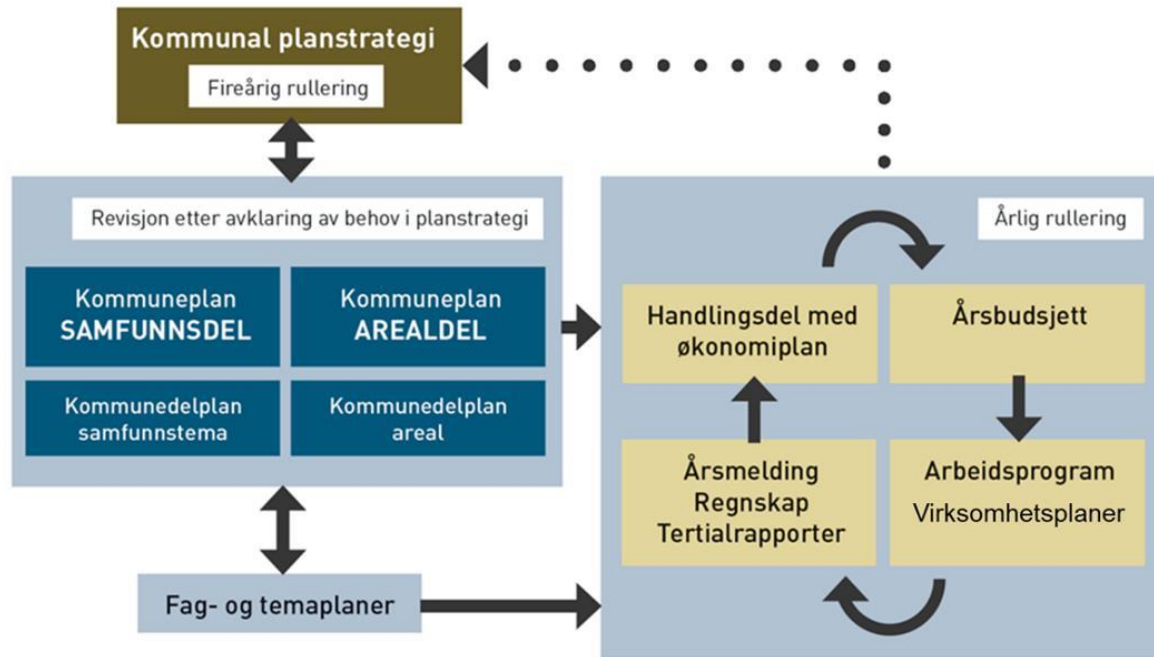
For at nye løsninger, rutiner, samhandling, internkontroll-tiltak og risikovurderinger skal bli gode, må medarbeidere og ledere være med på utformingen. Samtidig er det i stor grad de samme som skal utføre internkontrollen som kan få sine arbeidsoppgaver eller sin arbeidsdag endret. Involvering av tillitsvalgte og verneombud bidrar til gode prosesser og løsninger. Virksomhetsstyringen skal også bidra til forbedringer.

Evne og vilje til å prøve nye løsninger, innovasjon og nytenking behøver ikke begrenses av kravet til god internkontroll. Internkontroll handler om å ha ting på stell, oversikt og analytisk forståelse blant annet av ansvar og risiko, og dette lar seg fint forene med en ledelsesutøving som fremmer medarbeiderskap med handlingsrom og mot til å foreslå og forsøke noe nytt.

Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året fra 2021, og det blir gjennomført første gang i årsberetningen 2021.

Plansystemet

Kommunenes plansystem er i dag bygget opp med bakgrunn i plan- og bygningslovens system med kobling til økonomiplanleggingen etter kommuneloven med handlingsplan og årsbudsjett. I tillegg til de ordinære plantypene etter plan- og bygningsloven har kommunen en utstrakt bruk av temaplaner innenfor de ulike kommunalområdene. Planporteføljen består av planer som er lovpålagte, som er nødvendig for tilskudd, politisk bestilte, faglig begrunnet eller utledet fra samfunnsdelen.

Planstrategi

Ny planstrategi blir lagt fram for politisk behandling i 2020. Planstrategien omfatter en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling og er kommunestyrets verktøy for å prioritere planoppgaver og ressursbruk i valgperioden. Den kommunale planstrategien er et sentralt element i plan- og styringssystemet, der den er et viktig bindeledd mellom det fireårige kommuneplanarbeidet og årshjulprosessene knyttet til kommunens virksomhetsstyring.

Moss kommune legger FNs bærekraftsmål og Parisavtalen til grunn for alle vedtak og beslutninger i planperioden.

FNs bærekraftsmål er en arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer. Våre prioriteringer skal ta klimavennlige, sosiale og økonomiske hensyn, og en bærekraftig utvikling skal imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Kommuneplan for Moss

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen er forankret i plan og bygningsloven og utarbeides for en periode på 12 år og rulleres normalt hvert fjerde år.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Arealdelen er juridisk bindende og fastsetter hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelen definerer rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes

Mangfoldige Moss - skapende, varmere, grønnere

Visjonen for Moss er laget av innbyggere, ansatte og folkevalgte og ble vedtatt 5. desember 2018. Visjonen er et fremtidsbilde som skal skape felles mening og retning. Den skal engasjere og vise vei for innbyggerne, folkevalgte og medarbeiderne i kommunen.

Samfunnsdelen Moss 2030

Kommuneplanens samfunnsdel, Moss 2030, ble vedtatt i kommunestyret 13. februar 2020. Samfunnsdelen fokuserer på tre innsatsområder som utgjør elementene i bærekraftstrekanten; levekår og folkehelse, klima og miljø, og verdiskapning og kompetanse. Det er utarbeidet mål og strategier for hvert av innsatsområdene, samt strategier for areal- og transportplanleggingen.

Arealdelen

Kommuneplanens arealdel har vært på offentlig høring og var fremmet til andregangs behandling i juni 2020. Kommunestyret foreslo endringer i planen og vedtok å legge den ut på ny høring. Høringsfristen i denne runden var 18. september 2020. Arealdelen bygger på areal- og transportstrategiene i samfunnsdelen, med fokus på fortetting, knutepunktutvikling og en langsiktig utbyggingsgrense som skal hindre byspredning og sikre bevaring av natur- og kulturlandskap.

Kommunedelplaner

En kommunedelplan er en overordnet plan, men på et noe mer detaljert nivå enn kommuneplanen. Kommunedelplaner dekker en geografisk del av kommunen eller gjelder et bestemt tema. Kommunedelplan for klima og for levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv, er to overordnede sektorovergripende planer som er til sluttbehandling og som vil legge føringer for annet planarbeid i perioden.

Temaplaner

En temaplan er en strategisk plan som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Temaplaner har i all hovedsak et tilsvarende tidsperspektiv som kommuneplanen (minst 12 år). Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år.

Noen temaplaner vil være sektorovergripende og gi føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde som hovedplan for vann og avløp eller fagområde som temaplan for biologisk mangfold. Også enkelte overordnede strategiske planer kan utarbeides som temaplan der det er hensiktsmessig. Strategisk næringsplan er en interkommunal plan for kommunene i mosseregionen.

Arealplaner

En arealplan omfatter et geografisk område og gir regler for hvordan arealene innenfor et område kan brukes eller hva slags bebyggelse som kan tillates. Den består av et plankart, planbestemmelser og en planbeskrivelse.

Arbeidsgiverstrategi

Arbeidsgiverstrategien for Moss skal bidra til å virkeliggjøre kommunens samfunnsoppdrag gjennom engasjerte medarbeidere som tar ansvar og skaper gode resultater til beste for våre innbyggere. Dette oppnår vi gjennom utviklende, trygge, meningsfulle og helsefremmende arbeidsplasser med gode ledere. Gjennom samarbeid, medvirkning og involvering gjør vi organisasjonen i stand til å møte fremtidens utfordringer.

Overordnede mål for kommunen

Moss kommune skal være en serviceinnstilt, moderne og innovativ kommune med digitale løsninger der innbyggeren er i sentrum.

Moss kommune skal ha kompetente og profesjonelle fagmiljøer preget av tverrfaglig samarbeid, kontinuerlig utvikling og innovasjon. Kommunen skal yte helhetlige tjenester og tilbud til alle innbyggere, brukere og næringsliv, og tilby fellesskap for alle og muligheter for den enkelte.

Slik gjør vi det

Vi er modige:

Vi møter utfordringer ved å være fremtidsrettete og innovative.

Vi gir muligheter:

Som en stor arbeidsplass gir vi muligheter for våre medarbeidere.

Som en stor samfunnsaktør er mangfold og inkludering viktige verdier i hverdagen.

Vi er lærende:

Vi møter fremtidens behov for kompetanse med læring og utvikling.

Vi er tydelige:

Omdømmet vårt preges av å være en attraktiv arbeidsgiver som rekrutterer og utvikler gode medarbeidere.

Økonomiske rammebetingelser

Økonomisk bærekraft er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere.

Moss kommune har i 2020 og utover i økonomiplanperioden økonomiske utfordringer som gjør at det er viktig å ha fokus på omstillings- og effektiviseringsarbeid. I kommunedirektørens forslag til økonomiplan er det fortsatt avvik i forhold til vedtatte handlingsregler. Arbeidet med å identifisere nye effektiviseringstiltak må derfor videreføres i 2021.

Moss kommune er en lavinntektskommune. Det betyr at skatteinntektene per innbygger i Moss kommune er på 87,5 prosent, som er relativt lavere enn for landsgjennomsnittet. Skatteinntekter per innbygger på nivå med landsgjennomsnittet ville gitt Moss kommune økte inntekter på kr 64 mill. og herav et større handlingsrom. Dette er imidlertid ikke-realistiske inntekter og Moss må derfor drive mer kostnadseffektivt for å kunne tilby innbyggerne de samme tjenestene.

I arbeidet med å identifisere innsparingstiltak og effektiviserings- og omstillingstiltak har kommunal- og stabsområdene blitt utfordret på å legge fram alt de ser av muligheter. Deretter har de ulike forslagene blitt vurdert utfra om det er faglig forsvarlig eller ikke. I den sammenheng er flere av de opprinnelige forslagene tatt ut igjen.

I kommunedirektørens forslag er derfor flere av de opprinnelige forslagene ikke tatt med i økonomiplan 2021-2024. Innsparingstiltakene og effektiviserings- og omstillingstiltakene som legges frem er foreslått i forhold til budsjetttramme som er justert for kjente aktivitetsendringer, nye lovpålagte oppgaver og liknende.

Forutsetninger i økonomi - og handlingsplan 2021-2024

Den nye kommuneloven tydeliggjør kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på kort og lang sikt. Kommunestyret har i henhold til ny kommunelov blant annet ansvar for å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

Det er i 2020 ikke fremmet egen sak tilknyttet handlingsregler for Moss kommune. I økonomi- og handlingsplan 2021-2024 er derfor vedtak i fellesnemnda sak 004/18 lagt til grunn. Herav følgende handlingsregler:

- netto driftsresultat på 0,5 prosent til 1,75 prosent
- disposisjonsfond på 5,0 prosent til 7,0 prosent
- gjeldsgrad på maksimum 85 prosent
- minimum 10 prosent egenfinansiering av investeringer over kr 50 mill.

I økonomi- og handlingsplan 2021-2024 er i tillegg følgende lagt til grunn:

- det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2021, jfr. statsbudsjettet for 2021
- kommunestyrets vedtak i 1. tertialrapport 2020, herav endringer som ikke skyldes korona
- lønnsharmonisering
- økonomisk utfordringsbilde, jfr. programmet "I balanse med et handlingsrom"

Økonomi- og handlingsplan er for øvrig justert for andre kjente endringer som driftskonsekvenser av investeringer, aktivitetsendringer og liknende. I tillegg er inngangsverdien, det vil si utgangspunktet for økonomiplanarbeidet, nedjustert med for høyt budsjetterte pensjonskostnader i 2020 og lavere lønnsoppgjør i 2020 enn først antatt.

For øvrig er følgende inntekts- og kostnadsprinsipper og forutsetninger lagt inn:

- frie inntekter er budsjettert i henhold til statsbudsjettet
- lønnsvekst 2,2 prosent
- prisvekst 3,8 prosent
- deflator 2,7 prosent
- lånerente, herav; 1 prosent i 2021, 1,2 prosent i 2022, 1,4 prosent i 2023 og 1,6 prosent i 2024
- pensjon i henhold til prognose fra KLP og Statens pensjonskasse (SPK)
- lengre nedbetalingstid på lån (avdrag), det vil si i henhold til kommunelovens bestemmelser
- bruk av premiefond i KLP tilsvarende anslag premieavviksinntekter

Lønnsoppgjøret for 2021 er budsjettert sentralt, det vil si at dette ikke er fordelt på kommunal- og stabsområder på nåværende tidspunkt, men vil bli fordelt i henhold til oppgjøret for 2021.

Lengre nedbetalingstid på lån er lagt inn i hele økonomiplanperioden, men bør vurderes på nytt i neste økonomiplan.

Forslag til betalingssatser ligger i Framsikt under sentrale kapitler og "Betalingssatser".

I kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024 er det også i liten grad hensyntatt økonomiske utfordringer tilknyttet korona. Det er lagt inn noe økte kostnader til sosialhjelp, for øvrig er det i liten eller ingen grad lagt inn kostnader til smittevern, smittesporing og liknende.

Netto ramme per kommunal- og stabsområde

I tabellen under vises en oversikt over kommunal- og stabsområdenes netto rammer, det vil si utgifter minus inntekter per kommunal- og stabsområde. I tillegg vises sum overføring fra Moss kommune til MKEiendom KF og samlede innsparinger per kommunal- og stabsområde, samt MKEiendom KF.

Netto ramme	2021	2022	2023	2024
Kommunedirektør med stab	244	237	236	235
Oppvekst og utdanning	1 046	1 035	1 027	1 022
Helse og mestring	1 040	1 027	1 024	1 031
Kultur, aktivitet og inkludering	352	347	346	345
Plan, miljø og teknikk	114	110	110	110
Overføringer til MKEiendom KF	201	211	217	224
Totalt	2 996	2 968	2 960	2 967
<i>Herav er det langt inn følgende innsparinger:</i>				
Kommunedirektør med stab	-14	-18	-20	-20
Oppvekst og utdanning	-16	-27	-35	-40
Helse og mestring	-34	-51	-54	-54
Kultur, aktivitet og inkludering	-22	-25	-26	-26
Plan, miljø og teknikk	-7	-9	-9	-9
Overføringer til MKEiendom KF	-41	-31	-31	-31
Totalt	-134	-161	-175	-180

Innsparing for MKEiendom KF - totalt kr 41 mill. - relaterer seg i all hovedsak til reduserte renter og avdrag på lån kr 31 mill. I tillegg er det lagt inn en innsparing i 2021 på kr 10 mill. i reduserte drifts- og vedlikeholdsmidler.

Handlingsregler - prognose 2021-2024

Den nye kommuneloven tydeliggjør kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på kort og lang sikt. Kommunestyret har i henhold til ny kommunelov blant annet ansvar for å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

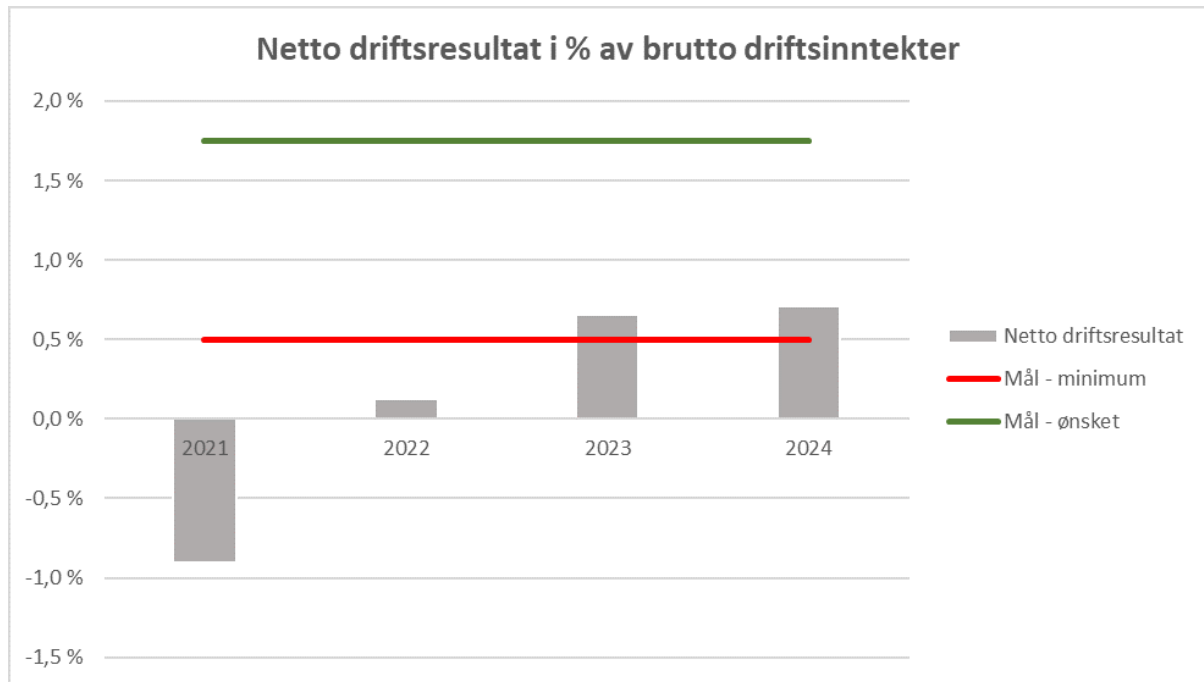
I fellesnemndas sak 004/18 ble følgende handlingsregler vedtatt;

- Netto driftsresultat skal budsjetteres med minimumresultat på 0,5 prosent. Det skal bestrebes å få et netto driftsresultat på 1,75 prosent.
- Disposisjonsfond skal være på mellom 5-7 prosent av brutto driftsinntekter.
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (gjeldsgrad) skal ikke overstige 85 prosent.
- Nye investeringsprosjekter over kr 50 mill. skal ha et krav om minst 10 prosent egenkapital.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Teknisk beregningsutvalg anbefaler at årlig netto driftsresultat bør ligge på 1,75 prosent - i motsetning til tidligere hvor anbefalingen var 3 prosent. Anbefalingen er på konsernnivå, det vil si inklusive foretakene.

Netto driftsresultat var i 2019 på -1,1 prosent for bykassa Moss kommune og -1,7 prosent for Rygge kommune. Det er for 2021 budsjettert med et negativt netto driftsresultat på 0,9 prosent. Dette utgjør ca. kr 35 mill. av kommunens brutto driftsinntekter.

Tallene inkluderer ikke MKEiendom KF og Moss havn KF.

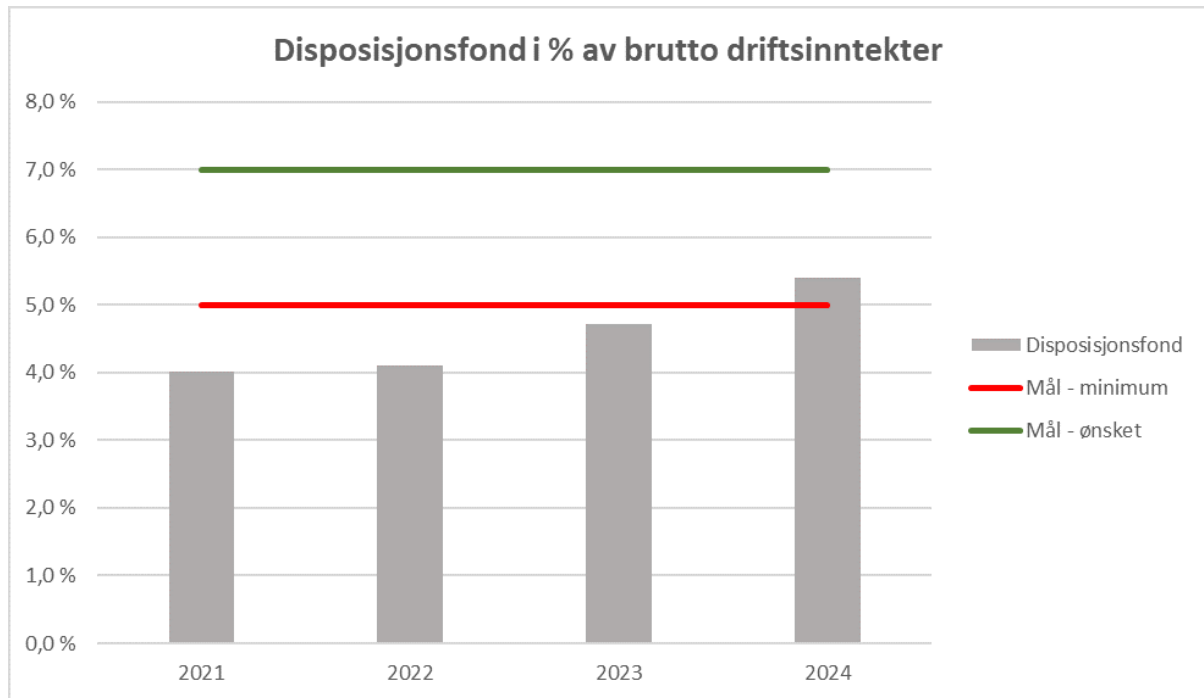
Budsjettert netto driftsresultat ligger i økonomiplanperioden lavere enn ønsket, spesielt for årene 2021 og 2022. Utover i planperioden blir resultatet noe bedre, men det ligger fortsatt godt under anbefalt nivå på 1,75 prosent.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond viser kommunens tilgjengelige, frie reserver.

Det er i årene 2021-2024 budsjettert med følgende disponering av disposisjonsfond, basert på kommunedirektørens forslag til økonomiplan:

Disposisjonsfond	2020	2021	2022	2023	2024
Prognose per 01.01	245	189	155	158	182
Prognose bruk/avsetning	-56	-33	3	24	26
Prognose per 31.12	189	155	158	182	208

Tallene inkluderer ikke MKEiendom KF og Moss havn KF.

Disposisjonsfondet er i økonomiplanperioden lavere enn ønsket, spesielt for årene 2021 til 2023. I 2024 anslås imidlertid disposisjonsfondet å bli 5,4 prosent, dvs. 0,4 prosent høyere enn laveste mål. Det er imidlertid anbefalt å planlegge for et disposisjonsfond tilsvarende 7 prosent. Dette for å kunne ha reserver til uforutsette hendelser, ekstraordinære satsinger/aktiviteter og reserver som etter hvert er store nok til også å kunne bidra til finansiering av framtidige investeringer, jfr. mål om gjeldsgrad og egenfinansiering av investeringer.

Det gjøres her for øvrig oppmerksom på at skyldig akkumulert premieavvik i økonomiplanperioden reduseres fra kr 197 mill. i 2020 til kr 30 mill. i 2024. Dette under forutsetning av bruk premiefond. Se for øvrig kommentarer under tjenesteområder og fellesposter drift.

Gjeldsgrad

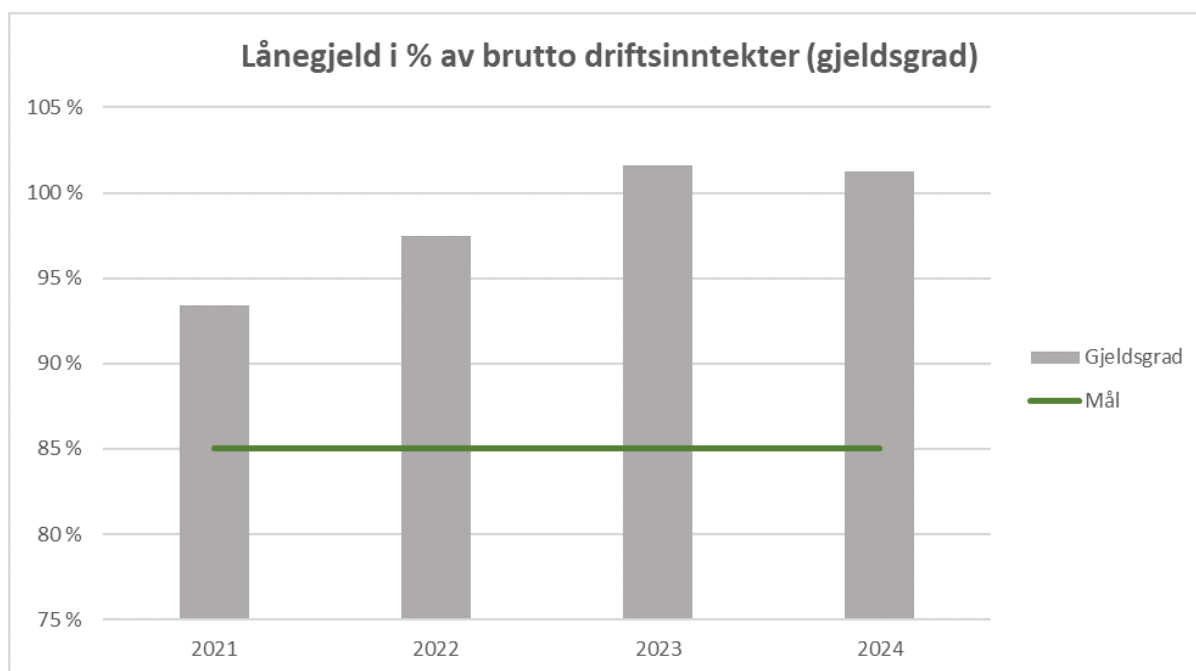
I økonomiplanperioden er det budsjettert med investeringer i varige driftsmidler tilsvarende:

Mill. kr.	2021	2022	2023	2024	SUM
Investeringer i varige driftsmidler	368	353	477	342	1 540

Tallene inkluderer investeringer i regi av MKEiendom KF, herav også evt. tidsforskyvninger.

For ytterligere informasjon om investeringer, se investeringsoversikter under tjenesteområder.

I økonomiplanperioden 2021-2024 anslås gjeldsgraden å utvikle seg på følgende måte;

Fortsatt behov for effektivisering og omstilling

Dersom Moss kommune skal styre mot et netto driftsresultat på 1,75 prosent i løpet av økonomiplanperioden (2024) betyr det økte inntekter/reduerte utgifter tilsvarende kr 40 mill. i 2024. Det er derfor fortsatt et behov for å jobbe med effektivisering og omstilling.

Et disposisjonsfond på 7 prosent i løpet av økonomiplanperioden (2024) betyr at det i løpet av perioden totalt må avsettes ytterligere kr 62 mill.

For å kunne tilfredsstille mål om egenfinansiering på 10 prosent for investeringer over kr 50 mill. må dette gjøres gjennom å søke om midler (tilskudd), salg av eiendeler, eller en økning av disposisjonsfond utover det som allerede er kommentert. Gjeldsgraden anslås også å øke til 101 prosent i løpet av 2024.

Konsekvenser av statsbudsjettet

Regjeringen legger i statsbudsjettet til grunn at kommunesektoren har redusert sine utgifter i 2020 med 8,2 mrd. kroner som følge av lavere lønns- og prisvekst enn anslått i saldert budsjett. KS viser til nylig publisert FOU-rapport som dokumenterer at 2,2 mrd. kroner av dette ikke vil være mulig for kommunene og fylkeskommunene å realisere som økt handlingsrom i årets budsjett. For Moss kommune betyr dette et lavere anslått innbyggertilskudd i 2021 anslått til kr 18-20 mill. i 2021.

I tillegg har regjeringen lagt til grunn en skattevekst på 7 prosent fra justert anslag 2020 til 2021 og 5,6 prosent fra statsbudsjett 2020 (inntektsanslag før korona) til 2021. Altså antas det at skatteinntektene for 2021 skal opp på 2020-nivå før korona pluss ytterligere 5,6 prosent vekst.

Skatteinntektene anslås derfor å ha en risiko i størrelsesorden kr 40-50 mill. for Moss kommune i 2021.

Oppgaveendringer - konsekvenser for Moss kommune

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 3.-4. trinn

Regjeringen foreslår å utvide ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO til også å omfatte 3.-4. trinn fra skoleåret 2021/2022. For Moss kommune betyr dette en økning i rammetilskudd på kr 217 000 i 2021. SFO-inntektene er tilsvarende redusert i økonomiplan.

Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020. I lys av den pågående situasjonen med omfattende tiltak i koronapandemien ble imidlertid overføringen utsatt til 1. november 2020. For Moss kommune betyr helårseffekten av endringen en inntektsreduksjon som er kr 3 mill. større enn en reell besparelse.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Stortinget har vedtatt ny trossamfunnslov. Den nye loven vil gjelde fra 1. januar 2021. Dette innebærer at staten overtar ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Basert på anslag for utbetaling av tilskudd i 2020 og kommunenes administrative kostnader legges det til grunn at dette vil medføre en besparelse for kommunene på 467,8 mill. kroner i 2021. For Moss kommune betyr dette en reduksjon i rammetilskuddet på kr 4,3 mill. Budsjettert tilskudd til tros- og livssynssamfunn tilsvarer imidlertid kr 3,0 mill., det vil si en besparelse som er kr 1,3 mill. lavere enn trekket i rammetilskuddet.

Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet

Aldersgrensen for rett til ettervern i barnevernet er økt fra 23 til 25 år. For Moss kommune betyr dette en økning i rammetilskuddet tilsvarende kr 236 000,-. Økningen er tilført barnevernets budsjettramme.

Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak

Egenandelstak 1 og 2 for frikort for helsetjenester slås sammen til ett nytt egenandelstak fra 1. januar 2021. For å sette kommunene i stand til å skjerme utsatte grupper som vil kunne få utfordringer med høyere egenbetaling, økes rammetilskuddet. For Moss kommune betyr dette en økning i rammetilskudd tilsvarende kr 540 000,-. Økningen er tilført budsjettrammen til NAV.

Habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 har gitt økt belastning for pårørende av barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen foreslår å øke rammetilskuddet som en engangsbevilgning begrunnet i behovet for å gi et godt habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne. For Moss kommune betyr dette en økning i rammetilskuddet tilsvarende kr 880 000,-. Moss kommune har ikke økt rammen på kommunalområdene tilsvarende.

Barn og unges psykiske helse

Det foreslås at kr 100 mill. av veksten i de frie inntektene til kommunene begrunnes med en satsing på barn og unges psykiske helse. Dette må ses i sammenheng med "Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024)" som ble behandlet i Stortinget 30. januar 2020. Opptappingsplanen inneholder både helsefremmende, sykdomsforebyggende og behandlingsrettede initiativ. Forebygging av selvskading inngår i planen. For Moss kommune betyr dette en økning tilsvarende kr 880 000,-. Moss kommune kan ikke se at det er noen vekst innenfor de frie inntektene som gjør at rammene til kommunalområdene kan økes tilsvarende.

Tilskudd ressurskrevende tjenester

Kommunene får refundert deler av utgiftene til tjenester til mennesker som mottar omfattende helse- og omsorgstjenester. Dette kan blant annet gjelde personer med psykisk utviklingshemming, nedsatt

funksjonsevne, personer med rusmiddelproblemer og mennesker med psykiske lidelser. For 2021 foreslås det at kommunene får kompensert 80 prosent av egne netto lønnsutgifter i 2020 til helse- og omsorgstjenester ut over et innslagspunkt på kr 1 430 000. Dette er en økning ut over det som følger av anslått lønnsvekst for 2020 på kr 46 000, og tilsvarer isolert sett en reduksjon av bevilgningen på kr 300 mill. Økningen i innslagspunktet må ses i sammenheng med sterk utgiftsvekst i toppfinansieringsordningen de senere år. For Moss kommune betyr dette en redusert inntekt anslått til kr 4,14 mill.

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Rev. bud. i fjor 2020	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Skatt på inntekt og formue	-1 352 024	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224
Ordinært rammetilskudd	-1 415 068	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070
Skatt på eiendom	-175 985	-185 985	-185 985	-185 985	-185 985
Andre generelle statstilskudd	-110 056	-86 056	-82 056	-82 056	-81 056
Sum sentrale inntekter	-3 053 133	-3 062 335	-3 058 335	-3 058 335	-3 057 335

Skatt på inntekt og formue

For 2021 er det for de frie inntektene - skatt og rammetilskudd - blitt budsjettert på nivå med statsbudsjettet for 2021 og KS prognosemodell.

Skatt på inntekt og formue

I statsbudsjettet er det lagt opp til en relativt høy skattevekst - herav;

- 7,0 prosent fra justert skatteanslag 2020 og
- 5,6 prosent fra statsbudsjett 2020 - skatteanslag før korona

Nivået på skatteinntektene er i stor grad avhengig av gjennomsnittslønn per innbygger, samt arbeidsledighet. Korona - og derav også høyere arbeidsledighet - gjør det utfordrende å anslå hvordan skatteinntektene vil bli for 2021.

I statsbudsjettet og KS prognosemodell er det lagt til grunn at skatteinntektene for 2021 skal opp på 2020-nivå (før korona) pluss ytterligere 5,6 prosent vekst. Det anslås at det her kan ligge en skatterisiko i størrelsesorden kr 40-50 mill. for Moss kommune i 2021.

Rammetilskudd

Innbyggertilskuddet er på grunn av lavere lønns- og prisvekst i 2020 nedjustert for 2021. Det ser imidlertid ut til at anslått effekt av redusert lønns- og prisvekst er lagt noe optimistisk, og at Moss kommune har fått et for høyt trekk i størrelsesorden kr 18-20 mill.

Se forøvrig kommentarer under økonomiske rammebetingelser og konsekvenser av statsbudsjettet.

Eiendomsskatt

Ny taksering av eiendomsskatt er ikke avsluttet. Det ligger derfor fortsatt noe usikkerhet i tallene, men det kan se ut til at eiendomsskatt kan bli ca. kr 10 mill. høyere enn først anslått - uten at promille justeres. Inntekter tilknyttet eiendomsskatt er derfor økt med kr 10 mill. fra 2020 til 2021.

Andre generelle statstilskudd

I andre generelle statstilskudd ligger følgende tilskuddsordninger:

- Integreringstilskudd
- Vertskommunetilskudd HVPU
- Rente- og avdragskompensasjon

Reduserte tilskudd fra 2020 og utover i økonomiplanperioden knytter seg til integreringstilskudd. I perioden 2016 til 2018 var det mange flyktninger som ble bosatt i Moss kommune. I tiden etterpå har det vært langt færre som har blitt bosatt. I tillegg kommer det færre innenfor ordningen med familiegjenforening, da det bosettes flere overføringsflyktninger som i utgangspunktet gjelder familier.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Rev. bud. i fjor 2020	Økonomiplan			
		2021	2022	2023	2024
Renteinntekter og utbytte	-36 400	-28 800	-29 000	-29 300	-29 400
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	53 205	48 570	49 374	47 881	49 200
Avdrag på lån	83 774	76 385	77 574	78 774	79 774
Endring kontering utbytte	0	0	0	0	0
Netto finansinntekter/finansutgifter	100 579	96 155	97 948	97 355	99 574
Finansutgifter i tjenestoområdene	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	100 579	96 155	97 948	97 355	99 574

Renteinntekter og utbytte

Grunnet korona senket Norges Bank styringsrenten til 0 prosent. Styringssignalene er at renten vil bli holdt lav i lengre tid framover, men det er usikkert hvor lenge dette vil vare. Dette påvirker både budsjetterte renteinntekter og renteutgifter i økonomiplan 2021-2024.

Renteinntekter og utbytte

Renteinntektene er i 2021 redusert med kr 7,6 mill. i forhold til revidert budsjett 2020. Dette skyldes lav styringsrente og derav også reduserte renteinntekter tilknyttet bankinnskudd og renteswaper. Det er også lagt til grunn et noe lavere likviditetsvolum grunnet de økonomiske utfordringene - spesielt i begynnelsen av økonomiplanperioden.

Utbytte fra Østfold energi er i perioden 2021 til 2024 videreført på samme nivå som budsjett 2020, dvs. kr 6,2 mill. per år.

Renteutgifter

Renteutgiftene er i 2021 redusert med kr 4,6 mill. ift. revidert budsjett 2020. Dette skyldes lav styringsrente. I økonomiplan 2021-2024 er det budsjettert med 1 prosent rente i 2021 og derav øker

denne med 0,2 prosent per år til 1,6 prosent i 2024. Dette er iht. renteanslagene fra kommunalbanken. I budsjetterte renter er det også lagt inn økte renter tilknyttet nye låneopptak.

Avdrag på lån

I økonomiplanperioden har Moss kommune lagt til grunn minimumskravene i kommuneloven ved budsjettering av årlige avdrag. Tidligere år har både Moss og Rygge kommuner nedbetalt raskere enn minimumskravene. Ved å øke nedbetalingstiden reduseres årlige avdrag med kr 12 mill. i årene 2021-2024. I tillegg er det lagt inn økte avdrag tilknyttet nye investeringer og nye lån. Nettoeffekten av endret prinsipp og økt gjeld er en besparelse på kr 7,4 mill. fra 2020 til 2021.

Befolkningsutvikling

Moss er et vekstområde i Østfold, med høy bostedsattraktivitet. Demografien påvirkes av urbanisering, synkende fødselstall, økende migrasjon og at flere lever lenger. Dette gir utfordringer blant annet knyttet til sysselsetting, helse og tjenestebehov. Veksten gir samtidig utviklingsmuligheter som kan bidra til å gjøre byen til et skapende, varmere og grønnere samfunn.

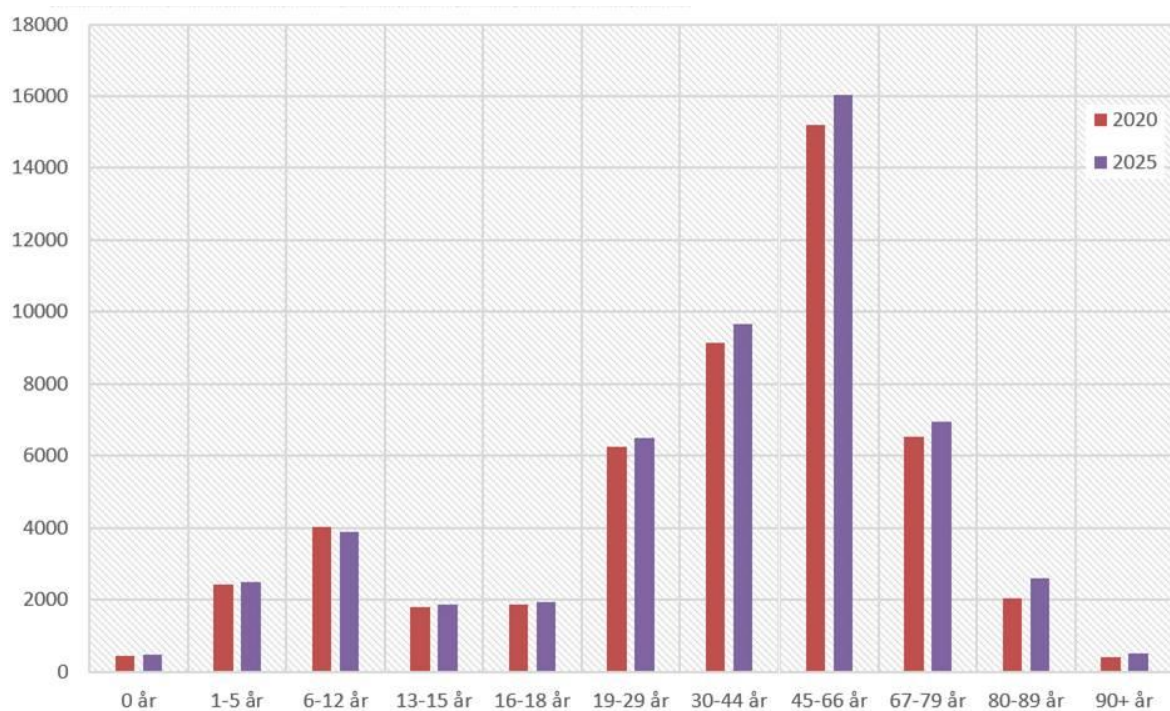
Det er en nær kobling mellom befolkningsutvikling og kommunens økonomi. Dette kommer til uttrykk på inntektssiden hvor befolkningssammensetning og befolkningsøkning i kommunen spiller en stor rolle, og på utgiftssiden gjennom behov for behovsdekning innenfor sektorene oppvekst og levekår.

1. januar 2020 hadde Moss 49 273 innbyggere, hvorav andel innvandrere utgjør ca. 16 prosent. Moss har en lavere andel barn og unge og høyere andel eldre enn landsgjennomsnittet. SSBs framskrivninger ble nedjustert i nye tall fra august 2020, og ifølge SSB vil Moss kunne forvente en befolkning på 50 522 1. januar 2025, noe som vil gi en årlig befolkningsvekst på ca 0,5 prosent i perioden 2020-2025. Første halvår 2020 har kommunen imidlertid hatt en høyere vekst, til tross for koronapandemien, og ved utgangen av 2. kvartal 2020 hadde Moss 49 571 innbyggere, en økning på 0,6 prosent på seks måneder.

COWI har utarbeidet befolkningsframskrivninger for Moss, som også tar inn planlagte utbyggingsområder for boliger. I følge disse prognosene vil antatt befolkning ved inngangen av 2025 være omtrent 52 400 innbyggere, ca. en prosent årlig vekst. Prognosene tar ikke inn over seg følger av koronapandemien. Man forventer ikke at pandemien øker dødeligheten, men derimot reduserer fruktbarhet og innvandring på kort sikt (SSB).

Befolkningsveksten fører til et økt behov for mange typer kommunale tjenester. Befolkningsprognosen kan gi svar på hvilke tjenester det er størst behov for og når behovene oppstår, ved å studere veksten i enkelte aldersgrupper. Oppstillingen nedenfor viser befolkningsframskrivninger for Moss fordelt på aldersgrupper i perioden 2021- 2025. Veksten forventes å skje gjennom netto tilflytting, og veksten vil bli størst i den voksne delen av befolkningen.

Forventet befolkningsvekst 2020-2025 fordelt på aldersgrupperinger (COWI 2019)

I Moss er det en befolkningsfordeling på ca. 2,1 personer per bolig, og trenden tilsier at andelen personer per boenhet vil kunne synke. Det planlegges for en utbyggingstakt på minst 250 boliger i året. De fleste vil bosette seg i eller nært sentrum, på Verket og på Høyda. Områdesentrene Kambo og Halmstad er også vekstområder.

Kommunens satsningsområder

Visjon

Mangfoldige Moss - skapende, varmere, grønnere

Visjonen er et fremtidsbilde som skal skape felles mening og retning. Den skal engasjere og vise vei for innbyggerne, folkevalgte og medarbeiderne i kommunen.

MANGFOLD Mangfold er viktig. Mangfold i befolkningen, kulturen, idretten, naturen og næringslivet. Moss skal ha plass for alle mennesker, og ulikhetene våre skal være en ressurs for arbeidslivet, kulturlivet og for det sosiale livet i Moss. Mangfoldigheten gir oss flere bein å stå på, og mulighet til å utvikle et bærekraftig samfunn.

SKAPENDE fordi det favner både det kreative innenfor kunst og kultur, samtidig som det tar med seg det historiske og nåtiden gjennom alt som er skapt og skapes i landbruk og næring.

VARMERE fordi vi i Moss ønsker at alle skal være inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring. Samfunnsutvikling skal fremme folkehelse og redusere sosiale forskjeller.

GRØNNERE fordi Moss skal bli grønnere gjennom å bevare naturen og kulturlandskapet, ha en god blå-grønn struktur i kommunen, redusere klimagassutslipp og begrense skadeomfang som følge klimaendringer.

Kommuneplanens samfunnsdel, Moss 2030

Kommuneplanen skal bidra til å sikre en god samfunnsutvikling som ivaretar sosial-, miljømessig- og økonomisk bærekraft. Moss kommune erkjenner natur- og klimakrise og slik legitimerer vi virkemiddelbruk og prioriteringer for å holde oss innenfor naturens tålegrenser i kommuneplanen. Vi legger FNs bærekraftsmål og Parisavtalen til grunn for alle vedtak og beslutninger i planperioden.

Moss skal yte helhetlige og inkluderende tjenester og tilbud til alle innbyggere, brukere og næringsliv. Moss skal tilby fellesskap for alle og muligheter for den enkelte. Kommunen skal være en regional kraft som gjør den til den mest attraktive kommunen langs Oslofjorden å bo i og besøke, og et sted hvor lokalt, regionalt og internasjonalt næringsliv finner gode vekst og utviklingsmuligheter. Utviklingen skal bygge på de fortrinnene Moss har med nærheten til Oslo, fantastisk kulturlandskap og et næringsliv i utvikling.

Moss kommune vil være en kompakt, attraktiv og klimavennlig by. Moss kommune skal utvikle gode lokalsamfunn med utgangspunkt i stedlige kvaliteter og fortrinn. Det skal legges til rette for involvering og samskaping.

Samfunnsdelen fokuserer på tre innsatsområder; levekår og folkehelse, klima og miljø, og verdiskapning og kompetanse, som utgjør elementene i bærekraftstrekanten.

Levekår og folkehelse

Levekår og livskvalitet handler om hvordan vi har det. Det handler om relasjoner til andre mennesker, både familie, venner og mennesker generelt.

Det handler om fysisk og psykisk helse, hvordan vi har det der vi bor, boligen, nærmiljøet og om vi føler oss trygge – fysisk, sosialt og materielt. Videre vil hvordan vi har det på jobb påvirke livskvaliteten på samme måten som det å stå utenfor arbeidslivet påvirker oss. Gjennom arbeid, utdanning og deltakelse i frivillige organisasjoner eller politiske aktiviteter kan vi bidra til fellesskapet, og også bruke oss selv og utvikle oss selv.

Moss kommune skal fremme god livskvalitet og gode levekår.

Hovedmål

I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring

Delmål

- Moss er et raust og helsefremmende lokalsamfunn
- I Moss har alle et godt oppvekstmiljø
- I Moss har alle mulighet til å leve og bo selvstendig
- I Moss har alle mulighet til å delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter.

Verdiskaping og kompetanse

Verdiskapingen i Moss i årene framover må være bærekraftig i både miljømessig, sosial og økonomisk sammenheng. Det betyr at vi har et næringsliv som bidrar til det grønne skiftet, at det gir arbeidsplasser til alle og at det har en inntjening som gjør at det kan bidra til verdiskapingen lokalt og nasjonalt. Moss kan utnytte sin sentrale beliggenhet og relativt sett lave boligpriser i hovedstadsregionen til å tiltrekke seg folk og næringsetableringer. Det vil være viktig å styrke bostedsattraktiviteten ytterligere samtidig som vi tar aktive og bevisste grep for å styrke og videreutvikle nærings- og besøksattraktiviteten.

Moss har et arbeidsmarkedsunderskudd for gruppen sysselsatte med universitets- og høyskoleutdanning på 4 år eller mer. Mange av disse pendler i dag ut av regionen. Det er derfor være et godt grunnlag for å utvikle kunnskapsintensive bedrifter lokalt. Samtidig må vi sørge for at det lokale næringslivet har et arbeidstilbud til alle grupper av befolkningen.

Samfunnet og arbeidslivet skifter raskt. Det er derfor viktig å legge til rette for kontinuerlig innovasjon og nyskaping i offentlig sektor og privat næringsliv. Vi utdannes ikke lenger en gang for alle. Livslang læring er nødvendig for at vi skal kunne kvalifisere oss for nye jobber og sikre offentlig sektor og privat næringsliv relevant kompetanse.

Hovedmål

Moss skal ha et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen

Delmål

- Moss er en næringsvennlig og attraktiv kommune for eksisterende og nye virksomheter.
- Moss er en attraktiv bo- og besøkskommune.
- Moss har et innovativt og nyskapende næringsliv.
- Moss har virksomheter og enkeltmennesker med kompetanse som gir konkurransedyktig næringsliv, effektiv og god offentlig sektor og høy fremtidig arbeidsdeltakelse.

Miljø og klima

Klima og miljøutfordringene er globale, men mye må håndteres lokalt. I Moss står transportsektoren samlet sett for over halvparten av de direkte klimagassutslippene. Det er derfor viktig å fokusere på strategier for å tilrettelegge for flere grønne reiser; med sykkel, kollektivtransport eller til fots.

Moss må ta ansvar for å bevare artsmangfoldet i naturen. I likhet med de andre bykommunene i Østfold, har Moss mye bebyggelse og jordbruksareal i forhold til skogarealer til sammenligning med andre kommuner i Norge, og utbyggingstrykket og interessekonflikter gjør seg i stor grad gjeldende.

Vi må forvalte havområdene og ferskvannsføremåstene våre slik at hensynet til naturmangfold veier tungt i forhold til andre hensyn. Ivaretagelse av skog vil både gavne naturmangfoldet og sørge for karbonfangst. Skogen forhindrer utvasking av jord når vi går inn i en fremtid med flere voldsomme regnskyl. Skogen er viktig for rekreasjon og friluftsooplevelser for innbyggerne våre.

Klimatilpasning dreier seg både om beredskap og planlegging. I Moss vil økt nedbør gi utfordringer i håndtering av overvann og fare for skred og erosjon.

Hovedmål

I Moss tar vi ansvar for våre ressurser, vår natur og det globale klimaet slik at fremtidens generasjoner kan ha minst like god livskvalitet som oss

Delmål

- I Moss legger vi gode planer for å møte morgendagens klimaendringer slik at skadeomfang som følge av mer ekstremvær og endret vær over tid blir minst mulig.
- I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses
- I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere utslipp av klimagasser med 60 %, sammenliknet med 2016, innen 2030

Areal og transport

Areal- og transportstrategiene skal sikre at vi forvalter arealene i tråd med målene i samfunnsdelen. Strategiene definerer hovedelementene i kommunens areal- og transportpolitikk, fysiske utvikling og vern av arealer. Gjennom en transporteffektiv arealstrategi med fokus på fortetting og knutepunktutvikling skal Moss styrkes som regionssenter. Det er utarbeidet strategier innenfor satsningsområdene boligbygging og nærmiljø, vern av dyrket mark, kulturminner, kultur- og naturlandskap, bærekraftige transportløsninger og næring og tjenesteyting.

Kommunen har flere områder med stort transformasjonspotensiale. Riktig utvikling av disse vil dekke kommunens arealbehov for nye boliger, næring og tjenesteyting. Det ligger gode muligheter til å videreutvikle by- og tettstedsområdene til kompakte og attraktive steder for beboere, besøkende og næringsliv. Gjenbruk av allerede bebygde arealer tilrettelegger for redusert transportbehov, samtidig som man unngår nedbygging av dyrket mark, verdifull natur og grønne lunger. Arealbruken skal tilrettelegge for en bærekraftig utvikling og vekst, som skaper en attraktiv kommune.

Folkehelse og levekår

Folkehelse og levekår er et prioritert område i kommuneplanens samfunnsdel. Et sentralt prinsipp i folkehelsearbeidet er «helse i alt», og de fleste faktorer som påvirker våre valg og helse finner vi *utenfor* helsesektoren. Gode oppvekstvilkår, boliger, gode barnehager og skoler, arbeid, fritids- og kulturmiljø, tilhørighet og et trygt nærmiljø er viktige faktorer. Befolkningsrettede og mer spissede tiltak bør utfylle hverandre.

Oversiktsdokumentet over kommunens folkehelse og levekår; *Mangfoldige Moss – slik har vi det* holdes løpende oppdatert (jfr. § 4 i forskrift til Lov om folkehelsearbeid), og ligger til grunn for planarbeid og brukes aktivt som kunnskapsgrunnlag for kommunens folkehelsearbeid.

Folkehelse har en tverrsektoriell tilnærming hvor alle FNs bærekraftsmål er relevante. *Mangfoldige Moss – slik har vi det* viser at det særlig er innen bærekraftsmålene utdanning, helse, arbeid og ulikhet vi finner utfordringer i Moss. Moss ligger signifikant dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere folkehelserelaterte faktorer som levealder, psykisk helse og barnefattigdom. Vi har en høy andel barn som bor i husholdninger med lavinntekt (12,1 %) og andelen med psykisk uhelse er høy (17,8%). Andelen øker blant unge i alderen 15 - 24 år - og særlig øker det hos jenter. Andel mossinger som mottar stønad til livsopphold og uføreytelse er høyere enn landsgjennomsnitt og levealderen i Moss er signifikant lavere enn landsgjennomsnittet.

Folkehelseinstituttet lanserte høsten 2020 en egen oppvekstprofil for barn og unge. Oppvekstprofilen viser at også blant kommunens unge innbyggere finner vi folkehelseutfordringer. Andelen som ikke er i arbeid eller utdanning blant unge opp til 25 år er signifikant høyere enn landsgjennomsnittet, bruk av cannabis er signifikant høyere enn landsgjennomsnitt og andel femteklassinger som er på laveste mestringsnivå på lesing er høyere enn landet. Statistikk viser også til utenforskap som lavere deltakelse i organisert fritidsaktivitet og økt opplevelse av ensomhet. Av positive funn kan det framheves at elevene trives på skolen og selv om frafall fra videregående skole fortsatt er for høy, viser statistikken at flere gjennomfører videregående opplæring.

Levekår	3	Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	12	8,8	9,3	prosent	
	4	Bor trangt, 0-17 år	20	17	19	prosent	
	5	Barn av enslige forsorgere	18	15	15	prosent	
	6	Stønad til livsopphold, 20-24 år	10	7,3	7,1	prosent (a,k)	
	7	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-25 år	13,7	11,5	11,5	prosent (a,k)	

- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket

Oppvekstbatometer for Moss, (NHI 2020)

Et godt samarbeid på tvers av fagområder er en forutsetning for å lykkes med å utvikle et bærekraftig og helsefremmende lokalsamfunn. Alle kommunens tjenesteområder har et ansvar for å fremme god folkehelse, bedre levekår og utjevne sosial ulikhet i helse.

Kommunens tjenesteområder

Kommunedirektør med stab

Beskrivelse av tjenesteområdet

Stabene er sentraliserte spesialiserte funksjoner som støtter hovedfunksjonene i organisasjonen, og fungerer som rådgivere og støtter opp under den daglige driften i hele linje-organisasjonen. Stabsområdene har innadrettede og noe utadrettede tjenester.

Stabsområdene er organisert i innovasjon, HR, IT, kommuneadvokat, kommunikasjon, økonomi, anskaffelser, frikjøp tillitsvalgte og hovedverneombud, samt virksomhet renhold. Stabs- og støttefunksjonene er ikke skilt organisatorisk mellom strategisk, driftsrettet støtte og fellesfunksjoner:

- stabs-/støttefunksjoner knyttet til planlegging, utvikling, oppfølging, digitalisering og styring av hele kommunen, samt utvikling og forvaltning av strategier: Innovasjon, HR (personalforvaltning og organisasjonsutvikling), kommunikasjon, kommuneadvokat og økonomi.
- drift av fellesfunksjoner for hele kommunen: IT, dokumentforvaltning (post og arkiv), kommunetorg, lønn, anskaffelser og regnskap.
- fellesutgifter for hele kommunen: IT-systemer, lisenser, kontingenter, porto, annonsering, telefoni, personalforsikringer, HMS, velferdstiltak, bedriftshelsetjeneste, opplæring, lærlinger, frikjøpte tillitsvalgte og hovedverneombud.
- politisk styring (rammer og støtte): folkevalgte, valg og politisk sekretariat.
- Renhold

Utfordringer og utvikling

Stab/støtte og drift av fellesfunksjoner skal i økonomiplanperioden redusere med over 10 prosent av bemanningen. Det er i den sammenheng viktig å samtidig kunne ha fokus på kompetanse, effektivitet og samspillet med kommunalområdene for å kunne dekke behovene for støtte i endringsarbeidet.

Stab- og støttetjenestene vil også være bidragsytere i forbindelse med gjennomføring av planlagte omstillings- og effektiviseringsprosesser. Herav blant annet prosjektledelse, tjenestedesign, digitalisering, innovasjonsarbeid og liknende.

Fokus- og satsningsområder

Hovedfokus for stabene vil være;

- Bidra med å utvikle en åpen, tilgjengelig og transparent kommune. Gjøre kommunen tilgjengelig og øke servicegraden ved henvendelser, herunder utvikle førstelinje for kommunens informasjonsarbeid og arena for medvirkning og innbyggerinvolvering.

- Harmonisering og utvikling av standarder, systemer og prosesser på tvers av kommunalområder, herunder etablere kompetansesenter for tjenstedesign for å utvikle brukerrettede og helhetlige tjenester.
- Forbedre arbeidsprosesser, herunder tilrettelegge for digitalisering spesielt innen områder mellom stab, linje og innbyggere. Sikre at kommunen deltar aktivt inn i digitaliseringsamarbeidet Digi Viken Øst.
- Støtte opp under i strategiske og operasjonelle oppgaver, herunder utøve en profesjonell rolle som lederstøtte, "internkonsulenter" (veiledning, opplæring og utvikling) og rådgivere for hele kommuneorganisasjonen. Implementere porteføljestyling for utviklingsprosjekter og profesjonalisering i gjennomføring av prosjekter med fokus på prosjektmetodikk.
- Satsningsområder vil også følge av de overordnede strategiske planene arbeidsgiverstrategi, anskaffelsesstrategi, kommunikasjonsstrategi, IT-strategi og strategiplan for innovasjon og digital transformasjon.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	258 807	258 807	258 807	258 807
Sum Lønns- og prisvekst	1 943	1 943	1 943	1 943
Sum Vedtak forrige periode	-5 354	-5 354	-5 354	-5 354
Sum Budsjettendring i år	578	578	578	578
Konsekvensjustert budsjett	-2 833	-2 833	-2 833	-2 833
Konsekvensjustert ramme	255 974	255 974	255 974	255 974
Driftskonsekvens				
MKE - Grindvold Hageby	0	0	0	250
MKE - Utvidelse av svømmehall	0	0	0	250
Renholdsmaskiner	0	-150	-475	-550
Robot dokumentforvaltning	72	72	72	72
Utskifting trådløst	14	14	14	14
Verktøy for internkontroll og behandling av personvernustyr	165	165	165	165
Sum Driftskonsekvens	251	101	-224	201
Innsparingstiltak				
Bemanningsstilpasninger enhet HR 2,3 årsverk ledige stillinger legges ned i 2021	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Behovstilpasninger i antall lærlingeplasser fra 98 til 84	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Bemanningsstilpasning enhet IT 1 årsverk ledig stilling legges ned i 2021	-900	-900	-900	-900
Bemanningsstilpasninger enhet kommunikasjon 2,2 årsverk 2021 og ytterligere 2,6 årsverk 2022 fremtidige ledige stillinger legges ned	-1 500	-3 500	-3 500	-3 500
Bemanningsstilpasninger virksomhet renhold 1 årsverk 2022 og 1,5 årsverk 2023 fremtidige ledige stillinger legges ned	0	-1 050	-1 500	-1 500
Effektivisering arbeidsprosesser økonomi	-580	-580	-2 720	-2 720
Effektivisering politisk styring	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
Effektivisering politisk styring	-400	-400	-400	-400
Endring lederstruktur	-2 555	-2 555	-2 555	-2 555
Gebyr for vigsel	-100	-100	-100	-100
Legge ned nyopprettet vakant stilling innovasjonsstab	-1 065	-1 065	-1 065	-1 065
O365-lisenser – riktig nivå/antall, terminere lisenser det ikke er behov for	-200	-200	-200	-200
Oppsigelser medlemskap og lisenser	-100	-100	-100	-100
Reduksjon frikjøp tillitsvalgte med 1,05 årsverk og midlertidig økning 0,5 årsverk hovedverneombud i 2021	-412	-800	-800	-800
Redusere antall multifunksjonsskrivere med 20-40 %	-200	-200	-200	-200
Sum Innsparingstiltak	-14 312	-17 750	-20 340	-20 340

Aktivitetsendringer				
Papirarkiv prosjektstillingen	750	0	0	0
Sum Aktivitetsendringer	750	0	0	0
Konsekvensjusteringer				
Identitetskort til ansatte i Moss kommune	300	0	0	0
Kommune- og stortingsvalg	1 950	0	1 950	0
Reduksjon budsjett revisjonstjenester ØVKR	-407	-407	-407	-407
Økt tilskuddssats lærlinger	-211	-211	-211	-211
Årlige kostnader for oppbevaring av digitalt eiendomsarkiv	250	250	250	250
Sum Konsekvensjusteringer	1 882	-368	1 582	-368
Endringer iht statlige føringer				
Ekstraordinært tilskudd lærlinger	-357	0	0	0
Tiltak	-625	-625	-625	-625
Sum Endringer iht statlige føringer	-982	-625	-625	-625
Nye tiltak og realendringer budsjett	-12 411	-18 642	-19 607	-21 132
Ramme 2021-2024	243 563	237 332	236 367	234 842

Driftskonsekvens

MKE - Grindvold Hageby

Fellesnemnda for Moss og Rygge vedtok i sak 25/18: *"Bofellesskap for demente- valg av tomt og antall boenheter"*, at det skulle jobbes videre med konsept Grindvold hageby (senere benevnt Grindvold omsorgsboliger) med 48 boenheter for personer med demenslidelser. I samme sak ble det vedtatt at det skulle *"sikres arealer nok til å etablere dagaktivitetstilbud og møteplass i dette prosjektet også for andre eldre som bor i bydelen"*.

Forprosjektet er nå i slutfasen og planen har vært at bygget skulle være klart til å tas i bruk høsten 2023. Den økonomiske situasjonen tilsier at kommunen trenger noe mer tid til omstilling før et så stort byggeprosjekt igangsettes. Det foreslås derfor at byggingen utsettes med ett år slik at låneopptak utsettes og halvårseffekten for driftsutgiftene først påløper annet halvår 2024.

Forekomsten av demenslidelser er økende i fremtiden. I følge Folkehelseinstituttet vil økningen i forventet levealder i Norge medføre at antallet personer med demens mer enn dobles fra 2015 til 2050. Kommunens satsing på samlokaliserte, bemannede boliger til denne målgruppen vurderes å være viktig for å kunne møte fremtidens utfordringer. Å utsette byggingen med ett år vil medføre at innbyggerne med behov for bolig med heldøgns bemanning på bakgrunn av sin demenslidelse, må ivaretas i andre omsorgsboliger eller sykehjem.

Innsparingstiltak

Bemanningstilpasninger enhet HR 2,3 årsverk ledige stillinger legges ned i 2021

Arbeidsoppgaver og arbeidsprosesser endres og omprioriteres, slik at det er mulig å gjennomføre bemanningstilpasningen.

Behovstilpasninger i antall lærlingeplasser fra 98 til 84

Budsjettrammen reduseres fra 98 til 84 lærlinger, da det ikke får konsekvenser for tilbud om antall lærlingeplasser. Lokalt markedet/etterspørsel hovedsakelig innen helsefagarbeider og barne- og ungdomsarbeider er dekt opp, og det er en utfordring at kommunen når intensjon 2 lærlinger pr. tusen innbyggere.

Bemanningstilpasning enhet IT 1 årsverk ledig stilling legges ned i 2021

IT-enheten har hatt en ledig 100 % stilling til sikkerhetsansvarlig. Stillingen har tidligere vært i kombinasjon med personvernombud. Hovedoppgavene koordinering av sikkerhetsarbeidet er overført

til en annen stilling. Sikkerhetsarbeidet organiseres nå som et forsøk på en annen måte i prallell med etablering av nye/endrede rutiner.

Bemanningstilpasninger enhet kommunikasjon 2,2 årsverk 2021 og ytterligere 2,6 årsverk 2022 fremtidige ledige stillinger legges ned

Arbeidsoppgaver og arbeidsprosesser endres og omprioriteres, slik at det er mulig å gjennomføre bemanningstilpasningen. Totalt reduseres det med 4,8 årsverk fra 2020 til 2022.

Bemanningstilpasninger virksomhet renhold 1 årsverk 2022 og 1,5 årsverk 2023 fremtidige ledige stillinger legges ned

Renholdstjenester kan ved bruk av teknologi og maskiner anvende færre ressurser.

Effektivisering arbeidsprosesser økonomi

Arbeidsoppgaver og arbeidsprosesser endres og omprioriteres, slik at det er mulig å gjennomføre bemanningstilpasningen. Totalt foreslås det å redusere med 3 årsverk fra 2020 til 2023.

Effektivisering politisk styring

Budsjettrammen til politisk styring for nye Moss kommune ble økt med 2 800 000 fra 2019 til 2020. Det foreslås å redusere rammen til politisk styring tilsvarende økningen. Tiltaket medfører at Moss kommune kommer på nivå med Sarpsborg kommune hva angår utgifter til politisk styring.

Effektivisering politisk styring

Å utbetale støtte til folkevalgte grupper i kommunestyret er en frivillig ordning som kommer i tillegg til partistøtte/statstøtte til lokalpartiene. I 2020 besluttet kommunestyret og ikke utbetale denne støtten for 2020. Vi foreslår at støtten ikke utbetales i økonomiplanperioden.

Endring lederstruktur

Omorganisering og nedleggelse av stabsområde samfunn og strategi.

Gebyr for vigsel

Vigslar er gratis for egne innbyggere, men vi kan ta betalt for merkostnader ved at gjennomføring av vigslar utenfor normalarbeidstid, på annet sted enn i kommunens vigselslokaler og i de tilfellene der brudeparet ikke er bosatt i Moss kommune.

Legge ned nyopprettet vakant stilling innovasjonsstab

Nyopprettet vakant stilling i innovasjonsstaben legges ned.

O365-lisenser – riktig nivå/antall, terminere lisenser det ikke er behov for

Tiltaket skal sikre optimal lisensbruk av MS365 for kommunen gjennom synliggjøring av kostnadene for hver enkelt enhet. Det bør også vurderes om kostnadene skal fordeles ut på hver enhet.

Tiltaket skal også definere klarere retningslinjer for hvilke brukergrupper som tildeles ulike MS365-lisenser med tilhørende kostnad.

Automatikk mellom systemer vil medføre at lisenser ikke bindes opp til ansatte som har sluttet lenger enn nødvendig.

Gjennomføring krever beslutning om kostnadsfordeling og lisensmodell. Enhetene må i forbindelse med gjennomføring gis nødvendig opplæring, og ressurser må avsettes for oppfølging av lisenser i linjen.

Oppsigelser medlemskap og lisenser

Oppsigelse av modul Kommuneforlaget og medlemskap i Etisk handel Norge og Transparency International Norge.

Reduksjon frikjøp tillitsvalgte med 1,05 årsverk og midlertidig økning 0,5 årsverk hovedverneombud i 2021

Budsjettet med 11,65 årsverk frikjøpte for 2020.

Frikjøpte hovedtillitsvalgte utgjør (HTV) 9,65 årsverk og Hovedverneombud (HVO) 2 årsverk i 2020, samt midlertidig 0,5 HVO årsverk iht. politisk verbalvedtak i årsbudsjett 2020.

Minimum frikjøp av tillitsvalgte etter Hovedavtalen (HA) utgjør 6,85 etter kommunesammenslåingen for 5 arbeidstakerorganisasjoner. I tillegg gis det fri for tillitsvalgtarbeid for ikke frikjøpte tillitsvalgte både til de 5 største med frikjøp og ca. 16 andre arbeidstakerorganisasjoner.

Differansen på frikjøpte hovedtillitsvalgte faktisk frikjøp 9,65 og 6,85 årsverk minimum normbasert frikjøp utgjør 2,8 årsverk - ca. 40 % ekstraordinært frikjøp av tillitsvalgte, og kommer av følgende:

- 0,9 årsverk merfrikjøp fra Rygge kommune
- 0,7 effektivisering etter HA som følge av sammenslåing fra 2 kommuner til 1 kommune
- 1,2 årsverk omstillinger prosjektet nye Moss kommune midlertidig for perioden 2017-2019

Det vil fortsatt være frikjøp utover ordinært frikjøp for omstillinger.

Tiltak: Forslag om reduksjon av frikjøp med 1,2 årsverk fra 2021.

Tillitsvalgsarbeid etter Hovedavtalen og overfor medlemmer ansatt i kommunen må utøves effektivt og rasjonelt tilpasset kommunens organisering.

- Behov for harmonisering mellom arbeidstakerorganisasjonene i ny kommune (skjevfordeling i 2020)
- Behov for fremtidige forutsigbare rammer for frikjøpte tillitsvalgte (ekstraordinært til omstillinger)
- Behov for å tilpasse tillitsvalgsstrukturen (sammenslåingen av hver enkelt arbeidstakerorganisasjon fra 2 til 1 i ny kommune) til ny kommuneorganisasjonen

Det er behov for videreføring av ekstraordinær 0,5 årsverk HVO i 2021, på grunn av å få på plass verneombudsstrukturen i kommunen i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven.

Redusere antall multifunksjonsskrivere med 20-40 %

Tiltaket skal sikre en grundig gjennomgang av utplasserte multifunksjonsskrivere for å vurdere hvilke som kan fjernes. Hensikten er å redusere antallet med 20-40 % for å redusere kostnadene, men behovene skal fortsatt dekkes.

Tiltaket krever beslutning av kommunens ledelse, god kommunikasjon og involvering av ansatte.

Forutsetning for gjennomføring er beslutning og at IT gis tilstrekkelig mandat.

Aktivitetsendringer

Papirarkiv prosjektstillingen

Planen var å integrere rydding av gamle papirarkiv innenfor ordinær drift i løpet av 2020. Dette har vi ikke lyktes med blant annet pga. korona som i en lengre periode medførte omrokking av oppgaver, samt fortsatt arbeid med å lukke samtlige avvik fra revisjonen. I tillegg erfarer vi at det er flere gamle papirarkiv som har stått ute på enhetene enn det vi antok. Vi prioriterer å ha fokus på å få ned de langsiktige kostnadene ved å ta ned ett fast årsverk (tiltak IBMH), men da vil vi trenge prosjektressursen ut 2021 for så å integrere papirarkiv i den ordinære driften fom 2022.

Konsekvensjusteringer

Identitetskort til ansatte i Moss kommune

Alle ansatte i Moss kommune trenger nye ansattkort. I forbindelse med ny kommune skal alle ansatte bære ansatt/identitetskort. Vi har greid å dekke noe i løpet av 2020 innen rammen, men det var ikke tatt høyde for dette i budsjetteringen for den nye kommunen.

Kommune- og stortingsvalg

Kommune- og stortingsvalg.

Reduksjon budsjett revisjonstjenester ØVKR

Som følge av reduksjon i antall eierkommuner (kommunesammenslåing) og effektivisering av revisjonshandlinger reduseres revisjonsbudsjettet til Østre Viken Kommunerevisjon (ØVKR), Moss kommunes andel av utgiften reduseres med kr 0,407 mill.

Økt tilskuddssats lærlinger

Tilskuddssatsen pr. måned blir endret fra kr 6.766 til kr 6.975 pr. måned fra 01.01.2021. For 84 lærlinger blir det kr 210 672.

Årlige kostnader for oppbevaring av digitalt eiendomsarkiv

Dansk scanning har hatt oppdraget med å digitalisere kommunens eiendomsarkiv. Det har vært uavklart hvor i organisasjonen ansvaret for avtalen med Dansk scanning skal ligge (teknisk eller dokumentforvaltning) og ingen av avdelingene har hatt budsjettmidler utover prosjektfasen som er årlige kostnader for oppbevaring av digitalt arkiv hos Dansk scanning.

Endringer iht. statlige føringer

Ekstraordinært tilskudd lærlinger

Fra høsten 2020 ble det gitt et ekstraordinært tilskudd på kr 4 250 per kontrakt, knyttet til covid-19. Tilskuddet på kr 4 250 per kontrakt er videreført i perioden 1.1. til 30.6.2021.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
Etablering av ny AD-løsning for Moss kommune	500	0	0	0	500
Kjøp og oppgradering av managementprogrammer og annen programvare	150	0	0	0	150
Maskinvare for kapasitetsjusteringer og livssyklusforvaltning	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Renholdsmaskiner	1 500	1 375	625	625	4 125
Robot dokumentforvaltning	300	0	0	0	300
Utsifting trådløst	900	0	0	0	900
Verktøy for internkontroll og behandling av personvernutstyr	205	0	0	0	205
Sum investeringsprosjekter	5 555	3 375	2 625	2 625	14 180

Etablering av ny AD-løsning for Moss kommune

Eksisterende løsning er driftsmessig lite hensiktsmessig. Det er behov for å se på muligheten til å etablere en ny løsning for katalogtjenesten som benyttes til å organisere, administrere og kontrollere ressurser.

Kjøp og oppgradering av managementprogrammer og annen programvare

For å ivareta sikker og stabil drift av kommunens felles IT-driftsplattform er det behov for drifts- og overvåkingsverktøy som sikrer best mulig drift for brukerne og tjenesteproduksjonen.

Maskinvare for kapasitetsjusteringer og livssyklusforvaltning

For å ivareta sikker og stabil drift av kommunens IT-driftsplattform er det behov for midler til å tilføre mer kapasitet ved behov i tillegg til å sikre utskiftninger av gammel maskinvare eller etablere nye sikkerhetsløsninger.

Robot dokumentforvaltning

Effektivisere driftsoppgavene i dokumenthåndtering- og forvaltning gjennom robotisering av oppgaver som er regelstyrt (eks. journalføring og kvalitetskontroll). Gevinstene tas ut i form av lavere kostnader (færre arbeidstimer, mindre tidsbruk per oppgave, frigjøring av arbeidstid), bedre kvalitet (færre menneskelige feil), sporbarhet og etterrettighet. Dagens teknologi for robotisering legges oppå andre løsninger så det handler i grunn om å automatisere og forenkle arbeidsoppgavene i eksisterende løsninger. Det er i dag flere kommuner som har tatt i bruk robot i dokumentforvaltningsarbeidet.

Utsifting trådløst

Kommunen har i dag trådløse løsninger fra ulike leverandører, og dette medfører at kommunen må ha driftsverktøy og kompetanse på flere ulike løsninger. Ved å standardisere på én moderne løsning effektiviseres driften.

Verktøy for internkontroll og behandling av personvernutstyr

Sikre helhetlig og systematisk internkontroll og kommunens behandling av personvernopplysninger iht. til krav. Vil sikre bedre kvalitet, samt være tidsbesparende og effektivt for organisasjonen.

Kommunalområde oppvekst og utdanning

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet er organisert i fire enheter:

- enhet skole
- enhet barnehage
- enhet barnevern
- enhet barn, unge og familie.

Disse er nærmere beskrevet under enhetene.

Netto ramme

Tall i 1000	2021	2022	2023	2024
Kommunalområde oppvekst og utdanning	1 652	1 652	1 652	1 652
Enhet barn, unge, familie	65 356	65 656	65 656	65 656
Enhet barnevern	91 687	91 462	91 312	91 312
Enhet barnehage	374 959	372 209	367 939	363 389
Enhet skole	512 438	504 178	500 078	499 978
Sum	1 046 093	1 035 158	1 026 638	1 021 988

Utfordringer og utvikling

Det er store levekårsutfordringer i kommunen. Oppvekstprofilen viser at kommunen ligger signifikant dårligere an enn andre kommuner på viktige levekårsområder. Flere barn og unge lever i familier med vedvarende lavinntekt, 27 % av elevene på 5. trinn presterer på laveste nivå i lesing, flere barn og unge står utenfor organiserte fritidsaktiviteter og flere barn og unge har psykiske og depressive symptomer. Det positive er at frafall i videregående skole bedres. Fremover blir det viktig å ta oppvekstprofilen på alvor og jobbe systematisk med rot-årsakene til sosiale forskjeller i befolkningen. Det må legges avgjørende vekt på å fremme god helse, sikre at skolene tidlig fanger opp elever som ikke mestrer eller som faller utenfor fellesskapet, og jobbe for et godt og sømløst samarbeid mellom enheter og nivåer.

Fokus- og satsningsområder

Fremover blir det viktig å ta oppvekstprofilen på alvor og jobbe systematisk med rot-årsakene til sosiale forskjeller i befolkningen. Tidlig innsats er viktig, og barnehagen er en sentral arena i arbeidet. Moss kommune skal ha kvalitetsmessige gode barnehager som gir et likeverdig tilbud. I skolene må det jobbes videre med implementering av fagfornyelsen, og det skal arbeides for et inkluderende fellesskap for barn og unge gjennom prosjektet SIMM (sammen om inkluderende læringsmiljø i skole og barnehage). Implementering av barnevernreformen blir et sentralt tema i 2021.

Driftsbudsjett med endringer

Tall i 1000 kr	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	1 036 280	1 036 280	1 036 280	1 036 280
Konsekvensjustert budsjett	461	461	461	461
Konsekvensjustert ramme	1 036 741	1 036 741	1 036 741	1 036 741
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 352 -	1 583 -	10 103 -	14 753
Driftskonsekvens	-	-	-	-
Innsparingstiltak	- 15 690 -	26 885 -	35 405 -	40 055
Nye tiltak	1 000	-	-	-
Aktivitetseendringer	3 900	4 900	4 900	4 900
Konsekvensjusteringer	18 700	18 700	18 700	18 700
Endringer ihht statlige føringer	1 442	1 702	1 702	1 702
Ramme 2021-2024	1 046 093	1 035 158	1 026 638	1 021 988

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
Ikt-handlingsplan, skole	17 000	17 000	17 000	17 000	68 000
MKE - Uteområde barnehager	20 000	7 736	0	0	27 736
Ombygging av Reier barnehage	400	0	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	37 400	24 736	17 000	17 000	96 136

Ikt-handlingsplan, skole

Investeringsprosjekt IKT-skole gjelder innkjøp av nettbrett til alle på 1. trinn, PC til alle på 8. trinn og til lærere. Alle elever i Mosseskolen skal ha god tilgang til IT-verktøy. Digitale verktøy er helt nødvendig i dagens undervisning.

Sammen med opplæring, tilpasninger, tilrettelegging og utskiftning av gammelt utstyr medfører dette en total kostnad på kr. 17 mill. hvert år i økonomiplanperioden. Prisene er forventet å øke fremover som et resultat av endringer i valutakursene.

MKE - Uteområde barnehager

Det er behov for oppgradering av uteområdene i de kommunale barnehagene. Utearealene er en viktig del av hvordan barnehagene blir oppfattet i befolkningen, og dermed hvor attraktive disse barnehagene er når foreldre skal søke barnehageplass til sitt barn. Uteområdene skal stimulere til fantasilek, sikre variert motorisk aktivitet og bidra til trivsel og trygghet i alle aldre.

Arbeidet med oppgraderingene i noen av de kommunale barnehagene har startet i 2020, fortsetter i 2021 og avsluttes i 2022.

Ombygging av Reier barnehage

Ved å skille skole og barnehage har Reier barnehage endrede behov for arealbruk og tilsvarende behov for tilpasninger av bygg.

Enhet barn, unge og familie

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enheten barn, unge og familie har ansvar for å ivareta tidlig innsats, koordinering og samhandling av tverrfaglige, forebyggende tjenester.

- Enheten består av helsetjenesten for barn og unge. Virksomheten favner bredt universelt, fra svangerskapsomsorgen, via helsestasjon, skolehelsetjeneste for barne- ungdom- og videregående skoler, ungdomshelsestasjon, smittevern og ergo- og fysioterapeuttenester.
- Avdeling familieteam skal avklare familiers behov for bistand i sårbare, vanskelige livssituasjoner. Sammen med den enkelte familie vurdere hvilken hjelp som er hensiktsmessig for å sette familien i stand til å mestre sin livssituasjon. Avdelingen skal ha en dør inn, og være kommunens kjente kontaktpunkt for familier som av ulike årsaker har behov for hjelp og støtte.
- Avdeling helhetlig utredning og veiledning skal utføre helhetlig tverrfaglige utredninger for barn og unge, med særskilte og vedvarende behov. Sakkyndig utredning i henhold til opplærings- og barnehageloven. Individuell utredning og bistand med utfordringer innen psykisk helse.

Utfordringer og utvikling

- sikre riktig kompetanse
- gi hjelp til rett tid, og sikre at hjelpen har ønsket effekt for den som mottar hjelpen
- sikre tidlig innsats
- sikre samhandling på tvers av enheter og kommunalområder

Fokus- og satsningsområder

- tidlig innsats gjennom tverrfaglig samhandling innad i enheten, og i samarbeid med andre enheter i kommunen og eksterne samarbeidspartnere
- helhetlig fokus på å dekke den enkeltes behov
- tjenestetilbud for barn og unge med utfordringer knyttet til psykisk helse
- lavterskeltilbud til familier som av ulike årsaker trenger og ønsker hjelp til å mestre egen livssituasjon

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	70 585	70 585	70 585	70 585
Sum Lønns- og prisvekst	0	0	0	0
Konsekvensjustert budsjett	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	70 586	70 586	70 586	70 586
Innsparingstiltak				
Avvikle avtale om godtgjøring for bruk av egen bil i tjenesten	-650	-650	-650	-650
Avvikle åpne barnehager	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Effektivisering innenfor enhet barn, unge og familie	-2 780	-2 480	-2 480	-2 480
Redusere tilbud logopedtjeneste	-200	-200	-200	-200
Sum Innsparingstiltak	-5 230	-4 930	-4 930	-4 930
Nye tiltak og realendringer budsjett	-5 230	-4 930	-4 930	-4 930
Ramme 2021-2024	65 356	65 656	65 656	65 656

Innsparingstiltak

Avvikle avtale om godtgjøring for bruk av egen bil i tjenesten

Avvikle inngåtte avtaler om godtgjøring for bruk av egen privat bil i tjenesten. Alternative transportmidler som leasingbil og el-sykler benyttes som transportmiddel.

Avvikle åpne barnehager

Kommunen har i dag åpen barnehage på tre steder; Åvangen, Øreåsen og Storgata i sentrum. Åpen barnehage er et gratis pedagogisk lavterskeltilbud til foreldre med små barn (0-6 år). Åpen barnehage er en arena for drift av barselgrupper og gruppetilbud for sårbare foreldre.

Kommunedirektøren foreslår at åpne barnehager avvikles. Det er et ikke-lovpålagt tilbud. Det er full barnehagedekning i kommunens barnehager som betyr at barna vil kunne motta et tilbud her. Det er imidlertid viktig å være oppmerksomme på at det innebærer en risiko for at noen barn og familier vil stå uten tilbud, og at det er behov for en helhetlig gjennomgang av tjenestene og arbeide videre med hvordan tilbudene kan gjenoppstå i annet format.

Effektivisering innenfor enhet barn, unge og familie

Tiltaket består av følgende:

- avvikle BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) stilling ledig
- avvikle ubesatt psykologstilling ledig
- Holde ubesatt avdelingslederstilling helsetjenesten barn og unge ledig fram til 1.9.2021
- Innsparing midler til kurs og opplæring i enheten

Redusere tilbud logopedtjeneste

Det settes en maks grense for bruk av midler til logopedtjenester. Dette krever tett oppfølging av forbruk på konsultasjonstimer. Intern ressurs overføres fra avdeling PVK (Pedagogisk Veiledning og Kvalitet i enhet barnehage) med logopedkompetanse, og internt bygge en logopedtjeneste fra midten av 2021.

Enhet barnevern

Beskrivelse av tjenesteområdet

Barneverntjenesten består av fem avdelinger og arbeider etter lov om barneverntjenester og har som oppgave å sørge for at barn som har rett til nødvendig hjelp etter loven får den hjelp de er i behov av.

Barneverntjenesten har kompetanse til å vurdere barns risiko- og beskyttelsesfaktorer og har god oversikt over andre hjelpeinstanser og ulike lovverk. Barnevernet har følgende ansvarsoppgaver:

- behandle og vurdere bekymringsmeldinger
- gjennomføre undersøkelser av barns omsorgssituasjon
- hjelpetiltak for barn i og utenfor familie
- oppfølging av frivillige plasseringer
- gjennomføring av rettsbehandlinger i forhold til tvangsvedtak / omsorgsovertakelse
- tilsynsordning for barn som er plassert i Moss kommune

- ettervern under samtykke av barn mellom 18 og 25 år
- akuttberedskapsordning og vakttelefonordning i samarbeid med Råde og Våler

Utfordringer og utvikling

Barneverntjenesten må være omstillingsdyktig og dynamisk og kunne endre seg i takt med samfunnsutviklingen og krav om effektivitet i arbeidet, herunder digitalisering. Den skal sikre:

- riktig kompetanse på riktig sted
- systematisk og godt faglig arbeid i hele prosessen fra melding til tiltak rund det enkelte barn
- at riktig hjelp gis til riktig tid og sikre at hjelpen har ønsket effekt
- barns medvirkning i tråd med lovverk
- god kvalitet og effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser

Det er krevende til enhver tid å levere nødvendig og forsvarlig hjelp til barn og familier med store utfordringer. Å utrede mulig omsorgssvikt er omfattende og stiller store krav til kompetanse og ressurser på ulike områder. Når behov for hjelpetiltak avdekkes, er tjenesten pålagt å gi rett hjelp til rett tid, samtidig som barnet og familien følges tett opp for å sikre at hjelpetiltaket har en effekt på de risikoområder som er avdekket.

Fokus- og satsningsområder

I forhold til barnevernsreformen og ny barnevernlov så er det vesentlige endringer som trer i kraft. Det betyr blant annet at kommunen får fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, og økte kommunale egenandeler for bruk av spesialiserte hjelpetiltak, spesialiserte fosterhjem, institusjon og akutttiltak. Dette får konsekvenser for det økonomiske rammeverket til barneverntjenesten. Kommunene vil bli kompensert for økt økonomisk ansvar for barnevernet gjennom en økning i rammetilskuddet. Kompensasjonen blir fordelt med utgangspunkt i kostnadsnøkklene i inntektssystemet. Dette må kommunen være ekstra oppmerksom på slik at vi kan holde god kontroll og styring over de ekstra kostnadene som vil påløpe.

Videre er barnevernsreformen opptatt av følgende:

- styring og kontroll over barnevernets ressurser mot barn med størst hjelpebehov
- videreutvikle samhandling med interne og eksterne samarbeidspartnere
- sikre kvalitet og effekt av barneverntjenestens arbeid
- videreutvikle bruk av familieråd og nettverk i tiltaksarbeidet

For å være best mulig forberedt og rustet til å møte dette må og skal kommunen i god tid lage en plan for hvordan den nye barnevernsreformen skal implementeres.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	86 032	86 032	86 032	86 032
Sum Lønns- og prisvekst	619	619	619	619
Konsekvensjustert budsjett	619	619	619	619
Konsekvensjustert ramme	86 651	86 651	86 651	86 651
Innsparingstiltak				
Effektivisering innenfor barneverntjenesten	-4 100	-4 325	-4 475	-4 475
Sum Innsparingstiltak	-4 100	-4 325	-4 475	-4 475
Aktivitetsendringer				
Vekst i fosterhjems plasseringer	1 900	1 900	1 900	1 900
Vekst i institusjons plasseringer	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Aktivitetsendringer	2 900	2 900	2 900	2 900
Konsekvensjusteringer				
Lønn til oppdragstakere	4 000	4 000	4 000	4 000
Økte overføringer/tiltak for hjemmeboende barn	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Konsekvensjusteringer	6 000	6 000	6 000	6 000
Endringer ihht statlige føringer				
Utvidet aldersgrense for rett til ettervern	236	236	236	236
Sum Endringer ihht statlige føringer	236	236	236	236
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 036	4 811	4 661	4 661
Ramme 2021-2024	91 687	91 462	91 312	91 312

Innsparingstiltak

Effektivisering innenfor barneverntjenesten

Større bevissthet på når det må kjøpes inn eksterne tiltak til utsatte barn og unge og når det er godt nok å benytte lokale tiltak og tjenester i egen kommune. Det er lagt til rette for at det i større grad kan gjennomføres tiltak med egne ressurser i nye lokaler. Hyppigere evaluering av tiltak slik at de kan justeres/avsluttes i takt med endringer i behov, og fange opp plasserte barn og unge som er klare for å flyttes over i "mildere" og mindre inngripende tiltak.

Vurdere muligheter for å redusere bruk av overtid ved å innføre fleksible arbeidsplaner hvor også ettermiddager benyttes til å ivareta kjerneoppgaver.

Aktivitetsendringer

Vekst i fosterhjems plasseringer

Fosterhjem er det tiltaket som oftest benyttes når barn må flyttes på grunn av alvorlig omsorgssvikt i hjemmet. Nasjonalt har det vært en årlig vekst i antall fosterhjems plasseringer på 4 % de siste 10 årene. Den gjennomsnittlige årlige økningen i Rygge og Moss har ligget på 5 %. Snittkostnad for fosterhjem ligger på kr 350 000 i året. Forventet aktivitetsøkning som følge av utviklingen utgjør kr 1,9 mill.

Vekst i institusjons plasseringer

Barn som plasseres på institusjon, er barn med særskilte vansker. Det dreier seg ofte om rusproblematikk, atferdsvansker (barn som utfører alvorlige kriminelle handlinger bl.a) eller alvorlig psykisk helse problematikk. Barna er ofte i behov av en type kartlegging og utredning noe som ikke kan utføres i et fosterhjem. Å flytte disse barna hjem igjen krever at kommunen har et godt tverrfaglig forsterket tiltaksapparat som kan gi støtte og bistand til foreldre.

Det er estimert at kostnaden til institusjonsplasseringer i 2021 vil ligge kr. 1 mill. over hva som er budsjettet i 2020. Antall plasseringer i institusjon er uendret fra foregående år.

Konsekvensjusteringer

Lønn til oppdragstakere

Lønn til oppdragstakere er private som påtar seg oppgaver som fosterhjem, besøkshjem og støttekontakter. Disse lønnes i utgangspunktet etter en fast norm, men det gis forsterket godtgjøring for barn med særskilte vansker. Frikjøp fra ordinær jobb er blant annet en forsterket godtgjøring.

Det er estimert at kostnaden til oppdragstakere vil ligge kr 4 mill. over budsjettertrammen. Arbeidsgodtgjøring utgjør kr 3 mill. og andre utgifter utgjør kr 1 mill. Avviket skyldes etterslep fra tidligere år.

Økte overføringer/tiltak for hjemmeboende barn

Økonomisk støtte til foreldre som ikke har tilstrekkelige ressurser til tiltak som deres barn er i behov av. F.eks. barnehage. Det kan i tillegg være økonomisk støtte til unge som et etterverntiltak når de flytter ut fra fosterhjem til egen hybel. Det er estimert at slike overføringer vil koste 2 millioner mer enn budsjettet for 2020. Avviket skyldes en underbudsjettering fra 2020.

Endringer iht. statlige føringer

Utvidet aldersgrense for rett til ettervern

Den statlige føringen med utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet økes med 2 år og kompenseres med kr 236 000. Dette betyr at barn har rett til videre plassering/oppfølging som ettervern fra alder 23 år til 25 år. Dette gjelder barn som har vært plassert og som har behov for videre plassering, eller avtale om en overgang fra plassering til mestring av et selvstendig liv, og hvor den aktuelle ungdommen får videre oppfølging i regi av barneverntjenesten.

Enhet barnehage

Beskrivelse av tjenesteområdet

Barnehagetilbudet i Moss kommune består av 24 private barnehager, 12 kommunale barnehager, en familiebarnehage og administrasjon med myndighets- og eierfunksjon, og avdeling pedagogisk veiledning og kvalitet.

Enhet barnehage skal:

- ivareta de lovpålagte oppgavene knyttet til barnehageeierrollen og barnehagemyndighetsrollen
- sikre et godt samarbeid med de private aktørene
- sikre likeverdige tjenester uavhengig av bosted, personlig økonomi, etnisk bakgrunn, og den enkeltes livssituasjon
- sikre god kvalitet i barnehagene uavhengig av eierform

Utfordringer og utvikling

En viktig oppgave for enhet barnehage er å bidra i arbeidet med å gi barn like muligheter, jevne ut forskjeller i barns oppvekstsvilkår og være en sentral arena for tidlig innsats. Barnehagen skal identifisere barn som av ulike grunner ikke mestrer eller faller utenfor fellesskapet. Arbeidet krever kompetente ledere og medarbeidere som sikrer god samhandling med foresatte og andre aktører i barnas liv.

Fokus- og satsningsområder

Enhet barnehage vil gjennom styrking av kvaliteten i det universelle tilbudet sikre at flest mulig barn får et tilfredsstillende tilbud innenfor barnehagens ordinære ramme.

- alle barn utvikler ferdigheter og får realisert sitt potensiale
- alle har et mobbefritt opplærings og oppvekstmiljø
- 12 kommunale og 9 private barnehager arbeider sammen med skolene og Høyskolen Innlandet for å styrke kompetanse i alle ledd av organisasjonen, og sikre et inkluderende miljø i barnehagene (SIMM- sammen om inkluderende miljø Moss)
- styrke eierrollen for å utvikle konkurransekraftige barnehager
- effektiv struktur og drift av kommunale barnehager

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	367 047	367 047	367 047	367 047
Sum Lønns- og prisvekst	-288	-288	-288	-288
Konsekvensjustert budsjett	-288	-288	-288	-288
Konsekvensjustert ramme	366 759	366 759	366 759	366 759
Innsparingstiltak				
Effektivisere organisasjon/administrasjon i enhet barnehage	-1 600	-2 250	-4 270	-5 670
Strukturendringer i barnehagesektoren	-900	-3 000	-5 250	-8 400
Sum Innsparingstiltak	-2 500	-5 250	-9 520	-14 070
Konsekvensjusteringer				
Redusert inntekt i foreldrebetaling	3 000	3 000	3 000	3 000
Økt kommunalt tilskudd til private barnehager i Rygge	2 000	2 000	2 000	2 000
Økt tilskudd til privat barnehager i gamle Moss	5 700	5 700	5 700	5 700
Sum Konsekvensjusteringer	10 700	10 700	10 700	10 700
Nye tiltak og realendringer budsjett	8 200	5 450	1 180	-3 370
Ramme 2021-2024	374 959	372 209	367 939	363 389

Innsparingstiltak

Effektivisere organisasjon/administrasjon i enhet barnehage

Kommunedirektøren foreslår endring i administrasjonsstrukturen i enhet barnehage. Dette innebærer blant annet:

- Endringer på ledernivå i eierfunksjonen
- Innarbeide prosedyrer som sikrer optimal utnyttelse av kapasitet og ressurser i kommunens egne barnehager

Strukturendringer i barnehagesektoren

Moss kommunes barnehagekapasitet må tilpasses behovet for barnehageplasser i befolkningen. Det har over tid vært et synkende fødselstall i kommunen, og behovet for barnehageplasser er redusert. Det er særlig på Jeløya forholdet mellom behov og tilbud må justeres. Kommunedirektøren foreslår å slå sammen Ramberg og Reier barnehage, lokalisert i dagens Reier barnehage.

Det er vurdert andre alternative tiltak, men det er knyttet større usikkerhet til konsekvensene av disse, og det er nødvendig med ytterligere utredning. Enheten skal utarbeide en plan for barnehagestruktur i Moss kommune i løpet av 2021, og komme tilbake med langsiktige tiltak for mer effektiv drift tilpasset behovet i befolkningen.

Konsekvensjusteringer

Redusert inntekt i foreldrebetaling

Det er stor nedgang i antall barn i de kommunale barnehagene over tid. Budsjettet for brukerbetaling var for høyt allerede i 2020. Avviket er beregnet til kr 5 mill. For å oppnå bedre budsjettbalanse er stillinger holdt vakante i 2020. Disse stillingene blir redusert permanent fra 2021 med kr 2 mill. kroner.

Økt kommunalt tilskudd til private barnehager i Rygge

Likeverdig behandling av kommunale og private barnehager betyr at kommunens driftsutgifter i egne barnehager danner grunnlaget for utmålingen av tilskudd til de private.

Lønnsoppgjøret lokalt og sentralt førte til sterk lønnsvekst for pedagoger og fagarbeidere i Rygge i 2019. I tillegg gir oppfylling av pedagog- og bemanningsnorm helårseffekt fra 2020.

I statsbudsjettet legges det opp til en gradvis endring/reduksjon av pensjonssatsen i utmålingen av tilskudd. Satsen for pensjon reduseres i 2021 fra 13 % til 11 % for kjedebarnhagene og beholdes på 13 % for enkeltstående barnehager. Reduksjonen er trukket i kommunens ramme.

Økt tilskudd til privat barnehager i gamle Moss

Likeverdig behandling av kommunale og private barnehager betyr at kommunens driftsutgifter i egne barnehager to år tilbake i tid danner grunnlaget for utmålingen av tilskudd til de private i 2021.

Lønnsoppgjøret i 2019 førte til sterk vekst i lønnsnivået for pedagoger og fagarbeidere. Sammen med redusert barnetall gir dette kommunen økte kostnader pr barnehageplass, og fører til høyere tilskuddssatser til private barnehager. I tillegg var det høye vedlikeholdskostnader på de eldste barnehagene.

I statsbudsjettet legges det opp til en gradvis endring/reduksjon av pensjonssatsen i utmålingen av tilskudd. Satsen for pensjon reduseres i 2021 fra 13 % til 11 % for kjedebarnhagene og beholdes på 13 % for enkeltstående barnehager. Reduksjonen er trukket i kommunens ramme.

Enhet skole

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet skole forvalter skoleeieransvaret i Moss og er organisert med 17 skoler samt en skoleeieravdeling. Det er 11 barneskoler, 3 skoler med 1.-10. trinn, to ungdomsskoler og en spesialscole. Skoleeieravdelingen har ansvaret for administrasjon, forvaltning, pedagogisk veiledning samt kvalitets- og forbedringsarbeidet.

Enhet skole har ansvaret for:

- en effektiv drift av skolene innenfor gitte lovfestede og kommunale føringer som sørger for et godt og likeverdig tilbud til kommunens elever
- at alle elever møter et inkluderende og helsefremmende læringsmiljø med kompetente pedagoger som fører til at elevene får tatt ut sitt læringspotensial
- å ivareta tidlig innsats og sikre sømløse overganger mellom barnehage, skole og videregående skole og se hele lærings- og oppvekstløpet under ett
- å sikre god kvalitet i samhandling og samarbeid med andre instanser

Utfordringer og utvikling

- sikre bedre gjennomføring i videregående skole
- sikre lik kvalitet på undervisningen mellom skolene og innad i skolene
- sikre at skolene tidlig fanger opp elever som ikke mestrer eller som faller utenfor fellesskapet
- sikre at skolene er i stand til å implementere ny læreplan og andre statlige føringer
- sikre riktig og oppdatert kompetanse for å kunne innfri prioriterte satsinger

Fokus- og satsningsområder

Skolene i Moss skal være en arena for tidlig innsats og inkluderende miljø med likeverdige, tjenester til barn og unge, uavhengig av bosted, personlig økonomi, etnisk bakgrunn eller livssituasjon.

For å få til dette vil vi prioritere:

- arbeidet med å skape inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer for alle, gjennom prosjektet SIMM (sammen om inkluderende læringsmiljø i skole og barnehage i Moss)
- implementeringen av fagfornyelsen med ny overordnet del
- ved å utvikle den digitale kompetansen for å ruste elevene for fremtidens medvirkning og arbeidsliv
- gjennom tidlig innsats for å fange opp utenforskap og mangel på mestring

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	510 964	510 964	510 964	510 964
Sum Lønns- og prisvekst	127	127	127	127
Konsekvensjustert budsjett	127	127	127	127
Konsekvensjustert ramme	511 092	511 092	511 092	511 092
Innsparingstiltak				
Avvikle gratis SFO	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Avvikle søskenmoderasjon i SFO, nye vedtekter.	-400	-950	-950	-950
Effektivisering innenfor skoleeieravdelingen	-800	-800	-800	-800
Elever med store sammensatte behov får sitt opplæringstilbud på Jeløy skole	0	-700	-700	-700
Framtidig skolestruktur	0	-4 000	-8 000	-8 000
Gjennomgang av programvare brukt i skolene	0	-700	-700	-700
Gjennomgang og effektivisering kostnader innenfor ledelse og administrasjon i skolene	-860	-1 900	-2 000	-2 100
Si opp avtalen med Inspiria	-400	-800	-800	-800
Si opp avtalen med Ungt Entreprenørskap	0	-130	-130	-130
Økt kvalitet på fakturering og betalingstjenester for elever.	-400	-400	-400	-400
Sum Innsparingstiltak	-3 860	-12 380	-16 480	-16 580
Nye tiltak				
Utrede fremtidig skolestruktur i Moss	1 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	1 000	0	0	0
Aktivitetsendringer				
Nye leverandører av spesialskyss	1 000	2 000	2 000	2 000
Sum Aktivitetsendringer	1 000	2 000	2 000	2 000
Konsekvensjusteringer				
Økt behov for læremidler i skolene pga. nye læreplaner	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Konsekvensjusteringer	2 000	2 000	2 000	2 000
Endringer ihht statlige føringer				
Statlige føringer for redusert foreldrebetaling i SFO	1 206	1 466	1 466	1 466
Sum Endringer ihht statlige føringer	1 206	1 466	1 466	1 466
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 346	-6 914	-11 014	-11 114
Ramme 2021-2024	512 438	504 178	500 078	499 978

Innsparingstiltak

Avvikle gratis SFO

I kommunens økonomiplan er det vedtatt en ordning for gratis skolefritidsordning for familier med samlet inntekt under 3G. Retten til gratis SFO gjelder for 1.-4. trinn. Det er 96 elever i 1.+ 2. trinn som benytter ordningen, gratis SFO, mens det er 44 elever på 3.+ 4. trinn i skoleåret 2019-20. Ordningen er et ledd i å redusere barnefattigdom.

Høsten 2020 ble det iverksatt en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling for elever på 1.- 2. trinn som benytter heltidstilbudet. Ingen skal betale mer enn 6 % av familiens samlede inntekter. Tilsvarende vil gjelde for elever på 3.-4. trinn fra og med skoleåret 2021-22 (høsten 2021).

De som har kommet innunder ordningen med gratis SFO i dag og tjener under 3G vil med den nasjonale ordningen betale 1636,- per måned eller 1836,- kroner inkludert kost.

Pr sept. (skoleåret 20/21) er det 100 familier med 105 barn (søsken) som er innvilget gratis SFO plasser.

Det forventes flere søknader utover høsten. Basert på et anslag på 110 barn fra skoleåret 2021-22 vil kommunens inntektstap reduseres fra dagens kr 5,7 mill. til kr 4,7 mill. for et helt skoleår. Det er lagt inn 5 måneders effekt for 2021 og helårseffekt fra 2022 (kr 1 mill. i 2021 og kr 2 mill. i 2022).

Avvikle søskenmoderasjon i SFO, nye vedtekter.

I dag innvilges søskenmoderasjon for søsken som har samme bostedsadresse på 25 % av ordinær betaling fra og med barn nr. 2, og tildeles det/de søsken med den største SFO-plassen.

Det vil være nødvendig med en gjennomgang som vurderer pris, tilbud og moderasjoner. Dette for at de ordninger som nå er/kommer kan virke «mot» hverandres hensikt.

Effektivisering innenfor skoleeieravdelingen

Skoleeieravdelingen har en portefølje med lovpålagte oppgaver, samt veiledning og oppfølging av skolene. En ledig stilling legges ned/avsluttes.

Elever med store sammensatte behov får sitt opplæringstilbud på Jeløy skole

I tillegg til Jeløy skole er det en avdeling på Vang skole som ivaretar elever med sammensatte behov. Fra skoleåret 2021/22 vil alle elever med store sammensatte behov få sitt opplæringstilbud på Jeløy skole. Dette vil kreve noe ombygging på Jeløy skole og ekstra utgifter til transport. Derfor vil ikke gevinstrealiseringen være før i 2022.

Det må også sees i sammenheng med en evt. flytting av kulturskolen og økt husleie.

Framtidig skolestruktur

Det er overkapasitet i skolene på elevplasser og det er behov for en gjennomgang av skolestruktur med blick på effektiv og god kapasitetsutnyttelse. Det foreslås derfor å igangsette en prosess for å utrede skolestrukturen i Moss kommune. Potensielt innsparingsbeløp er stipulert ut fra å redusere med 2 skoler med nedgang på ca 11 stillinger - ca kr 8 mill. helårsbasis. I tillegg kommer bygningsmessige innsparinger og skyssutgifter. Utredningen vil ta for seg alle aspekter ved en eventuell endring av skolestrukturen, herunder (listen er ikke uttømmende):

- Økonomiske konsekvenser
- Personalmessige konsekvenser
- Pedagogiske konsekvenser
- Bygningsmessige konsekvenser

Analyse av framtidig befolkningsstruktur.

Gjennomgang av programvare brukt i skolene

Det er startet et arbeid med en gjennomgang av hvilke digitale verktøy som bør brukes i opplæringen og hvilke som kan avvikles. Eventuell innføring av nye programmer vil bli gjenstand for kritisk vurdering opp mot nytte og økonomi.

Gjennomgang og effektivisering kostnader innenfor ledelse og administrasjon i skolene

I Moss er det 17 skoler. Det er lovpålagt lærernorm (gruppestørrelse), enkeltvedtak i spesialundervisning og særskilt norsk, funksjoner mv. Dette gjør at det kun kan reduseres i ledelse. I praksis betyr dette at avdelingsledere må ha mer undervisning. Ledelsesressursen i skole er basert på elevtall, og varierer fra skole til skole.

Dette tiltaket må sees sammen med gevinstrealisering på merkantile ressurs- og funksjonsstillinger.

Si opp avtalen med Inspiria

Moss kommune sier opp avtalen med Inspiria fra 01.01.2021.

Si opp avtalen med Ungt Entreprenørskap

KS, kommunesektorens organisasjon, har inngått ny treåring samarbeidsavtale med Ungt Entreprenørskap. Avtalen legger spesielt vekt på samarbeid om fagfornyelsen og bærekraftig utvikling i grunnskolen. Moss kommune har inngått en avtale for alle skoler i kommunen. Moss kan tidligst løses fra denne avtalen i 2022.

Økt kvalitet på fakturering og betalingstjenester for elever.

Kommunen betaler for elever som hører hjemme i Moss, men hvor barneverntjenesten har overtatt omsorgen. Når disse barna bor i en annen kommune, betaler Moss kommune for grunnskolesats, eventuelt spesialundervisning og særskilt norskopplæring. Moss kommune betaler også for spesialundervisning og særskilt norskopplæring for elever i friskolene. Omvendt fakturerer Moss kommune andre kommuner for elever som er plassert i Moss. Ved å flytte ansvaret fra skolene til skoleeieravdelingen får kommunen muligheten til bedre, helhetlig styring av inntekter og utgifter på dette området.

Nye tiltak

Utrede fremtidig skolestruktur i Moss

KS analyseavdeling for KOSTRA sier at størrelse på skoler er det som er mest kostnadssensitivt for skolesektoren i en kommune, jfr Kostrakurs med Chriss Madsen i Rygge/Moss i 2018. Små skoler koster mer å drive enn store skoler.

Med dette som bakgrunn vil kommunedirektøren igangsette en utredning av fremtidig skolestruktur i Moss kommune. Utredningen vil ta for seg alle aspekter ved en eventuell endring av skolestrukturen, herunder (Listen er ikke uttømmende):

- Økonomiske konsekvenser
- Personalmessige konsekvenser
- Pedagogiske konsekvenser
- Bygningsmessige konsekvenser
- Analyse av framtidig befolkningsstruktur
- Samfunnsmessige konsekvenser

Aktivitetsendringer

Nye leverandører av spesialskyss

Avtalen for spesialskyss går ut våren 2021, og Østfold kollektivtrafikk vil ikke fortsette med spesialskyss videre. Dette betyr at Moss kommune må ha en anbudsrunde for å skaffe ny spesialskyss-avtale. Hva dette vil bety for prisnivået er usikkert, men endringen vil sannsynligvis gi et bedre tilpasset tilbud for denne elevgruppen.

Konsekvensjusteringer

Økt behov for læremidler i skolene pga. nye læreplaner

Høsten 2020 ble det innført ny læreplan for grunnskolen. I den forbindelse trenger skolene en oppdatering av læremidler. Dette vil kunne gi elevene bedre tilgang til tidsriktige læremidler i innkjøringsfasen med nye læreplaner.

Endringer iht. statlige føringer

Statlige føringer for redusert foreldrebetaling i SFO

I statsbudsjettet videreføres inntektsgradert foreldrebetaling i SFO for 1.-2. trinn med helårseffekt fra 2021 med kr 727 000. Det samme gjelder helårsvirkningen av gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7. trinn med kr 262 000. Begge tiltakene ble innført fra høsten 2020. I tillegg innføres inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 3.-4. trinn fra august 2021 med kr 217 000. Helårsvirkningen av dette tiltaket er kr 477 000 fra 2022. Se for øvrig beregning av økonomiske konsekvenser under forslaget om å avvikle gratis SFO.

Kommunalområde helse og mestring

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet er organisert i fire enheter:

- enhet hjemmetjenester
- enhet sykehjem og omsorgsboliger
- enhet helsehus
- enhet samhandling

Kommunalområdet har til sammen ca. 1240 årsverk.

Enhet hjemmetjenester er den største enheten med mer enn 600 årsverk. Enheten yter hjemmesykepleie og praktisk bistand i og utenfor samlokaliserte boliger. Tjenester til personer med utviklingshemming og andre funksjonshemminger, samt innen området rus- og psykisk helse, er også organisert fra denne enheten.

Enhet sykehjem og omsorgsboliger har over 400 årsverk som yter tjenester i sykehjem og samlokaliserte omsorgsboliger som fortrinnsvis er tiltenkt eldre. I tillegg er begge storkjøkken og aktivitetssentrene i sykehjemmene organisert her.

Enhet helsehus har i underkant av 200 årsverk og yter tjenester som omfatter ulike typer korttidsopphold i institusjon, legetjenester i sykehjem, ergo- og fysioterapi, avlastning og spesialiserte team. I tillegg er den interkommunale legevakten organisert fra denne enheten. Under pandemien er koronalegevakt, teststasjon og smittesporingsteam organisert fra enhet helsehus.

Enhet samhandling har ca. 40 årsverk som har i oppgave å være bindeleddet for både fagutvikling, kommunikasjon og tjenesteutvikling i kommunalområdet. Alle vedtak som angår tjenester gjøres i denne enheten. I tillegg ligger flere sentrale funksjoner som miljørettet helsevern, kommuneoverlegene, dataansvarlig og velferdsteknologi til enheten.

Tjenestene som ytes innen kommunalomsråde helse og mestring er fortrinnsvis hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester av 24. juni 2011. Loven er en pliktlov som pålegger kommunen å sørge for nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det. Pasient- og brukerrettighetsloven og helsepersonelloven, begge av 2. juli 1999, er også sentrale for kommunalomsrådets virksomhet.

Netto ramme

Tall i 1000	2021	2022	2023	2024
Kommunalområde helse og mestring	8 883	12 683	12 683	19 883
Enhet helsehus	116 053	113 305	113 405	113 405
Enhet samhandling	86 204	80 252	80 252	79 652
Enhet sykehjem og omsorgsboliger	355 252	349 354	346 854	346 854
Enhet hjemmetjenester	473 402	471 150	471 150	471 150
Sum	1 039 793	1 026 743	1 024 343	1 030 943

Utfordringer og utvikling

Kommunen står overfor omfattende utfordringer når det gjelder innbyggernes behov for helse- og omsorgstjenester. En aldrende befolkning, flere yngre brukere med omfattende behov, overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten, folkehelseutfordringer og forventninger i befolkningen, er alle faktorer som vil øke behovene for tjenester.

I årene som kommer må det jobbes med innovative løsninger som gir brukerne trygghet og større grad av selvhjulpenhet. Det må samtidig sikres at løsningene frigir tid slik at brukerne opplever nærhet til hjelperne og en god samhandling mellom tjenestene. Bruken av velferdsteknologi vil kunne bidra til at tilbudet bedres parallelt med at driften blir mer økonomisk og rasjonell. Oppmerksomheten skal rettes mot hva som er den enkeltes behov, og gjennom målrettet kartlegging finne hva som er den beste måten å imøtekomme behovene på. Et godt samarbeid med pårørende og frivillige er viktig.

Mange brukere har behov som er komplekse og sammensatte, noe som fordrer høy fagkompetanse blant de ansatte. Gode fagmiljøer og tilrettelegging for videre- og etterutdanninger er satsningsområder for å sikre at kommunen rekrutterer og beholder fagpersonell. Tilbud om hele stillinger vil også være viktig, og arbeidet med heltidskultur vil bli prioritert.

Forebygging av livsstilssykdommer er et satsningsområde og det skal settes inn ulike tiltak for å bedre folkehelsen. Et viktig og nyetablert tiltak er frisklivssentralen som startet opp på nyåret i 2020.

Det må jobbes videre med effektiviseringstiltak som sikrer en bærekraftig økonomisk utvikling. Noen områder som skal utredes nærmere er kommunalområdets organisasjonsstruktur, digitalisering med spesielt fokus på sensorteknologi, strategisk plan for heldøgns omsorgsplasser/institusjoner/dag- og aktivitetsplasser, og nye måter å kartlegge behov hos brukerne.

Fokus- og satsningsområder

Viktige satsningsområder for kommunalområde helse og mestring er:

- gode helse- og omsorgstjenester til innbyggerne, med fokus på selvstendighet og mestring
- godt samarbeid med brukere og deres pårørende
- gode rutiner for å vurdere hvordan dekke behov hos innbyggere med fokus på hva som er viktig for den enkelte
- fortsatt gode tiltak og beredskap under koronapandemien
- sikre en fremtidsrettet og bærekraftig drift basert på god strategisk planlegging
- god budsjettstyring
- rekruttering og kompetanseutvikling

- digitalisering
- heltidskultur
- kvalitetsreformen - Leve hele livet

Driftsbudsjett med endringer

Tall i 1000 kr	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	993 233	993 233	993 233	993 233
Konsekvensjustert budsjett	20 619	20 619	20 619	20 619
Konsekvensjustert ramme	1 013 851	1 013 851	1 013 851	1 013 851
Nye tiltak og realendringer budsjett	25 942	12 892	10 492	17 092
Driftskonsekvens	-	3 800	3 800	11 000
Innsparingstiltak	- 34 200 -	51 250 -	53 750 -	53 750
Nye tiltak	3 622	4 222	4 222	3 622
Aktivitetsendringer	42 971	42 471	42 471	42 471
Konsekvensjusteringer	7 694	7 794	7 894	7 894
Endringer ihht statlige føringer	5 855	5 855	5 855	5 855
Ramme 2021-2024	1 039 793	1 026 743	1 024 343	1 030 943

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringer Helse og Mestring	13 349	8 515	6 752	5 250	33 866
MKE - Carlsmindevei 41	26 700	0	0	0	26 700
MKE - Grindvold Hageby	0	46 000	97 000	58 000	201 000
Sum investeringsprosjekter	40 049	54 515	103 752	63 250	261 566

Investeringer Helse og Mestring

Det er behov for å oppgradere noe utstyr og inventar innen helse og mestring. Små bygningsmessige endringer er også påkrevd. Videre jobbes det med velferdsteknologiske løsninger som både skal sikre brukernes opplevelse av tilgjengelighet og trygghet, men også bidra til en mer effektiv bruk av personellressurser.

Utover de store byggeprosjektene er den største enkeltinvesteringen i perioden oppgradering/ utskifting av sykesignalanlegg ved kommunens institusjoner. Pandemien førte til forsinkelser i dette arbeidet i 2020. Ny bruk av velferdsteknologiske løsninger må skje over tid, og i samspill med tjenesteinnovasjon basert på lokale forutsetninger. Det må sikres utvikling av robuste teknologiske løsninger som tilfredsstiller kravene til helse- og omsorgstjenesten.

MKE - Carlsmindevei 41

Prosjektet går ut på å bygge samlokaliserte boliger til seks ungdommer med funksjonshemninger, og skjer i samarbeid med familien til ungdommene og kommunen. I samarbeidsmodellen bygger kommunen boligene, og etablerer et borettslag som beboerne deretter kjøper sin andel av. Prosjektet kvalifiserer til både momskompensasjon og investeringstilskudd fra Husbanken, som muliggjør at unge uføre kan kjøpe egen bolig.

For å sikre en rasjonell drift med heldøgns bemanning er antallet boenheter økt fra seks til åtte. De siste to boenhetene kan enten eies av MKEiendom, og leies ut, eller selges til personer i målgruppen. MKEiendom har avsatt budsjettmidler til kjøp av boliger. Byggekostnadene til prosjektet vil ikke belaste låneporteføljen til kommunen utover det som allerede er avsatt.

Prosjektet gir en netto tilvekst av omsorgsboliger til målgruppen. I fellesnemnda for Moss og Rygge, sak 24/18: *"Prioriterte omsorgstiltak tilrettelagt for heldøgns tjenester frem til 2030"*, ble det besluttet at det skulle etableres ti samlokaliserte boliger til denne målgruppen i 23/24. Disse åtte boenhetene ansees å imøtekomme dette vedtaket.

Det vil være døgnbemanning i boligene, og noe av denne bemanningen vil bli flyttet med fra de tilbudene de aktuelle brukerne allerede har. Resten må rekrutteres inn for å kunne ivareta den kapasitetsøkningen som tiltaket innbefatter.

MKE - Grindvold Hageby

Fellesnemnda for Moss og Rygge vedtok i sak 25/18: *"Bofellesskap for demente- valg av tomt og antall boenheter"*, at det skulle jobbes videre med konsept Grindvold hageby (heretter kalt Grindvold omsorgsboliger) med 48 boenheter for personer med demenslidelser. I samme sak ble det vedtatt at det skulle *"sikres arealer nok til å etablere dagaktivitetstilbud og møteplass i dette prosjektet også for andre eldre som bor i bydelen"*.

Forprosjektet er nå i slutfasen, og ifølge planen skulle bygget være klart til å tas i bruk høsten 2023. På grunn av den økonomiske situasjonen trenger kommunen mer tid til omstilling før et så stort byggeprosjekt igangsettes. Kommunedirektøren foreslår derfor at byggingen utsettes med ett år slik at låneopptak utsettes, og halvårseffekten for driftsutgiftene først påløper annet halvår 2024.

Kommunens satsing på samlokaliserte, bemannede boliger vurderes å være viktig for å kunne møte fremtidens utfordringer med flere eldre personer med demenslidelser. Å utsette byggingen med ett år vil medføre at innbyggerne med behov for bolig med heldøgns bemanning på bakgrunn av sin demenslidelse ivaretas i andre omsorgsboliger eller sykehjem.

Enhet helsehus

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet helsehus er et kompetansesenter hvor kommunen har samlokalisert sine spesialiserte helsetjenester. Spesialiserte fagmiljøer er viktig for helsefremming og kunnskapsbygging for både innbyggere og medarbeidere i kommunen. Helsehuset skal bygge kompetanse internt i enheten, og i øvrige enheter i kommunalområdene for å utvikle framtidens helsetjenester. Enheten er organisert for å levere tjenester som ligger midt mellom tradisjonell primærhelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste.

Enheten består av:

- virksomhet Peer Gynt helsehus
- virksomhet læring og mestring
- Mosseregionens interkommunale legevakt

I tillegg drifter enheten sykehjemslegetjenesten og kommunens psykososiale kriseteam.

Virksomhet Peer Gynt helsehus har 43 heldøgns omsorgsplasser bestående av rehabiliteringsplasser, plasser for lindrende behandling og ordinære korttidsplasser. I tillegg er det ti kommunale akutte døgnplasser (KAD) som driftes i et samarbeid med de øvrige kommunene i mosseregionen.

Virksomhet læring og mestring består av avdeling ergoterapi og fysioterapi, Sørtun avlastning og avdeling spesialiserte team, herunder hverdagsrehabilitering i hjemmet, kreftkoordinator, hukommelsesteam, frisklivssentral og rask psykisk helsehjelp.

Den interkommunale legevakten er organisert under enhet helsehus. Under pandemien er også koronalegevakten, teststasjonen og smittesporingsteamet organisert her.

Enheden er lokalisert på Peer Gynt helsehus, Bredsandsenteret, Moss lufthavn Rygge og avdeling for avlastning på Jeløya.

Utfordringer og utvikling

Utskrivningspolitikken fra sykehuset har ført til at mange av brukerne som i dag får korttidsopphold er svært syke og hjelpetrengende. Stadig flere har behov for avansert behandling og tett oppfølging av høyskoleutdannet personale. Det er en løpende utfordring å sikre rett kompetanse og kontinuerlig faglig oppdatering.

Behovet for avlastningsplasser for barn og unge øker, særlig til brukere som har komplekse og sammensatte problemstillinger. Dette utfordrer driften for individuell tilpasning av tilbud med riktig bemanning, grad av skjerming og sammensetning av brukere som har avlastning på samme tid. Det er per i dag for få avlastningsplasser i kommunal regi og Sørtun utfordres med logistikk, ressursbruk og ivaretagelse av den enkelte brukers behov.

Ergoterapitjenesten har stor pågang av henvendelser fra brukere med behov for blant annet tilrettelegging av bolig. Tjenesten er viktig for å bistå innbyggerne i deres ønske om selvstendighet og å kunne bo hjemme lengst mulig.

Koronatiltak i kommunen er organisert i enhet helsehus. Da pandemien er uforutsigbar og vanskelig å forutse utviklingen av, krever administrering av disse tiltakene store ressurser. Flere ansatte fra enheten er per i dag omdisponert for å håndtere tiltakene, og dette har ført til et redusert tilbud på flere av tjenestene. Utfordringen vil kunne vedvare også i handlingsplanperioden, da det fortsatt er usikkert hvordan pandemien utvikler seg og hva det vil medføre av driftsutfordringer og økte utgifter.

Alle avdelinger i enheten som er berørt av etableringen av den nye kommunen har utviklingsoppgaver som gjenstår, og enheten jobber videre både med fag- og arbeidsmiljø for medarbeidere.

I januar 2021 skal Moss interkommunale legevakt etableres som en døgnåpen legevakt. Dette vil medføre ny driftsform og nye arbeidsprosesser og rutiner.

Fokus- og satsningsområder

Enhet helsehus vil prioritere å sikre rett kompetanse, kompetansedeling og være fremtidsrettet. Alle ansatte skal oppleve tilhørighet. Dette skal gjøres gjennom:

- å innarbeide gode arbeidsprosesser som sikrer god kvalitet på tjenesten til brukerne
- søkelys på forebyggende helsearbeid gjennom rehabilitering, hverdagsrehabilitering i hjemmet, folkeopplysning og drift av frisklivssentral
- utarbeide rutiner og prosesser for samhandling internt og eksternt for å sikre koordinerte tjenester
- kompetanseutvikling og kompetanseoverføring
- vurdere mulighetene i forhold til velferdsteknologi og implementering av dette

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	118 370	118 370	118 370	118 370
Sum Lønns- og prisvekst	-391	-391	-391	-391
Sum Budsjettendring i år	1 200	1 200	1 200	1 200
Konsekvensjustert budsjett	809	809	809	809
Konsekvensjustert ramme	119 179	119 179	119 179	119 179
Innsparingstiltak				
Endring av bemanningsplaner	-3 920	-4 618	-4 618	-4 618
Redusere tilbudet om rehabilitering i hjemmet	-3 000	-5 000	-5 000	-5 000
Sum Innsparingstiltak	-6 920	-9 618	-9 618	-9 618
Nye tiltak				
Nye biler til avdeling spesialiserte team	200	200	200	200
Psykososialt kriseteam for Moss kommune	550	550	550	550
Sum Nye tiltak	750	750	750	750
Aktivitetsendringer				
Medikamenter	200	200	200	200
Moss interkommunale legevakt (nødnett)	300	300	300	300
Sykehjemsoverlege og overlegepermisjon	300	150	150	150
Sum Aktivitetsendringer	800	650	650	650
Konsekvensjusteringer				
Frisklivskoordinator, redusert tilskudd fra Fylkesmannen	600	700	800	800
Tiltak	1 644	1 644	1 644	1 644
Sum Konsekvensjusteringer	2 244	2 344	2 444	2 444
Nye tiltak og realendringer budsjett	-3 126	-5 874	-5 774	-5 774
Ramme 2021-2024	116 053	113 305	113 405	113 405

Innsparingstiltak

Endring av bemanningsplaner

Dette er et tiltak innen samtlige enheter i helse og mestring.

81 % av utgiftene innen helse og mestring er lønnsutgifter og det meste er innenfor turnusarbeidene virksomheter. For å kunne redusere disse utgiftene må det i det daglige gjøres en streng vurdering av når det skal tas inn vikarer ved fravær, og når overtid er løsningen.

Utgangspunktet for en god økonomistyring i avdelingene er bemanningsplanene som legger grunnlaget for turnusene. Utgiftene i turnus er «låste» utgifter. Skal disse utgiftene reduseres, må bemanningsplanen endres. Bemanningsplanen kan sammenlignes med et puslespill som må være komplett. Skal bemanningen ned kan ikke en brikke fjernes via enkelte effektiviseringstiltak. Man må forholde seg til puslespillet som en helhet. Via flere ulike effektiviseringstiltak kan det være mulig å legge et nytt, helt puslespill som er litt mindre enn det forrige. Tiltak som er igangsatt er gjennomgang av vedtak, ressursstyringsmodeller, innleieinstruks og opplæring i bemanningsplanlegging blant lederne. Et videre arbeide med heltidskultur vil også kunne bidra inn for å få mer kostnadseffektive turnuser.

En døgnrytmeplan og bemanningsplan må balanseres mellom behovene til brukerne, de ansatte og den økonomiske rammen. I gjennomsnitt foreslår kommunedirektøren at hver avdeling reduserer sitt budsjett tilsvarende en stilling. Forslaget går på å innføre reduksjoner i grunnbemanning eller i budsjettet for variabel lønn. En eventuell overtallighet vil bli håndtert ved å etablere bemanningspooler, som finansieres via vikarmidler fra avdelingenes budsjetter.

Å gjennomføre prosesser for å redusere behovet for ressurser i bemanningsplanene er tidkrevende. For at tiltaket skal få effekt i 2021 må derfor reduksjonen legges inn som et uspesifisert kutt som enhetene selv må fordele etter at prosessene er gjennomført og bemanningsplanene lagt. Konsekvensene blir risikovurdert når nye bemanningsplaner blir utarbeidet. Selv om tiltakene som skal bidra til et lavere ressursbehov i avdelingene vil få effekt, må det påregnes at en nedbemanning i det omfang som beskrives vil merkes blant ansatte og brukere.

Redusere tilbudet om rehabilitering i hjemmet

Rehabilitering i hjemmet er tverrfaglig sammensatt og har til hensikt å forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne. Det er en målrettet og tidsavgrenset tjeneste for å kunne oppnå best mulig funksjon- og mestringsevne. Tilbudet er ikke lovpålagt og det foreslås redusert fra 14 til syv ansatte. Reduksjonen vil medføre en streng prioritering av hvem som skal få tilbudet, og kapasitetsutfordringer kan gi konsekvenser for det forebyggende arbeidet.

En viktig oppgave for denne rehabiliteringstjenesten er kompetanseoverføring til den ordinære hjemmetjenesten. I forlengelse av, og i tillegg til rehabilitering, skal tjenestene jobbe med hverdagsmestring for å sikre at brukeren opplever vedlikehold av funksjonsnivå, trygghet i hverdagen, likeverd og deltagelse sosialt og i samfunnet. I hjemmetjenesten må det legges vekt på denne arbeidsformen for å forebygge funksjonsfall.

Nye tiltak

Nye biler til avdeling spesialiserte team

Det er behov for to nye leasingbiler. De to bilene som tjenesten har i dag, eies av kommunen. Disse må nå byttes ut da de er gamle og kostbare å vedlikeholde.

Psykososialt kriseteam for Moss kommune

Det psykososiale kriseteamet er et beredskapsteam som fungerer både ved kriser hvor kriseledelse er satt, men også ved kriser av mindre omfang som rammer enkeltpersoner eller grupper av innbyggere. Formålet er å forebygge framtidige helseproblemer og/eller sosiale problemer og bidra til god livskvalitet på sikt. Teamet er for alle innbyggere og de som oppholder seg i Moss kommune. Teamet er tilgjengelig hver dag hele døgnet gjennom hele året. Tiltaket omfatter lønnsutgifter til teammedlemmene i vaktordning.

Aktivitetsendringer

Medikamenter

Flere pasienter skrives ut fra sykehuset hvor det er blitt forordnet dyre medikamenter som skal følges opp og videreføres på Peer Gynt helsehus. Mye av dette er gode og effektive medikamenter knyttet til kompleks smertelindring.

Moss interkommunale legevakt (nødnett)

Nødnett er det nasjonale, digitale radiosambandet for nød- og beredskapsaktører i Norge. Det er et digitalt kommunikasjonssystem for politi, brannvesen, helsevesen og andre aktører med et nød- og beredskapsansvar i Norge. Legevakten er en del av dette sambandet. Kostnadene til nødnett har de siste årene vært betydelig økende grunnet nasjonal oppgradering av utstyr og gamle linjer. Kostnadene er lagt til kommunene og spesialisthelsetjenesten som en del av abonnementet. Det jobbes med å modernisere og erstatte dagens løsning. I henhold til planen skal innføring starte 2022/2023. Tiltaket skal føre til lavere og mer forutsigbare kostnader knyttet til nødnett.

For å ivareta sikkerheten for ansatte og pasienter på legevakten, er det etablert en ordning med vektertjeneste til tidspunkter i uken med stor pågang. Dette virker forebyggende, og er et viktig HMS-tiltak for legevakten.

Sykehjemsoverlege og overlegepermisjon

Alle sykehjemslegene i Moss kommune er organisert i enhet helsehus, innen virksomhet Peer Gynt helsehus. Dette er gjort for å sikre faglig nettverk for alle legene, sikre likebehandling og for lettere å disponere ressursene på best mulig måte. Sykehjemslegene ivaretar legetjenestene på Peer Gynt helsehus, Orkerød sykehjem, og Ekholt og Melløsparken sykehjem. Det er behov for en faglig ansvarlig, en sykehjemsoverlege, for alle legene. Denne funksjonen skal sikre at utøvelsen av faget holder den kvaliteten vi ønsker, og sikrer likebehandling for alle brukere og pasienter, uavhengig av sykehjem. I tillegg vil den som innehar rollen være veileder for uerfarne leger og LIS1 leger, og følge opp lovpålagt kompetanseutvikling blant sykehjemslegene. Sykehjemsoverlegen vil delta i utviklingsarbeid for enheten og kommunalområdet knyttet til eget fagområde. Sykehjemsoverlegen vil inngå i det kliniske arbeidet. Antall stillinger økes ikke, men funksjonen medisinsk faglig rådgiver på Peer Gynt helsehus utvides til sykehjemsoverlege for alle sykehjemslegene i Moss kommune.

En sykehjemslege skal gjennomføre lovpålagt overlegepermisjon i 2021. Dette er lønnet permisjon som medfører behov av vikar i disse månedene.

Konsekvensjusteringer

Frisklivskoordinator, redusert tilskudd fra Fylkesmannen

Moss kommune mottok midler fra Fylkesmannen for å etablere en Frisklivssentral. Tilskuddet reduseres fra år til år og i 2021 får kommunen ytterligere reduksjon av tilskuddet. Tilskuddet for 2021 anslås til å være kr 0,1 mill. Tiltaket inkluderer derfor restbeløpet for lønnsutgifter til frisklivskoordinator. Beløpet som er oppført er lønn, kostnader til arbeidsgiveravgift og kostnader til pensjon.

Enhet samhandling

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet samhandling er helse og mestrings kontaktpunkt ut mot andre enheter, kommunalområder og andre samarbeidspartnere i kommunen, samt helseforetak og statlige myndigheter. Helsefremmende arbeid og enkelte særfunksjoner som gjelder hele kommunen organiseres i denne enheten.

Enheten består av:

- virksomhet helse- og omsorgsforvaltning
- forsknings- og utviklingsavdeling (FOU- avdeling)

Virksomhet helse- og omsorgsforvaltning saksbehandler søknader, kartlegger behov og fatter vedtak på helse- og omsorgstjenester. Virksomheten består av to avdelinger; en avdeling for eldre og en avdeling for barn, voksne og koordinerende arbeid. Det er lagt føringer for at virksomheten i stor grad skal arbeide tett med de utøvende virksomhetene for å oppnå korrekt behovsdekning, økonomisk ressurseffektiv drift og reell brukermedvirkning.

Forsknings- og utviklingsavdelingen skal møte morgendagens utfordringer med tanke på oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten, demografi og en økning i komplekse helsetilstander. Ved å fokusere på forskning og kontinuerlig utvikling av tjenestene tar Moss kommune sitt lovpålagte medvirkningsansvar for forskning, og legger til rette for et godt samarbeid med forsknings- og utviklingsmiljøer ved både spesialisthelsetjenesten og utdanningsinstitusjoner. Stortingsmeldinger og offentlige utredninger påpeker betydningen av å styrke og øke forskning i kommunale helse- og omsorgstjenester.

Avdelingen skal også sikre ivaretagelse av oppgaver innen miljørettet helsevern, sikre et godt smittevernarbeid, god organisering og utvikling av legetjenesten i kommunen.

Utfordringer og utvikling

Helse og omsorgsforvaltningen fatter vedtak på tjenester innen helse og mestring, og besørger kjøp av de tjenestene som kommunen ikke selv drifter. Kommunen kjøper BPA-tjenester, avlastningstjenester og heldøgntjenester til enkelte brukere som kommunen per i dag ikke har kompetanse og/eller kapasitet til å ivareta innenfor egne virksomheter. Behovene er økende innenfor alle disse områdene. Noen av tjenestene bør fortsatt kjøpes fra private, mens andre kunne vært driftet av kommunen dersom organiseringen lå til rette for det, og kapasiteten i form av lokaler og personell var større.

Saksbehandlingskapasiteten innen helse og omsorgsforvaltning er utfordrende siden pågangen er stor og kompleksiteten i brukerbehov økende. Å sikre tilstrekkelig kapasitet til å kunne foreta god behovskartlegging i samarbeid med brukerne vil være viktig. Dette både for brukernes opplevelse av ivaretagelse og likebehandling, og for god ressursforvaltning.

Enhet samhandling skal bidra til å utvikle en robust kommune som er hensiktsmessig og effektivt, for å møte morgendagens utfordringer. Dette for å sikre en moderne, effektiv og god kommune som setter innbyggeren i sentrum. Utfordringene skal møtes med reell brukermedvirkning, utnyttelse av teknologi, effektive arbeidsprosesser og hensiktsmessig forvaltning av kompetanse.

FOU-avdelingen skal understøtte linjen og bidra til å mobilisere og koordinere aktiviteter i tjenesten. Utfordringen er å jobbe mer systematisk og strategisk innenfor ulike områder. Her kan nevnes lik praksis rundt arbeidet med kvalitetsutvikling, forskriftsmessig dokumentasjon, samhandling og samordning av fastleger, turnuskandidater og smittevernarbeid. Personvern, kommunikasjon, utvikling av nettsider, samordning av studenter, oppfølging av avtaler, pasientsikkerhet og arbeidet med miljørettet helsevern, velferdsteknologi og forskning, er andre områder det er behov for å samordne i FOU-avdelingen.

Fokus- og satsningsområder

Enhet samhandling skal:

- utvikle et helhetlig økonomisk styringssystem for å sikre at kommunens tjenester, både egne og tjenester levert av private leverandører, får god oversikt og styring av kostnadene
- fortsette arbeidet med å implementere planlagte velferdsteknologiske løsninger i virksomhetene i samarbeid med andre enheter og kommunalområder
- øke fokus og lage systemer for reel brukermedvirkning og god tilbakemeldingskultur
- ta et koordinerende ansvar for å innføre kvalitetsreformen «Leve hele livet» i Moss kommune
- utvikle ny kunnskap gjennom forsknings- og utviklingsprosjekter
- samhandle med andre kommunalområder og eksterne samarbeidspartnere
- bidra til optimaliser arbeidsprosesser og kontinuerlig forbedring for å sikre gode pasientforløp og en forskningsbasert praksis
- gjennomgå kriterier for tildeling av tjenester. Basert på disse kriteriene foretas en vedtaksgjennomgang for å revurdere behovet for tjenester. I tillegg skal det utarbeides et system der ressursene utover gitt grunnbemanning i den enkelte virksomhet, i større grad skal styres fra helse og omsorgsforvaltningen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	56 119	56 119	56 119	56 119
Sum Lønns- og prisvekst	907	907	907	907
Sum Budsjettendring i år	2 800	2 800	2 800	2 800
Konsekvensjustert budsjett	3 707	3 707	3 707	3 707
Konsekvensjustert ramme	59 826	59 826	59 826	59 826
Innsparingstiltak				
Endring av bemanningsplaner	-1 120	-1 322	-1 322	-1 322
Kommunal drift av BPA	-2 000	-6 000	-6 000	-6 000
Redusere driftskostnad	-1 000	-3 000	-3 000	-3 000
Økt egenbetaling praktisk bistand	-200	-200	-200	-200
Økt egenbetaling vederlagsberegning	0	-50	-50	-50
Sum Innsparingstiltak	-4 320	-10 572	-10 572	-10 572
Nye tiltak				
Leve hele livet	872	872	872	872
Utskifting av e-låser	0	600	600	0
Sum Nye tiltak	872	1 472	1 472	872
Aktivitetsendringer				
BPA	6 096	6 096	6 096	6 096
Kjøp av avlastning	3 643	3 643	3 643	3 643
Kjøp av tjenester	12 652	12 652	12 652	12 652
Legetjenesten	730	730	730	730
Midlertidig koronatiltak	300	0	0	0
Sum Aktivitetsendringer	23 421	23 121	23 121	23 121
Konsekvensjusteringer				
Harmonisering av omsorgsstønnad mellom Moss og Rygge	550	550	550	550
Sum Konsekvensjusteringer	550	550	550	550
Endringer ihht statlige føringer				
Tilskudd fastleger iht. statsbudsjett 2021	1 715	1 715	1 715	1 715
Tilskudd ressurskrevende brukere iht. statsbudsjett 2021	4 140	4 140	4 140	4 140
Sum Endringer ihht statlige føringer	5 855	5 855	5 855	5 855
Nye tiltak og realendringer budsjett	26 378	20 426	20 426	19 826
Ramme 2021-2024	86 204	80 252	80 252	79 652

Innsparingstiltak

Endring av bemanningsplaner

Dette er et tiltak innen samtlige enheter i helse og mestring.

81 % av utgiftene innen helse og mestring er lønnsutgifter og det meste er innenfor turnusarbeidene virksomheter. For å kunne redusere disse utgiftene må det i det daglige gjøres en streng vurdering av når det skal tas inn vikarer ved fravær, og når overtid er løsningen.

Utgangspunktet for en god økonomistyring i avdelingene er bemanningsplanene som legger grunnlaget for turnusene. Utgiftene i turnus er «låste» utgifter. Skal disse utgiftene reduseres, må bemanningsplanen endres. Bemanningsplanen kan sammenlignes med et puslespill som må være komplett. Skal bemanningen ned kan ikke en brikke fjernes via enkelte effektiviseringstiltak. Man må forholde seg til puslespillet som en helhet. Via flere ulike effektiviseringstiltak kan det være mulig å legge et nytt, helt puslespill som er litt mindre enn det forrige. Tiltak som er igangsatt er gjennomgang av vedtak, ressursstyringsmodeller, innleieinstruks og opplæring i bemanningsplanlegging blant lederne. Et videre arbeide med heltidskultur vil også kunne bidra inn for å få mer kostnadseffektive turnuser.

En døgnrytmeplan og bemanningsplan må balanseres mellom behovene til brukerne, de ansatte og den økonomiske rammen. I gjennomsnitt foreslår kommunedirektøren at hver avdeling reduserer sitt budsjett tilsvarende en stilling. Forslaget går på å innføre reduksjoner i grunnbemanning eller i budsjettet for variabel lønn. En eventuell overtallighet vil bli håndtert ved å etablere bemanningspooler, som finansieres via vikarmidler fra avdelingenes budsjetter.

Å gjennomføre prosesser for å redusere behovet for ressurser i bemanningsplanene er tidkrevende. For at tiltaket skal få effekt i 2021 må derfor reduksjonen legges inn som et uspesifisert kutt som enhetene selv må fordele etter at prosessene er gjennomført og bemanningsplanene lagt. Konsekvensene blir risikovurdert når nye bemanningsplaner blir utarbeidet. Selv om tiltakene som skal bidra til et lavere ressursbehov i avdelingene vil få effekt, må det påregnes at en nedbemanning i det omfang som beskrives vil merkes blant ansatte og brukere.

Kommunal drift av BPA

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er en rettighetsfestet tjeneste for innbyggere som har behov for personlig assistanse i mer enn 32 timer per uke (også fra 26 timer per uke med mindre kommunen kan dokumentere at det vil være vesentlig mer kostnadskrevende). Brukeren er selv arbeidsleder og organiserer den daglige tjenesten, mens et privat firma eller kommunen er arbeidsgiver for assistentene. Brukeren eller den som opptre på vegne av brukeren, deltar i rekrutteringen av assistentene og styrer timer og ressursbruk, uavhengig av hvem som er arbeidsgiver for ordningen.

I Moss driftes BPA-ordningen via en tjenstekonsesjonsordning. Flere firmaer er tilbydere av ordningen og brukerne har valgt ulike firma. Dersom kommunen selv er arbeidsgiver er det beregnet betydelige innsparinger. Antall vedtak om BPA og timeomfanget har økt mye gjennom de siste årene. Siden tjenesten betales med faste timepriser er potensialet for innsparing ved kommunal drift blitt stort uten at denne innsparingen vil gå på bekostning av brukerens tilbud.

BPA er nå en velkjent ordning som mange kommuner drifter i egen regi.

Utvalg for helse og mestring fikk sak om arbeidsgiveransvar for BPA-ordningen fremlagt i møte i oktober 2020. Saken ble sendt tilbake til administrasjonen for nærmere avklaringer. Ny sak fremlegges utvalget i desembermøtet, parallelt med økonomiplanbehandlingen.

Redusere driftskostnad

Innen alle enheter iverksettes det tiltak for å redusere driftsutgiftene til blant annet innkjøp, daglig drift og reparasjoner. Det skal sees nærmere på en bedre lagerstyring og utvelgelse av standardprodukter, spesielt innenfor lager av medisinsk utstyr. Det vil også bli en gjennomgang av behovet for lokaler, noe som kan føre til reduserte husleiekostnader. Mer bruk av el-sykler og et holdningsarbeid blant ansatte for å redusere skadeomfanget på leasingbiler, vil bli prioritert. En gjennomgang av matsvinn ved å ikke sette frem mer mat enn det som blir spist, er i tillegg til et miljøtiltak, også et tiltak som kan gi kostnadsbesparende effekter.

Økt egenbetaling praktisk bistand

Satsene for egenbetaling for praktisk bistand økes. Det er gjort en sammenligning med kommunene Asker, Sarpsborg og Horten. Prinsippene for timesats opp mot maksbeløp er ulikt mellom kommunene og variasjonene er store. Noen har lavere timesats og høyere makssats, mens andre har det motsatte. Timesatsene i inntektsgruppe 2-3G varierer fra kr 181 til kr 442 (Moss kr 299), mens makssatsen i samme gruppe varierer fra kr 672 til kr 2397 (Moss). For inntektsgruppen 4-5G varierer timesatsen fra kr 310 (Moss) til kr 442, mens makssatsen varierer fra kr 3720 (Moss) til kr 5349.

Det foreslås å øke timesatsene fra kr 299 til kr 320 i inntektsgruppe 2-3G, og fra kr 310 til kr 340 i inntektsgruppe over 3 G. Parallelt foreslås makssatsen betydelig redusert, slik at de som har behov for omfattende hjelp betaler mindre enn i dag. I inntektsgruppen 2-3G foreslås makssatsene redusert fra kr 2397 til kr 1600 per måned. For inntektsgruppen over 3G foreslås satsene redusert fra kr 3720 til kr 2720.

Det vurderes også å innføre en ordning hvor brukerne betaler for timene dersom de velger å selv avlyse oppdraget mindre enn 24 timer før avtalt tid.

Økt egenbetaling vederlagsberegning

Vederlagene beregnes ut fra sentrale bestemmelser, men det er noe rom for skjønn når det gjelder varighet på periode for fradrag av boutgifter i forbindelse med innleggelse på langtids plass.

Praksisen har vært ulik i Moss og Rygge og må derfor harmoniseres. Det er usikkert om det er merinntekter av betydning i endret praksis, men det vil bli laget kriterier for utøvelse av de skjønnsmessige bestemmelsene. Det anslås at en noe strengere praksis for fradrag for boutgifter vil kunne gi en besparelse på kr 50.000.

Nye tiltak

Barneboliger

Det er etablert to barneboliger i 2020. Den ene er etablert i en leilighet i en bemannet samlokalisert bolig. Det andre tiltaket er organisert i egen bolig. Kommunen har ansvar for alle utgiftene til bruker i forhold til å bo og leve, i tillegg til personell ressurser.

Leve hele livet

Prosjekt «Leve hele livet» er en kvalitetsreform for eldre som skal planlegges og implementeres fra 2019 til 2023. Reformen omfatter fem satsningsområder som skal bidra til at eldre får en mer meningsfull hverdag og gode, sammenhengende helsetjenester. For at kommunen skal kunne ivareta planarbeidet er det behov for en prosjektleder som kan koordinere og drive frem arbeidet, et arbeid som skal omfatte alle kommunalområder.

Utsifting av e-låser

Mange av hjemmetjenestens brukere kan ikke selv åpne for hjelperne når de kommer. Tidligere hadde hjemmetjenesten nøkler til alle brukerne og senere nøkkelbokser ved inngangsdørene. De senere år er det tatt i bruk e-låssystemer som er en bedre og mer sikker måte å løse tilgangen til boligene på.

Tidligere Rygge og tidligere Moss kommune har ulike typer e-låser. Det er behov for å skifte ut e-låser slik at det blir et likt og oppgradert system. Det kreves noe utredning rundt hvilket system som bør benyttes, slik at en utgift knyttet til dette først legges inn fra 2022.

Aktivitetsendringer

BPA

Det er en jevn økning i antallet mottakere av brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Økningen viser seg både i antall brukere og i den enkeltes omfang på tjenesten. Det var i budsjett 2020 ikke tatt tilstrekkelig høyde for økningen og underdekningen har økt betydelig gjennom 2020. Det foreslås at budsjettet økes med kr 6,1 mill. for å dekke inn for kjøp av tjenesten. BPA er rettighetsfestet for personer under 67 år med behov for omfattende bistand, med et timetall mer enn 32 timer per uke over 2 år. Det er også

unntaksbestemmelser for brukere med hjelpebehov mellom 25 og 32 timer pr. uke. Det er varslet en mulig utvidelse av retten til BPA.

Det jobbes parallelt med å se på om ordningen skal driftes i kommunal regi (se under innsparingstiltak).

Kjøp av avlastning

Avlastning gis som bistand til personer med omfattende omsorgsoppgaver i hjemmet. For eldre ivaretas avlastningstilbudet i sykehjem og omsorgsboliger. For barn og unge voksne er det ulike løsninger i form av avlastning i samlokalisert bolig, i institusjon eller hjemme hos privatpersoner. Funksjonshemmede barn og unge trenger ofte tilbudet i institusjoner som har kapasitet og kompetanse til å ivareta deres behov.

Sørtun avlastning er kommunens institusjon for avlastningstilbud til barn og unge. Institusjonen har i dag ikke kapasitet til å ta imot flere brukere. Dette er knyttet til både bygningsmessige forhold og sammensetningen av dagens brukere. Kapasitetsutfordringen har medført at det i tillegg må kjøpes avlastningstjenester fra private leverandører. Det skal nå utredes om tilbudene fortsatt skal kjøpes privat eller om det kommunale tilbudet kan økes. Det er behov for å øke budsjettet for å dekke økte kostnader siste året.

Kjøp av tjenester

Det har vært nødvendig å kjøpe tjenester av private til særlig ressurskrevende brukere. Dette er brukere som kommunen ikke har botilbud til eller som har så omfattende og spesialiserte tjenestebehov at det anses mer ressurskrevende å drifte det i egen regi.

Legetjenesten

Sentrale forhandlinger i KS har gitt LIS leger (turnusleger) økt lønn. I tillegg har det vært et behov for en økt stillingsprosent til kommuneoverlege. Det er også behov for å øke veilederlønn til fastleger.

Midlertidig koronatiltak

Pandemien har medført et behov for å ha en kontinuerlig beredskapsordning for kommuneoverleger. Kompensasjonen for dette foreslås lagt inn i økonomiplanen med virkning foreløpig frem til sommeren 2021.

Konsekvensjusteringer

Harmonisering av omsorgsstønad mellom Moss og Rygge

Det er behov for å harmonisere satsen på omsorgsstønad mellom de gamle kommunene.

Endringer iht. statlige føringer

Tilskudd fastleger iht. statsbudsjett 2021

Regjeringen foreslår å videreføre et knekkpunkt ved 1000 pasienter i basistilskuddet til fastlegene. Det betyr at fastlegene får bedre betalt for de første 1000 pasientene på sin liste. Knekkpunkt ble innført i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2020. Tiltaket inngår i oppfølging av handlingsplanen for allmennlegetjenesten.

Tilskudd ressurskrevende brukere iht. statsbudsjett 2021

Det har nasjonalt vært en sterk vekst i ordningen over tid, regjeringen foreslår derfor å øke innslagspunktet med kr 46 000 utover lønnveksten. Nytt innslagspunkt er kr 1,43 mill.

Enhet sykehjem og omsorgsboliger

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet sykehjem og omsorgsboliger omfatter blant annet sykehjem, omsorgsboliger, aktivitetstjeneste og avdeling for mat og service fordelt på følgende virksomheter:

- Ekholt og Melløs sykehjem
- Orkerød sykehjem
- omsorgsboliger syd
- omsorgsboliger nord

Enheten har til sammen 221 heldøgns omsorgsplasser for somatisk syke og personer med demens fordelt på tre sykehjem, og 214 boenheter fordelt på seks omsorgsboliger. I tillegg drifter enheten Moss- og Rygge storkjøkken, og aktivitetssenter for eldre og demente fordelt på fire lokasjoner i tilknytning til enten sykehjem eller omsorgsboliger.

Utfordringer og utvikling

Utviklingene de seneste årene er at beboerne som flytter inn i omsorgsboligene har omfattende hjelpebehov, på samme nivå som sykehjem. Mange brukere har behov for avansert behandling og tett oppfølging. Det fordrer høy kompetanse og kontinuitet i form av færrest mulig ansatte som bruker og pårørende må forholde seg til. Dette innebærer at kommunen må ha oversikt over kompetansebehov og sikre at alle ansatte har tilstrekkelig kompetanse i forhold til oppgavene de skal utføre.

«Leve hele livet»-reformen innebærer viktige utfordringer og muligheter for enheten. Det må legges til rette for innovative løsninger som bidrar til trygghet og mestring som igjen øker opplevelse av livskvalitet for den enkelte bruker. Aktivitet, fellesskap og gode måltidsopplevelser er også viktige faktorer for trivsel og velvære. Pårørende og frivillige er viktige ressurser som det må utvikles et tettere samarbeid med.

Covid-19 kan bidra til stor usikkerhet i tiden fremover dersom vaksine ikke blir tilgjengelig i begynnelsen av året. I virksomheter som blir rammet genereres det store kostnader gjennom behov for smittevernutstyr og personellbehov. Hvis pandemien vedvarer er det også viktig å iverksette tiltak som forebygger sosial isolasjon for brukerne.

Fokus- og satsningsområder

Enhet sykehjem og omsorgsboliger har et godt utgangspunkt for å videreutvikle tjenestene og møte dagens og morgendagens utfordringer, og vil jobbe videre med følgende prioriteringer:

- Godt samarbeid på tvers av enheter for å sikre at brukerne skal få et godt tilrettelagt og helhetlig tilbud, men også for å sikre effektive tjenester av god kvalitet og med riktig ressursbruk.
- Alle pasienter skal bli møtt med respekt, forutsigbarhet og trygghet, og sikre at både pasientenes grunnleggende og sosiale behov skal møtes.
- Skape gode matopplevelser og riktig ernæring for den enkelte.

- Jobbe systematisk med å sikre nok og riktig kompetanse i tråd med framtidige behov og krav til kvalitet i tjenesten, og sikre at kommunen er en attraktiv arbeidsgiver gjennom satsning på kompetanseutvikling.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	355 206	355 206	355 206	355 206
Sum Lønns- og prisvekst	886	886	886	886
Sum Budsjettendring i år	7 600	7 600	7 600	7 600
Konsekvensjustert budsjett	8 486	8 486	8 486	8 486
Konsekvensjustert ramme	363 692	363 692	363 692	363 692
Innsparingstiltak				
Endring av bemanningsplaner	-10 640	-12 538	-12 538	-12 538
Stenge sykehjemsavdeling	0	-4 000	-6 500	-6 500
Sum Innsparingstiltak	-10 640	-16 538	-19 038	-19 038
Konsekvensjusteringer				
Justering av budsjettgrunnlag	2 200	2 200	2 200	2 200
Sum Konsekvensjusteringer	2 200	2 200	2 200	2 200
Nye tiltak og realendringer budsjett	-8 440	-14 338	-16 838	-16 838
Ramme 2021-2024	355 252	349 354	346 854	346 854

Innsparingstiltak

Endring av bemanningsplaner

Dette er et tiltak innen samtlige enheter i helse og mestring.

81 % av utgiftene innen helse og mestring er lønnsutgifter og det meste er innenfor turnusarbeidene virksomheter. For å kunne redusere disse utgiftene må det i det daglige gjøres en streng vurdering av når det skal tas inn vikarer ved fravær, og når overtid er løsningen.

Utgangspunktet for en god økonomistyring i avdelingene er bemanningsplanene som legger grunnlaget for turnusene. Utgiftene i turnus er «låste» utgifter. Skal disse utgiftene reduseres, må bemanningsplanen endres. Bemanningsplanen kan sammenlignes med et puslespill som må være komplett. Skal bemanningen ned kan ikke en brikke fjernes via enkelte effektiviseringstiltak. Man må forholde seg til puslespillet som en helhet. Via flere ulike effektiviseringstiltak kan det være mulig å legge et nytt, helt puslespill som er litt mindre enn det forrige. Tiltak som er igangsatt er gjennomgang av vedtak, ressursstyringsmodeller, innleieinstruks og opplæring i bemanningsplanlegging blant lederne. Et videre arbeide med heltidskultur vil også kunne bidra inn for å få mer kostnadseffektive turnuser.

En døgnrytmeplan og bemanningsplan må balanseres mellom behovene til brukerne, de ansatte og den økonomiske rammen. I gjennomsnitt foreslår kommunedirektøren at hver avdeling reduserer sitt budsjett tilsvarende en stilling. Forslaget går på å innføre reduksjoner i grunnbemanning eller i budsjettet for variabel lønn. En eventuell overtallighet vil bli håndtert ved å etablere bemanningspooler, som finansieres via vikarmidler fra avdelingenes budsjetter.

Å gjennomføre prosesser for å redusere behovet for ressurser i bemanningsplanene er tidkrevende. For at tiltaket skal få effekt i 2021 må derfor reduksjonen legges inn som et uspesifisert kutt som enhetene selv må fordele etter at prosessene er gjennomført og bemanningsplanene lagt. Konsekvensene blir risikovurdert når nye bemanningsplaner blir utarbeidet. Selv om tiltakene som skal bidra til et lavere ressursbehov i avdelingene vil få effekt, må det påregnes at en nedbemanning i det omfang som beskrives vil merkes blant ansatte og brukere.

Stenge sykehjemsavdeling

For å kunne redusere budsjettet i det omfanget som ansees nødvendig er redusert antall sykehjemsplasser noe som kan gi betydelig innsparing. Det foreslås å legge ned en del av en sykehjemsavdeling ved Melløs sykehjem fra våren 2022. Plassene vurderes å være i lokaliteter som ikke er optimale med tanke på denne type drift. Det er 8 plasser i denne delen og en nedleggelse vil gi en netto besparelse på kr. 6,5 mill på årsbasis. Beløpet er fratrasket egenbetalingen fra beboerne.

Behovet for sykehjemsplasser avhenger av mange faktorer herunder, kapasitet og kompetanse i hjemmetjenesten, kapasitet på korttidsplasser og utskrivningen fra sykehus. Fremfor alt vet man at en robust hjemmetjeneste og god tilgang på omsorgsboliger er viktige for å redusere behovet for sykehjem.

Kommunen har fra tid til annen venteliste til sykehjem. De fleste på ventelisten oppholder seg på korttidsplasser i påvente av langtidsplass i sykehjem. Per nå venter fem personer på plass, hvorav en venter hjemmefra.

Dersom behovet øker mye kan kommunen midlertidig etablere flere dobbeltrom. Disse tenkes da brukt til beboere på korttidsopphold, mens enerommene forbeholdes langtidsbeboerne. Dette vil medføre økte utgifter, men da ikke i samme omfang som ordinær drift av plassene i enerom.

Grindvold omsorgsboliger er tiltenkt beboere med demenslidelser. Når bygget står klart, kan flere plasser ved Melløs sykehjem nedlegges. Det vil bli utarbeidet en strategisk plan for hvordan plassene gradvis kan reduseres i takt med økningen i kapasitet som følge av den kapasitetsøkningen som Grindvold omsorgsboliger vil representere.

Konsekvensjusteringer

Justering av budsjettgrunnlag

I forbindelse med kommunesammenslåingen har det skjedd feil i utarbeidelsen av budsjettet slik at enkelte poster er blitt utelatt. Dette omfatter enkeltstillinger som har blitt uteglemt blant annet som følge av at avdelingene er endret i sammensetning og ledelse.

Enhet hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet

Innen enhet hjemmetjenester er alle tidligere avdelinger fra rus- og psykiatri, hjemmebaserte tjenester og tjenester for funksjonshemmede, samlet. Enheten er organisert med fire virksomheter som er tverrfaglig sammensatt, inndelt i geografiske områder.

Disse er:

- virksomhet Rygge med base i gamle Rygge rådhus
- virksomhet sentrum med base på Solgård skog
- virksomhet Jeløy med base på Jeløya
- virksomhet nord med base på Solgård skog

Under hver av virksomhetene er samlokaliserte boliger for funksjonshemmede og hjemmesykepleie organisert. Noen av virksomhetene har i tillegg enkeltavdelinger som yter tjenester for alle områdene slik som hjemmehjelp, nattjeneste, rus- og psykiatritjenester og samlokaliserte boliger til personer innen rus- og psykisk helse.

Organiseringen skal bidra til at alle brukerne får et helhetlig og kontinuerlig tilbud. En samling av fagområdene skal sikre tverrfaglig samarbeid og samhandling på tvers av avdelinger og virksomheter.

Enhet hjemmetjenester er den største enheten innen kommunalområde helse og mestring og utgjør ca. 600 årsverk, som er ca. 1000 ansatte. Det ytes tjenester til ca. 3000 brukere som har varierende behov både i forhold til omfang og type tjenester.

Utfordringer og utvikling

Folk lever lengre og bor lengre i eget hjem, tilrettelagt med hjemmetjenester. Mange brukere har behov for avansert behandling og tett oppfølging. Dette fordrer høy kompetanse og kontinuitet.

Omfanget på ordinære hjemmetjenester som praktisk bistand og hjemmesykepleie er relativt stabilt, men andre typer aktivitetsøkninger har kommet gjennom det siste året. Et økt omfang på avlastningstilbud og etablering av barneboliger er eksempler på dette. Parallelt har mange brukere rett til koordinator noe som fordrer mye ressurser. Økningen og behovet for tjenester i hjemmet vurderes ikke å avta de nærmeste årene.

Det knytter seg også usikkerhet til utviklingen av covid-19 og hva det vil medføre av driftsutfordringer og økte utgifter.

Fokus- og satsningsområder

Innen enheten er det kontinuerlig fokus på en kostnadseffektiv drift som ivaretar kvalitet på tjenesten til bruker, og håndterer dagens og morgendagens brukerutvikling.

Hjemmetjenesten vil prioritere rett kompetanse og kompetansedeling mellom avdelinger og virksomheter.

Prioriterte områder er:

- økt fokus på brukers selvbestemmelse og hjelp til egenmestring
- utarbeide rutiner og prosesser for samhandling internt og eksternt for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester
- sammenheng mellom vedtak og årsverk i alle avdelinger og tjenesteproduksjon.
- utarbeide nye bemannings- og kompetanseplaner
- vurdere mulighetene i forhold til velferdsteknologi og implementering av dette

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	454 677	454 677	454 677	454 677
Sum Lønns- og prisvekst	596	596	596	596
Sum Budsjettendring i år	7 000	7 000	7 000	7 000
Konsekvensjustert budsjett	7 596	7 596	7 596	7 596
Konsekvensjustert ramme	462 272	462 272	462 272	462 272
Innsparingstiltak				
Endring av bemanningsplaner	-12 320	-14 522	-14 522	-14 522
Sum Innsparingstiltak	-12 320	-14 522	-14 522	-14 522
Nye tiltak				
Arbeidstøy	700	700	700	700
Behov for flere leasingbiler	800	800	800	800
Medisinsk forbruksmateriale	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	2 000	2 000	2 000	2 000
Aktivitetsendringer				
Aktivitetsøkning	5 550	5 550	5 550	5 550
Ambulante tjenester fra samlokaliserte boliger	6 500	6 500	6 500	6 500
Barneboliger	6 700	6 650	6 650	6 650
Sum Aktivitetsendringer	18 750	18 700	18 700	18 700
Konsekvensjusteringer				
Justering av budsjettgrunnlag	2 700	2 700	2 700	2 700
Sum Konsekvensjusteringer	2 700	2 700	2 700	2 700
Nye tiltak og realendringer budsjett	11 130	8 878	8 878	8 878
Ramme 2021-2024	473 402	471 150	471 150	471 150

Innsparingstiltak

Endring av bemanningsplaner

Dette er et tiltak innen samtlige enheter i helse og mestring.

81 % av utgiftene innen helse og mestring er lønnsutgifter og det meste er innenfor turnusarbeidene virksomheter. For å kunne redusere disse utgiftene må det i det daglige gjøres en streng vurdering av når det skal tas inn vikarer ved fravær, og når overtid er løsningen.

Utgangspunktet for en god økonomistyring i avdelingene er bemanningsplanene som legger grunnlaget for turnusene. Utgiftene i turnus er «låste» utgifter. Skal disse utgiftene reduseres, må bemanningsplanen endres. Bemanningsplanen kan sammenlignes med et puslespill som må være komplett. Skal bemanningen ned kan ikke en brikke fjernes via enkelte effektiviseringstiltak. Man må forholde seg til puslespillet som en helhet. Via flere ulike effektiviseringstiltak kan det være mulig å legge et nytt, helt puslespill som er litt mindre enn det forrige. Tiltak som er igangsatt er gjennomgang av vedtak, ressursstyringsmodeller, innleieinstruks og opplæring i bemanningsplanlegging blant lederne. Et videre arbeide med heltidskultur vil også kunne bidra inn for å få mer kostnadseffektive turnuser.

En døgnrytmeplan og bemanningsplan må balanseres mellom behovene til brukerne, de ansatte og den økonomiske rammen. I gjennomsnitt foreslår kommunedirektøren at hver avdeling reduserer sitt budsjett tilsvarende en stilling. Forslaget går på å innføre reduksjoner i grunnbemanning eller i budsjettet for variabel lønn. En eventuell overtallighet vil bli håndtert ved å etablere bemanningspooler, som finansieres via vikarmidler fra avdelingenes budsjetter.

Å gjennomføre prosesser for å redusere behovet for ressurser i bemanningsplanene er tidkrevende. For at tiltaket skal få effekt i 2021 må derfor reduksjonen legges inn som et uspesifisert kutt som enhetene selv må fordele etter at prosessene er gjennomført og bemanningsplanene lagt. Konsekvensene blir

risikovurdert når nye bemanningsplaner blir utarbeidet. Selv om tiltakene som skal bidra til et lavere ressursbehov i avdelingene vil få effekt, må det påregnes at en nedbemanning i det omfang som beskrives vil merkes blant ansatte og brukere.

Nye tiltak

Arbeidstøy

Ansatte i hjemmetjenesten skal ha arbeidstøy. Prisen på uniformer har økt. Likeledes har forbruket av uniform også økt på grunn av smittevern hensyn.

Barneboliger

Det er etablert to barneboliger i 2020. Den ene er etablert i en leilighet i en bemannet samlokalisert bolig. Det andre tiltaket er organisert i egen bolig. Kommunen har ansvar for alle utgiftene til bruker i forhold til å bo og leve, i tillegg til personell ressurser.

Behov for flere leasingbiler

Personell tilknyttet samlokaliserte boliger har gjennom flere år tatt seg av både beboerne i boligene og brukere som bor i private boliger rundt i kommunen. Det har gradvis tilkommet flere brukere som ansatte må ambulerer hjem til, noe som har gitt utfordringer for kontinuiteten i boligene. Økningen i antallet brukere og utfordringen rundt driften har gjort det nødvendig å etablere en egen ambulant avdeling. For å kunne ivareta det økte behovet er det nødvendig å anskaffe flere biler.

Behovet utgjør seks biler til de ambulante tjenestene. I tillegg er det behov for en bil knyttet til den ene barneboligen.

Justering av budsjettgrunnlag

Det ble i forbindelse med kommunesammenslåingen uteglemt noen faste årsverk i budsjett for 2020. Disse er nå tatt med.

Medisinsk forbruksmateriale

Det er et økt fokus på smittevern og forbruk på smittevernsutstyr på alle tjenestesteder og avdelinger. Priser på utstyr har også økt betydelig.

Aktivitetsendringer

Aktivitetsøkning

Ressursbehovet innen enhet hjemmetjenester er økende innen flere områder. Det er flere oppdrag på avlastning i hjemmet for barn, da kapasiteten ved Sørtun avlastning er sprengt. Videre er det innenfor området en betydelig økning i koordinatoroppdrag.

Enkelte brukere har behov for forsterket bemanning i form av å ha to hjelpere til stede til enhver tid. Dette er svært ressurskrevende og behovet som er per i dag vurderes å ville vedvare.

Ambulante tjenester fra samlokaliserte boliger

Det har vært en gradvis dreining mot at personalet i de samlokaliserte boligene utfører stadig flere oppdrag hos brukere som bor utenfor boligen. Siden kravstillingene som i utgangspunktet skal finansieres av vikarmidler, har vært benyttet til disse økte behovene, så har ikke vikarbudsjetten vært økt forholdsmessig. Dette har medført at det ikke er samsvar mellom de budsjetterte vikarpengene og refunderte sykepengene. Dette er nå rettet opp.

Barneboliger

Det er etablert to barneboliger i 2020. Den ene er etablert i en leilighet i en bemannet samlokalisert bolig. Det andre tiltaket er organisert i egen bolig. Kommunen har ansvar for alle utgiftene til bruker i forhold til å bo og leve, i tillegg til personell ressurser.

Konsekvensjusteringer

Justering av budsjettgrunnlag

Det ble i forbindelse med kommunesammenslåingen uteglemt noen faste årsverk i budsjett for 2020. Disse er nå tatt med.

Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet kultur, aktivitet og inkludering består av 4 enheter:

- kultur
- NAV
- bolig, integrering og krisesenter
- idrett, aktivitet og frivillighet

Kultur, aktivitet og inkludering skal fremme helhet og tverrsektoriell tenkning. Områdets målsetting er å tilby felleskap for alle, og muligheter for den enkelte. Best mulig levkår og reduserte sosiale forskjeller i befolkningen er hovedprioriteringer for dette området.

Netto ramme

Tall i 1000	2021	2022	2023	2024
Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering	20 644	20 644	20 644	20 794
Enhet idrett, aktivitet og frivillighet	95 616	93 498	92 920	93 315
Enhet bolig, integrering og krisesenter	61 519	61 399	61 399	61 399
Enhet kultur	32 412	31 642	31 642	31 642
Enhet NAV	141 356	139 956	138 956	137 956
Sum	351 547	347 139	345 561	345 106

Utfordringer og utvikling

Moss kommune har utfordringer innen folkehelse og levkår. Særlig kan nevnes en høy andel barn som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Psykisk uhelse er ett av våre største folkehelseproblemer og Moss har fortsatt en høyere andel mennesker med psykiske lidelser enn landsgjennomsnittet. Dette gjelder i alle aldersgrupper. Ensomhet er også en økende utfordring i samfunnet. Moss skiller seg også ut med en høy andel uføre. Andelen uføre er særlig økende blant unge.

Et viktig fokusområde er å arbeide med rotårsakene til forskjeller i samfunnet. Utfordringene kommunen ser i levkårs- og oppvekstprofilen viser at vi må etablere tverrfaglig samarbeid som jobber systematisk med årsakene til utenforskap, ensomhet, fattigdom, rus- og psykisk uhelse.

Fokus- og satsningsområder

Med utgangspunkt i visjonen Mangfoldige Moss – skapende, varmere, grønnere skal kommunalområdet jobbe for;

- samhandling og koordinering på tvers av tjenestene
- å dekke behov til rett tid og uten brudd
- et inkluderende og trygt omsorgs- og læringsmiljø for alle barn og unge
- en høy andel som fullfører videregående opplæring

- tverrfaglighet og tidlig innsats
- helhetlig og individuelt tilpasset forebygging
- et mangfoldig aktivitets- og kulturtilbud hvor alle kan delta
- et offensivt samarbeid med frivilligheten
- høy arbeidsdeltakelse for alle grupper
- at alle får tatt i bruk egne ressurser

Driftsbudsjett med endringer

Tall i 1000 kr	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	359 463	359 463	359 463	359 463
Konsekvensjustert budsjett	4 168	4 168	4 168	4 168
Konsekvensjustert ramme	363 631	363 631	363 631	363 631
Nye tiltak og realendringer budsjett	- 12 084 -	16 492 -	18 070 -	18 525
Driftskonsekvens	-	-	-	150
Innsparingstiltak	- 22 095 -	25 035 -	25 535 -	25 535
Nye tiltak	2 900	2 900	2 900	2 900
Aktivitetsendringer	9 519	8 051	6 973	6 368
Konsekvensjusteringer	-	-	-	-
Endringer ihht statlige føringer	- 2 408 -	2 408 -	2 408 -	2 408
Ramme 2021-2024	351 547	347 139	345 561	345 106

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Maskiner og digitalisering	500	500	500	500	2 000
MKE - Utvidelse av svømmehall	5 000	50 000	165 000	91 000	311 000
Mulighetsstudier nytt bibliotek og kulturskole	600	0	0	0	600
Ny bil dagsenter	1 500	0	0	0	1 500
Oppgradering idrettsanlegg	0	800	800	800	2 400
Rehabilitering av kunstgressbaner	0	8 000	5 000	8 000	21 000
Sum investeringsprosjekter	7 600	59 300	171 300	100 300	338 500

Maskiner og digitalisering

Digitalisering og effektivisering av driften på idrettsanlegg og haller.

MKE - Utvidelse av svømmehall

Prosjektet består i en utvidelse av svømmehallen i Mossehallen med ett 25 meters basseng og ett oppvarmings-/terapibasseng, samt rehabilitering av eksisterende 25 meters basseng. I tillegg vil det bli nye garderobefasiliteter, samt at eksisterende garderober opprustes og endres noe. Hovedvolumet for utvidelsen formes med et stort, grønt tak som vender seg mot sjøen og byen. Hallen åpner seg i front med en stor glassfasade og avsluttes mot inngangspartiet med et tettere bygningsvolum. De nye bassengene legges inntil eksisterende bygg og det åpnes opp mellom de to delene slik at hele svømmeanlegget vil fremstå som en helhet. Prosjektet med å oppgradere Mossehallens svømmeanlegg slik at anlegget tilfredsstiller dagens krav og standard, er basert på et skisseprosjekt som ble politisk behandlet i gamle Moss kommune i november 2018. Premissene som dengang lå til grunn for valgt løsning, var å legge ned varmtvannsbassenget på Høyenhalld Bad, beholde Ryggehallen og utsette bygging av Nøkkelandhallen til man ser at det blir et behov for ytterligere svømmeanlegg i kommunen. Hovedutvalg for kultur, aktivitet og inkludering behandlet saken 8.oktober 2020.

Årlige driftsutgifter er beregnet til å utgjøre kr 13 mill. per år.

Mulighetsstudier nytt bibliotek og kulturskole

Moss biblioteks leiekontrakt i Møllebyen utgår den 31.12.2024. Dagens lokaler er ikke optimale for moderne bibliotekdrift og det har over tid vært utfordringer knyttet til både støy og romløsninger.

Moss kulturskoles tilbud er i dag desentralisert med hovedbase på Bytårnet skole. De lokalene kulturskolen har tilgang på oppfyller ikke kravene i Norsk standard - NS 8178:

- Rommene er bygget til skoleformål og ikke etter kulturskolens behov.
- Kulturskolelærernes arbeidsforhold er ikke i samsvar med gjeldende normer.
- Kulturskolen besitter kostbare instrumenter. Dagens sambruk med skole medfører stor slitasje.
- Å utvikle kulturskolens tilbud og kapasitet er utfordrende med dagens løsning.
- Antall elever på Bytårnet skole og Jeløy skole stiger fra år til år og skolene har meldt behov for økende areal i fremtiden

Moss kommune ved enhet kultur foreslår å gjennomføre en mulighetstudie som skisserer tre ulike løsninger:

1. Moss bibliotek flytter inn i nytt bygg
2. Moss kulturskole flytter inn i nytt bygg
3. Samlokalisering av biblioteket og kulturskolen.

Ny bil dagsenter

Aktivitetssenterets bil må byttes i løpet av 2021. Behovet er en transportbil med rullestolrampe for at deltakere skal kunne fraktes fra aktivitets- og arbeidstilbud.

Oppgradering idrettsanlegg

Det er behov for oppgraderinger av idrettsanlegg og fotballbaner i kommunen.

Rehabilitering av kunstgressbaner

Kommunen vil få økte kostnader til rehabilitering av kunstgressbanene som følge av ny forskrift for å få ned utslippene av gummigranulat fra kunstgressbaner. Ny forskrift innebærer blant annet krav om fysiske barrierer rundt kunstgressbanene, drens- og overvannshåndtering, forsvarlig snøhåndtering samt bruk av erstatningsmaterialer.

Enhet idrett, aktivitet og frivillighet

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet idrett, aktivitet og frivillighet består av en stab med fellesfunksjoner og fire avdelinger; avdeling samskaping, avdeling idrett og fysisk aktivitet, avdeling UNG og avdeling arbeid og fritid. Enheten har et mangfold av oppgaver som i stor grad omhandler møteplasser, aktivitet og deltagelse.

Enheten omfatter blant annet:

- samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)
- saksbehandling og oppfølging av salg- og skjenkesaker
- samarbeid og oppfølging av kirken
- oppfølging og koordinering av idrettsområdet, saksbehandling av søknader om spillemidler og tildeling av treningstider
- drift av idrettsanleggene, baner og haller
- drift av frivilligsentral på Bredsand, oppfølging av avtaler for drift av ulike tilbud som Seniorsenter, Home-Start, Eldreliv, og frivilligsentral i sentrum
- pårørendeadministrator, frivillighetskoordinator og fritidskoordinator knyttet til tilbud for barn og unge etter skoletid
- fritids- og aktivitetstilbud til unge, blant annet ungdomsklubber og ferieklubb
- aktivitets-, arbeids- og fritidstilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne
- organisering og drift av aktivitetskontakter (støttekontakter), oppfølging av VTA- plasser (varig tilrettelagt arbeid)
- planarbeid - blant annet frivillighetsplan, idrettsplan, plan for pårørendearbeid

Utfordringer og utvikling

Alle barn og unge skal ha mulighet til å delta på fritidsaktiviteter. Mulighet for aktiv deltagelse vil redusere sosiale forskjeller og ha en positiv effekt på folkehelsen. Barn og unge er et viktig satsningsområde for enheten og gjennom etableringen av Ung i Moss vil man fortsette et helhetlig arbeid rundt aktivitet og deltagelse i nærmiljøene. Kommunedirektøren foreslår å utvikle et fremtidsrettet tilbud for ungdom med mer oppsøkende arbeid, flere nærmiljøarenaer og mer deltagelse på ordinære arenaer.

Moss kommune har en aktiv frivillig sektor. Det skal være plass for alle og ulikheter skal sees som en ressurs. For å lykkes er det viktig å samarbeide og sikre at alle jobber mot et felles mål.

Kommunen vil videreføre sitt arbeid med en styrket frivillighet og utarbeidelse av en frivillighetspolitikk. Møteplasser og arenaer for aktivitet og deltagelse er et viktig utviklingsområde, samt å utvikle et helhetlig og godt tilbud til idrettslag og foreninger.

I 2021 vil kommunen se videre på løsninger for å slå sammen Løvstad, Melløs og Lyngrabben til ett nytt og moderne aktivitetssenter. Det er ønskelig å dekke behovet for arbeid og aktivitet på dagtid, noe kveld og helg, det vil kunne gi muligheter for et mer tilpasset, differensiert og treffsikkert tilbud for brukere. Forslaget er utviklet gjennom et prosjektarbeid som har pågått i et år og hvor ansatte, brukere og pårørende har vært involvert.

Enheten har mange eksterne avtaler og samarbeidspartnere som er avhengig av kommunal finansiering og støtte til sine tilbud. Kommunedirektøren har for 2021 ikke funnet rom for å videreføre enkelte av disse avtalene.

Fokus- og satsningsområder

Innenfor fagområdene vil vi ha følgende fokus- og satsningsområder gjennom økonomiplanperioden:

- aktivitet og deltagelse for alle gjennom tverrfaglig og sektoriell samhandling
- et fremtidsrettet tilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne
- styrke samskaping mellom innbyggere, kommune, næringsliv, frivillig sektor og den uorganiserte/ selvorganiserte aktiviteten
- økt deltagelse i idretten, spesielt blant barn og unge
- etablere attraktive møteplasser som fremmer fysisk og sosial aktivitet og deltakelse på tvers av generasjoner
- motvirke utenforskap og fremme inkludering gjennom aktivitet og arbeid
- mobilisere samfunnets omsorgsressurser

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	99 100	99 100	99 100	99 100
Sum Lønns- og prisvekst	1 178	1 178	1 178	1 178
Konsekvensjustert budsjett	1 178	1 178	1 178	1 178
Konsekvensjustert ramme	100 278	100 278	100 278	100 278
Innsparingstiltak				
Avvikle aktiv på dagtid	-200	-200	-200	-200
Avvikle pårørendekoordinator	-900	-900	-900	-900
Budsjetttilpasning idrett, aktivitet og frivillighet	-1 450	-1 500	-1 500	-1 500
Effektivisering aktivitetskontakter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Flytte Øre fritidsklubb	-113	-113	-113	-113
Kutte støtten til "I jobb"	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusert tilskudd til kirken	-1 000	-1 500	-2 000	-2 000
Sammenslåing av dag-og aktivitetssentrene	0	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-5 663	-7 213	-7 713	-7 713
Nye tiltak				
Pårørendekoordinator	900	900	900	900
Sum Nye tiltak	900	900	900	900
Aktivitetsendringer				
Aktivitetskontakter	2 000	1 000	600	600
Nye VTA-plasser	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt tilskudd til kirken	49	481	803	1 198
Sum Aktivitetsendringer	3 049	2 481	2 403	2 798
Endringer ihht statlige føringer				
Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	-2 948	-2 948	-2 948	-2 948
Sum Endringer ihht statlige føringer	-2 948	-2 948	-2 948	-2 948
Nye tiltak og realendringer budsjett	-4 662	-6 780	-7 358	-6 963
Ramme 2021-2024	95 616	93 498	92 920	93 315

Innsparingstiltak

Avvikle aktiv på dagtid

Aktiv på dagtid skal bidra til å få flere mennesker i målgruppen i aktivitet på dagtid. Målgruppen er langtidssykemeldte, uføre og stønadsberettigede hos NAV i alderen 18-67 år. Antall deltagere for Moss og Rygge i 2019 var 286 personer, det er en jevn utskiftning av deltagere og ca 50 % er nye hvert år. Kostnaden er 4,55 kroner pr innbygger og utgjør totalt kr 0,233 mill. Opprinnelig budsjettpost er på 0,20 mill. Moss kommune har vært medlem av Aktiv på dagtid siden 2009 og Rygge kommune fra 2010.

Avvikle pårørendekoordinator

Stillingen er finansiert av eksterne prosjektmidler fra Helsedirektoratet ut 2020. Det er ikke funnet midler til å videreføre tilbudet innenfor ordinær drift, og rollen som pårørendekoordinator blir avviklet. Prosjektet avsluttes med utarbeidelse av en helhetlig pårørendestrategi for kommunen. Arbeidet med et helhetlig tilbud til pårørende vil bli ivarettatt innenfor det enkelte tjenesteområdet.

Budsjetttilpasning idrett, aktivitet og frivillighet

Effektiviseringsgevinst ved inndragelse av vakante stillinger og endringer i driften.

Effektivisering aktivitetskontakter

Det er i dag ca 350 aktivitetskontakter (tidligere støttekontakter) som gir enkeltpersoner tilbud om en aktiv fritid tre til fire timer i uken. Tjenesten gis etter vedtak i helse- og omsorgsforvaltningen. Flere av dem som får tilbud vil ha større nytte av et gruppetilbud som finner sted på mer ordinære arenaer. Det pågår nå et prosjekt for å utvikle et mer fremtidsrettet tilbud som dekker behovet for en meningsfull fritid. Det er mottatt kr 0,5 mill. i eksterne innovasjonsmidler for å utvikle tilbudet.

Flytte Øre fritidsklubb

I dag er det ingen /svært få ungdommer som benytter seg av Øre fritidsklubb. Tilbudet skal videreføres, men kommunedirektøren foreslår å avvikle leiekontrakten på Øre og heller benytte andre eksisterende kommunale bygg.

Kutte støtten til "I jobb"

Kirkens Bymisjon sitt tilbud "I jobb" gir et arbeids- og møteplasstilbud til mennesker med sammensatte utfordringer. Målgruppen er mennesker som er ekskludert fra deltakelse i arbeids- og samfunnslivet som følge av rusavhengighet og /eller psykiske helseproblemer. Formålet er å gi økt selvrespekt og redusere fordommer ved at rusavhengige og andre marginaliserte grupper får mulighet til å delta i arbeids- og samfunnslivet. Tilbudet ble etablert i Moss i 2013 etter en anbudskonkurranse og er et supplement til øvrige kommunale tjenester. Tiltaket er en jobbsentral der deltakerne får lønnet arbeid, og NAV Moss deltar i utvelgelse av deltagere og som faglige støttespillere. Det er knyttet 2,5 årsverk til tiltaket. Det ble i 2019 utført arbeid tilsvarende 6 328 arbeidstimer. Det er registrert 133 deltagere i alderen 25-66 år siden oppstarten i 2013. Tiltaket er finansiert med driftsmidler fra Moss kommune og prosjektmidler fra Helsedirektoratet. Uten kommunalt tilskudd vil tilbudet bortfalle. Det er en risiko for at avvikling av tiltaket kan medføre en økning på sosialhjelpsbudsjettet.

Redusert tilskudd til kirken

Over det kommunale budsjettet blir det bevilget midler til virksomheter i menigheten og de lokale kirkelige organene (fellesråd og menighetsråd), herunder midler til drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder. Størrelsen på tilskuddet er avhengig av budsjettvedtaket og kommunedirektøren foreslår et kutt på lik linje med sammenlignbare virksomheter i kommunens drift.

Sammenslåing av dag-og aktivitetssentrene

Det foreslås å jobbe videre med å slå sammen Løvstad, Melløs og Lyngrabben til ett moderne aktivitetssenter. Ansatte kan i større grad dekke arbeid og aktivitetsbehov på dagtid, noe kveld og helg. Dette vil gi muligheter for et mer tilpasset og differensiert tilbud. Tiltaket vil gi reduksjon av husleieutgifter /driftskostnader på to lokaler fra 2022. Tiltaket er utviklet gjennom et prosjektarbeid som har pågått over et år og hvor ansatte, brukere og pårørende har vært involvert.

Nye tiltak

Pårørendekoordinator

Nåværende prosjektstilling. Ekstern finansiering bortfaller fom 2021.

Aktivitetsendringer

Aktivitetskontakter

Det er økte behov i befolkningen som gir flere vedtak om aktivitetskontakt (tidl. støttekontakt). I tillegg foregår det en harmonisering til ny timesats og godgjøring (vedtak i amu 2019). Det forventes at alle er harmonisert i løpet av 2021.

Nye VTA-plasser

Moss kommune har etter forespørsel fra NAV etablert 10 nye VTA-plasser (varig tilrettelagt arbeid). De nye plassene forutsetter medfinansiering (av statlig tilskudd) som utgjør ca 30 %. I helårseffekt vil det utgjøre ca kr 0,6 mill.

Tidligere oppjusteringer av antall VTA- plasser ble ikke overført i rammen fra Rygge kommune til etablering av Nye Moss og utgjør en merkostnad på kr 0,4 mill.

Økt tilskudd til kirken

Det er behov for bygningsmessige oppgraderinger av kirkebygg i Moss kommune. Dette innebærer behov for økte tilskudd til kirken for å dekke renter og avdrag på lån.

Endringer iht. statlige føringer

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Budsjettpost tas ut. Oppgaven overføres staten fra 01.01.2021.

Enhet bolig, integrering og krisesenter

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet bolig, integrering og krisesenter er delt inn i fem avdelinger som har ansvar for hvert sitt fagområde: boligsosial avdeling, voksenopplæring, flyktningtjeneste, avdeling for enslige mindreårige flyktninger og krisesenter.

Enheten omfatter blant annet:

- boligsosialt arbeid, herunder planer og utvikling på området
- tildeling av kommunalt disponerte boliger, saksbehandling, depositumsgaranti
- saksbehandling av Husbankens økonomiske virkemidler (startlån, etablering, tilpasning, utredning, prosjektering og bostøtte)
- "Housing first" og bo-oppfølgning
- opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven
- grunnskoleopplæring for voksne og realkompetanse-vurdering på grunnskolenes område
- kombinasjonsklasser på Malakoff vgs. i samarbeid med Østfold fylkeskommune
- obligatoriske prøver for oppholdstillatelse og statsborgerskap
- logopedi for voksne
- integreringsarbeid, herunder planer og utvikling på området
- bosetting, råd og veiledning av flyktninger, introduksjonsprogram og tolketjeneste
- saksbehandling etter introduksjonsloven
- bosetting, botilbud og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger
- krisesentertjenester, herunder botilbud, dagsamtaler, regionens kompetansesenter om vold i nære relasjoner, utviklingsarbeid og planer på området

Utfordringer og utvikling

Boligsosialt arbeid

Kommunen skal sørge for gode boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet og spesielt til barnefamilier. Kommunen har mange store barnefamilier og ligger, ifølge folkehelseprofilen, over snittet i Viken og landet for øvrig både i trangboddhet og barnefattigdom. Gode leve- og oppvekstvilkår er vesentlig for å oppleve inkludering, tilhørighet, trygghet og mestring. Det er en nasjonal satsing at 60% av startlånsmidlene skal benyttes til barnefamilier og en økning av den avsatte tilskuddsrammen til kjøp og tilpasning av bolig, er nødvendig for å klare det nasjonale målet om at 60% av startlån skal tilgodeses barnefamilier og vil samtidig gi rom til å få flere vanskeligstilte familier i posisjon til å eie egen bolig.

Kommunen har få og lite egnede boliger til personer med samtidig rus- og psykiske lidelser. Robuste boliger er under arbeid, men er vesentlig forsinket. Det nye prosjektet som er forventet ferdigstilt våren 2021, vil gi tilgang til åtte enheter som skal ivareta de mest utsatte med en trygg bolig.

Integrering

Arbeidsledigheten for flyktninger og innvandrere er for høy. Språkferdigheter og den formelle grunnkompetansen må styrkes for at flere skal kunne ferdigstille utdanning og finne arbeid. Det er budsjettet med en bosetting av mellom 40 og 45 flyktninger i hele perioden. Bosettingen i 2020 ble som følge av korona lavere enn antatt, men andelen overføringsflyktninger i gruppa av bosatte flyktninger øker, og det medfører noe mer arbeid med koordinering og veiledning parallelt med kvalifisering enn tidligere. Ny Introduksjonslov som ventelig trer i kraft 1. januar 2021, legger opp til målsettinger og krav om norskferdigheter på et visst nivå, og differensiert fristberegning i introduksjonsordningen basert på utdanningsnivå. Dette vil kunne føre til at kvalifiseringen for enkelte deltakere tar lengre tid.

Nye læreplaner i norsk og samfunnskunnskap som innføres i løpet av 2021 vil stille krav til nye anskaffelser av læremidler og kursing av lærere.

Krisesenter

Vold i nære relasjoner påfører voldsutsatte og deres barn traumer og psykiske skader. Forebyggende arbeid mot vold i nære relasjoner handler om informasjon, avdekking, akuttiltak og nyetablering. Det er fremdeles et stort behov for tiltakene i vår region, og den vedtatte handlingsplanen bør revideres og videreutvikles. Arbeidet avventer at nasjonal handlingsplan skal foreligge. Tilbudet til sårbare grupper, innbefattet eldre, må utvikles i mosseregionen. I perioden må kommunen også utvikle eget tilbud til voldsutsatte menn. Krisesenterets nåværende lokaler trenger oppgradering og noe utvidelse for å kunne imøtekomme alle brukergrupper samt nåtidens krav til sikkerhet og hygiene. Det er ikke avsatt midler utover rammen til dette.

Fokus- og satsningsområder

- utvikle det boligsosiale arbeidet med spesielt fokus på barnefamilier
- utarbeide ny boligsosial handlingsplan
- tilvisning-/tildelingsavtaler med private aktører
- fremskaffe robuste boliger til personer med samtidig rus- og psykiske lidelser og samlokaliserte boliger til samme gruppe
- bosetting av flyktninger i tråd med anmodninger, herunder enslige mindreårige.
- videreutvikle integreringsarbeidet og styrke norskopplæringen og flyktningers grunnkompetanse som er tilpasset arbeidsmarkedet og ny lov om introduksjonsordning.
- videreføre forsøk med modulbasert opplæring i basisfagene for voksne uten grunnskolevitnemål.
- revidere og utvikle handlingsplan mot vold i nære relasjoner
- tilbud til voldsutsatte sårbare grupper.
- tilbud til voldsutsatte menn og deres barn.
- bygningsmasse i tråd med nåtidens krav til standard og sikkerhet.

Fra og med 01.01.2021 innføres ny introduksjonslov. Kommunene skal tilby deltakerne opplæring i standardiserte elementer som ICDP (foreldreveiledning) og livsmestring. Karriereveiledning vil også bli et obligatorisk element, men dette er foreløpig fylkeskommunens hovedansvar. Videre vil den nye loven åpne opp for at man kan delta fire år i introduksjonsprogrammet. Dagens lovverk gir hjemmel for deltakelse i to år, men kan etter individuelle vurderinger forlenges med ett år. Dette kan medføre en økning i introduksjonstønadene for kommunen.

Nye læreplaner i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere innføres 1.august 2021.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	61 490	61 490	61 490	61 490
Sum Lønns- og prisvekst	86	86	86	86
Konsekvensjustert budsjett	86	86	86	86
Konsekvensjustert ramme	61 576	61 576	61 576	61 576
Innsparingstiltak				
Effektivisering bolig, integrering og krisesenter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Innsparing oppsigelse av avtale om kjøp av krisesentertjenester for menn	-377	-377	-377	-377
Reforhandle avtale lønnerhagen (privat samarbeidsavtale med leie av bolig)	-180	-300	-300	-300
Sum Innsparingstiltak	-1 557	-1 677	-1 677	-1 677
Nye tiltak				
Tilskudd til kjøp eller tilpasning av bolig	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Nye tiltak	1 500	1 500	1 500	1 500
Aktivitetsendringer				
Færre bosatte enslige mindreårige flyktninger	2 200	2 200	2 200	2 200
Reduksjon drift botiltak for enslige mindreårige flyktninger	-500	-500	-500	-500
Reduksjon i botiltak for enslige mindreårige flyktninger	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Sum Aktivitetsendringer	0	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett	-57	-177	-177	-177
Ramme 2021-2024	61 519	61 399	61 399	61 399

Innsparingstiltak

Effektivisering bolig, integrering og krisesenter

Effektiviseringsgevinst ved inndragelse av vakant stilling og digitalisering/omlegging av tilbud i norskopplæring.

Innsparing oppsigelse av avtale om kjøp av krisesentertjenester for menn

Loven stiller krav om krisesentertilbud for menn, men tilbudet oppfattes som dyrt med tanke på faktisk bruk. Per i dag er det ikke mulig å gi tilbud på krisesenteret, men man kan leie hotell/leilighet ved behov. Utgiften er kr 0,477 mill. på dagens avtale, med evt leie av brakke eller annet alternativ ved behov anslås utgiftene å være kr 0,1 mill.

Reforhandle avtale lønnerhagen (privat samarbeidsavtale med leie av bolig)

Dette er en tilvisningsavtale hvor husleien er for høy og hvor vi har store utgifter i tomgangsleie.

Nye tiltak

Tilskudd til kjøp eller tilpasning av bolig

Husbankens tilskudd til utbedring, etablering, prosjektering, utredning av egen bolig, er fra 2020 lagt inn i kommunenes rammer. Det er i 2020 avsatt kr 4,2 mill. til slikt tilskudd, dette er ca kr 1,5 mill. mindre enn Moss og Rygge hadde til sammen i 2019. Det er et behov for å øke budsjettposten med kr 1,5 mill. for å nå flere vanskeligstilte som trenger startlån og tilskudd til egen bolig.

Aktivitetsendringer

Færre bosatte enslige mindreårige flyktninger

Vi bosetter færre enslige mindreårige flyktninger og det statlige tilskuddet til bosetting av målgruppen blir redusert.

Reduksjon drift botiltak for enslige mindreårige flyktninger

Tilpasning av driftsutgifter til reduserte tilskudd og lavere bosetting i botiltak for enslige mindreårige

Reduksjon i botiltak for enslige mindreårige flyktninger

Reduserte lønnskostnader i botiltak for enslige mindreårige flyktninger som følge av færre bosettinger.

Enhet kultur

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet kultur med avdeling bibliotek, kulturhus og kulturskole, tilrettelegger kulturaktiviteter slik at Moss skal være en spennende, inkluderende og mangfoldig kulturkommune for alle, uavhengig av interesse, alder eller bakgrunn. Deltakelse i kulturaktivitet gir gode opplevelser og danner grunnlag for utvikling av kunnskap, kreativitet og læring.

Enhet kultur planlegger, utvikler og koordinerer tjenesteyting og forvaltningsoppgaver som:

- kommunedelplaner
- kulturminner
- Den kulturelle skolesekken
- Den kulturelle spaserstokken
- offentlig kunst
- kulturarrangementer

Moss kulturskole er forankret i opplæringslovens § 13-6. Kulturskolen i Moss skal:

- ha tilbud til barn og unge innen musikk, dans, drama og visuelle kunsthøgskole
- bidra med kunsthøgskolelig kompetanse til frivillige organisasjoner og skolene i Moss
- drive musikalgruppa "Applaus" – et fordypningstilbud for elever

Mossebibliotekene, som består av et bibliotek i Møllebyen og et kombinasjonsbibliotek på Rygge ungdomsskole, er lovfestet gjennom Lov om folkebibliotek og er en møteplass for kultur, informasjon, kunnskap og litteratur.

Moss kulturhus består av Parkteatret og Samfunnshuset. Moss kulturhus skal være byens fremste kulturleverandør, et lokomotiv i kulturlivet og et naturlig samlingspunkt for de store begivenhetene.

Utfordringer og utvikling

Kulturlivet har blitt hardt rammet av koronapandemien og det er usikkert hvordan pandemien vil påvirke kommunens kulturliv og kulturaktører gjennom 2021. I 2020 skulle innbyggerne endelig kunne ta i bruk Moss kulturhus` nyoppussede kulturarenaer; Parketeateret og Samfunnssalen. Pandemien gjorde at begge arenaene var stengt fra mars – juni og inntekstapet har vært betydelig. Investeringen i Moss kulturhus er gjort for framtiden og vi skal utføre samfunnsoppdraget med å tilby innbyggerne et variert og spennende kulturprogram også gjennom 2021 og resten av planperioden. Som resten av kulturlivet vil Moss kulturhus måtte tilpasse programmet til pandemisituasjonen, noe som blant annet betyr antallbegrensninger og tapte inntekter, men også muligheter for å videreutvikle et digitalt scenetilbud.

Det er fortsatt stor usikkerhet knyttet opp mot varigheten av pandemien, noe som påvirker tilbudene til innbyggerne. Moss kommune har over lang tid bygget opp et samarbeid med ideelle, profesjonelle og frivillige aktører og gir økonomisk støtte til kulturaktører. Det vil være utfordrende for de aktuelle aktørene å opprettholde tilbud ved reduksjon eller bortfall av kommunal støtte. Moss kommune vil prioritere å skjerme tilskudd til aktører som jobber med barn og unge.

Fokus- og satsningsområder

- tilbud av høy kvalitet ved formidlingsopplegg knyttet til Den kulturelle skolesekken.
- gjennom deltakelse i Munch-nettverket synliggjøre Munchs tid og arbeide i Moss, samt utvikle en digital Munch-vandring
- øke elevtallet i kulturskolen ved å tilby mer gruppeundervisning
- Jobbe for 20 % dekningsgrad (2000 elever med dagens innbyggertall), samt utvikle og fornye kulturskolen.
- et bibliotek som fokusere på ungdom gjennom blant annet medvirkningsprogrammet Fritt Spillerom.
- utvikle Moss kulturhus gjennom et variert program med både profesjonelle og lokale aktører

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	35 823	35 823	35 823	35 823
Sum Lønns- og prisvekst	108	108	108	108
Konsekvensjustert budsjett	108	108	108	108
Konsekvensjustert ramme	35 932	35 932	35 932	35 932
Innsparingstiltak				
Applaus: legge ned produsentstillingen samt redusere tilskudd	-95	-190	-190	-190
Avvikle hedersfesten	-150	-150	-150	-150
Avvikle kulturpris og kulturstipend	-130	-130	-130	-130
Avvikle Seniorfestivalen	-120	-120	-120	-120
Effektivisering drift	-2 675	-3 350	-3 350	-3 350
Redusere antall aktiviteter Christian Fredriksdagene	-100	-100	-100	-100
Redusere Kreativt partnerskap	-250	-250	-250	-250
Sum Innsparingstiltak	-3 520	-4 290	-4 290	-4 290
Nye tiltak og realendringer budsjett	-3 520	-4 290	-4 290	-4 290
Ramme 2021-2024	32 412	31 642	31 642	31 642

Innsparingstiltak

Applaus: legge ned produsentstillingen samt redusere tilskudd

Applaus er et samarbeidsprosjekt mellom kulturskolen og frivillige. Unge talenter søker årlig, gjennom en audition i å delta i teateroppsetninger (musikaler) og fungerer som et talentprogram.

APPLAUS sin produsentstilling foreslås å ikke videreføre etter sommeren 2021, samt redusere støtte til Applaus med henholdsvis 30.000 i 2021 og 50.000 utover i planperioden.

Avvikle hedersfesten

Kommunen deler ut kulturpris og stipend på hedersfesten, samtidig som man hedrer de personer som har blitt Norgesmestere. Hedersfest er en markering rettet mot voksne i all hovedsak. Det er ikke en nødvendighet å ha, men er viktig for de det gjelder.

Avvikle kulturpris og kulturstipend

Dette er et tiltak som ikke retter seg mot barn og unge. Tiltaket er ikke en nødvendighet å ha, men viktig for de kunstnere det gjelder. Kommunen bruker kr 70.000 for annonsering og innkjøp av kunst og 60.000 deles ut til vinnerne.

Avvikle Seniorfestivalen

Denne festivalen er en liten festival rettet mot eldre. Ved avvikling kan behovet dekkes gjennom Orkerødfestivalen som åpnes for allment publikum. Samtidig har kommunen Den Kulturelle Spaserstokk som er rettet mot eldre.

Effektivisering drift

En gjennomgang av kulturområdet viser muligheter for effektivisering av driften. Dette gjøres blant annet ved å si opp enkelte mindre avtaler, redusere bemanning og fokusere på mer effektiv bruk av bemanningsplaner. Disse kuttene vil ikke vil gå utover tjenestetilbudet.

Redusere antall aktiviteter Christian Fredriksdagene

Christian Fredrik-dagene er en viktig markering, som foregår over flere dager. Kultur har små personalsressurser og må leie inn eksterne krefter til gjennomføring. Arrangementet kan reduseres med noen dager, eller i sin helhet settes bort til frivillige. Kan få synergieffekter ved å se på muligheter for å slå sammen flere arrangementer. Det foreslås å kutte kr 0,1 mill. av et totalt budsjett på kr 0,4 mill.

Redusere Kreativt partnerskap

Kreativt partnerskap er en læringsmodell som ble etablert på initiativ fra den engelske regjering i 2002 under ledelse av Paul Collard.

Det er en metode som fremmer dybdelæring, kreative evner og tverrfaglighet gjennom bruk av kunst og kultur for å nå faglige og sosiale mål. Kreativt partnerskap har vært et utviklingsprosjekt i Moss kommune siden 2016.

Det foreslås å halvere driftsbudsjettet for kreativt partnerskap. Konsekvensen vil bli at prosjektet gjennomføres "i halvt tempo". Skolene får besøk av Kreativt partnerskap i 5. eller 6. trinn og prosjektet gjennomføres over to år i Moss.

Enhet NAV

Beskrivelse av tjenesteområdet

NAV Moss er et partnerskap mellom Moss kommune og Arbeids- og velferdsetaten region Øst-Viken. NAV Moss har organisert oppfølgingsarbeidet i tverrfaglige avdelinger, med egen tverrfaglig avdeling for unge opp til 30 år.

NAV Moss består av kommunale og statlige tjenester som har følgende formål:

- flere i arbeid og aktivitet, og færre på stønad
- bedre brukermøter
- et velfungerende bo- og arbeidsmarked
- rett tjeneste og stønad til rett tid
- en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning

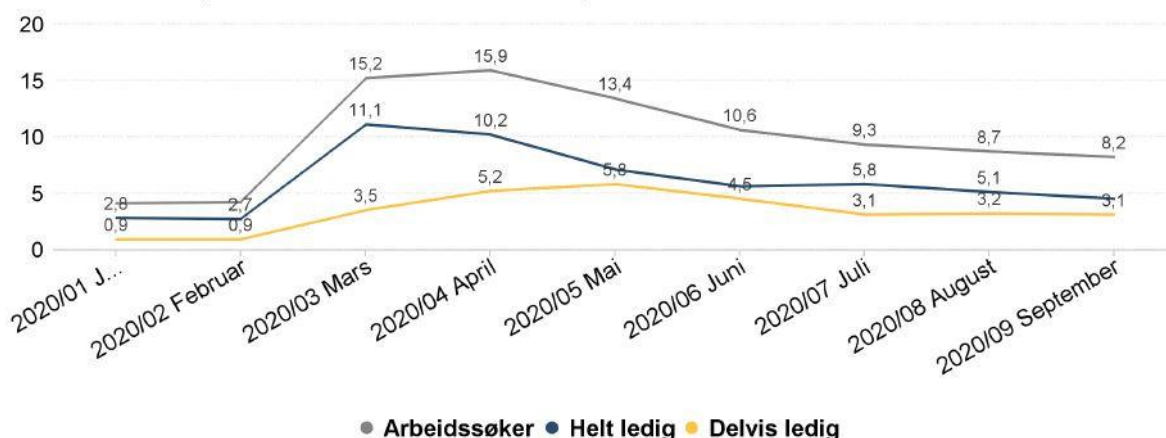
Lokale mål som ligger til grunn i arbeidet er:

- å forebygge og redusere utenforskap fra arbeidslivet og lokalsamfunnet
- å redusere fattigdom i barnefamilier
- å øke gjennomføring og redusere frafall i videregående skole
- tett oppfølging av ungdom som står utenfor arbeidslivet
- å øke sysselsettingsgraden i samarbeid med næringslivet
- forpliktende samarbeid på tvers av sektorer/enheter i Moss kommune
- videreutvikle samarbeidet med fastlegene og spesialisthelsetjenesten
- bidra til integrering og inkludering gjennom tidlig arbeidsrettet oppfølging av nyankomne flyktninger

Utfordringer og utvikling

Året 2020 har vært et utfordrende år i form av økt arbeidsledighet som følge av korona-pandemien. Ledighetstoppen ble nådd ved utgangen av mars, med 15,7% arbeidssøkere i Moss. De siste måneder viser en positiv utvikling på ledigheten med 8,2% arbeidssøkere per utgangen av september.

Arbeidssøkere per måned. Andel av arbeidsstyrken

I Moss er ca en fjerdedel av arbeidssøkerne permittert. Flere av de permitterte vil sannsynligvis ikke kunne vende tilbake til samme jobb de hadde før pandemien startet.

Det er vanskelig å forutsi arbeidsmarkedssituasjonen fremover i økonomiplanperioden. Det forventes at ledigheten vil ligge høyt en god stund fremover. Lavere etterspørsel både fra husholdninger og utlandet gir lavere etterspørsel etter arbeidskraft. Unge og eldre i arbeidsstyrken er særlig rammet av ledighetsutviklingen.

På bakgrunn av arbeidsmarkedssituasjonen er det vanskelig å forutsi behovet for økonomisk sosialhjelp inn i neste planperiode. Det er usikkert hvor mange som er tilbake i jobb før dagpengeperioden utløper. Videre er situasjonen for selvstendig næringsdrivende usikker når krisepakken til regjeringen utløper, og de fortsatt står uten oppdrag. Flere vil da kunne bli avhengige av økonomisk sosialhjelp.

Vi ser at utgiftene til økonomisk sosialhjelp per mottaker øker i Moss.

Økte porteføljestørrelser medfører økt press på NAV ansatte i forhold til å levere gode tjenester til innbyggerne. Sykefravær vil således være en risikofaktor. Dette utgjør igjen en risiko i forhold til å kunne være tett nok på den arbeidsrettede oppfølgingen.

Fokus- og satsningsområder

Framover vil fokuset være å håndtere den markante økningen i arbeidsledigheten. NAV må følge utviklingen på arbeidsmarkedet tett, og gi bistand ut fra hvordan markedet utvikler seg. Flere vil ha behov for endret kompetanse og/eller økt kompetanse for å komme tilbake i arbeid.

Inkluderingsperspektivet vektlegges fremdeles. Unge vil fortsatt ha en høy prioritet ved neste planperiode. Målet er at de møtes med tilbud basert på arbeid og aktivitet.

Digitale verktøy og selvbetjeningsløsninger har blitt enda viktigere. NAV fikk innført digital søknad om økonomisk sosialhjelp og mulighet for å sende ut brev digitalt til brukerne i 2020. Dette gjør at tjenestene blir lettere tilgjengelige for mange. I tillegg får mottaker innsyn i status på søknad og vedtak digitalt. Nyttiggjørelse og mer effektiv bruk av de nye digitale løsningene vektlegges inn i neste planperiode.

Pågående prosjekter:

Individuell jobbstøtte – IPS:

Ett samhandlingsprosjekt mellom NAV, kommunen og sykehuset Østfold HF, med forpliktelser rundt den arbeidsrettede oppfølgingen av unge med psykiske lidelser og/eller rusutfordringer.

Familiekoordinator:

Familiekoordinator arbeider med på å øke familienes deltakelse i arbeid, aktivitet og fritid, stabilisere boligforhold og bedre den økonomiske situasjonen.

Jobbsjansen:

Ett samhandlingsprosjekt mellom flyktningetjenesten og NAV hvor formålet er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid.

Ung i Jobb- forsterket arbeidsrettet innsats:

Midlertidig tilskudd ifm korona pandemien for å styrke oppfølging til ungdom som har mistet eller står i

fare for å miste inntekt eller grunnlag for inntekt som følge av Covid-19, ved hjelp av Supported Employment metodikk.

Miljøvaktmester:

Målsetningen til prosjektet er å bedre bosituasjon og boevnen for innbyggere med spesielle utfordringer. I tillegg til å utvikle tverrfaglige samhandlingsarenaer på tvers av enheter i kommunen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	137 568	137 568	137 568	137 568
Sum Lønns- og prisvekst	2 179	2 179	2 179	2 179
Konsekvensjustert budsjett	2 179	2 179	2 179	2 179
Konsekvensjustert ramme	139 746	139 746	139 746	139 746
Innsparingstiltak				
Barnetrygden holdes utenfor inntektsberegningen	-5 400	-5 400	-5 400	-5 400
Nye lokaler NAV	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Innsparingstiltak	-5 900	-6 400	-6 400	-6 400
Nye tiltak				
Avskrivning gamle sosiallån Rygge	500	500	500	500
Sum Nye tiltak	500	500	500	500
Aktivitetsendringer				
Økning sosialhjelp - endring i regelverk AAP	570	570	570	570
Økning sosialhjelp - økt arbeidsledighet	5 900	5 000	4 000	3 000
Sum Aktivitetsendringer	6 470	5 570	4 570	3 570
Endringer ihht statlige føringer				
Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak	540	540	540	540
Sum Endringer ihht statlige føringer	540	540	540	540
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 610	210	-790	-1 790
Ramme 2021-2024	141 356	139 956	138 956	137 956

Innsparingstiltak

Barnetrygden holdes utenfor inntektsberegningen

Legge barnetrygden inn i inntektsberegningen for sosialhjelp.

Tiltaket er tidligere innført i kommunen for å redusere barnefattigdom. Helårseffekten av at barnetrygden holdes utenfor inntektsberegningen ved søknad om økonomisk sosialhjelp er vanskelig å beregne nøyaktig og kan utgjøre en risiko i budsjettet. Flere vil kunne ha krav på økonomisk sosialhjelp og flere vil kunne ha krav på høyere beløp.

Nye lokaler NAV

Det pågår per oktober 2020 anbudsrunder i forhold til nye lokaler NAV Moss for å samlokalisere dagens to kontorer.

I påvente av nye lokaler til NAV Moss vurderes det om man kan utnytte tilgjengelige arealer ved NAV Øst-Viken i Dronningensgate. Dette betyr at leie av lokaler i Ekholtveien kan avvikles noe raskere.

I forhold til nye lokaler vil det bli vurdert om deler av tjenestene kan vurderes samlokalisert med andre kommunale bygg. Dette vil gi redusert arealbehov i nye lokaler.

Nye tiltak

Avskrivning gamle sosiallån Rygge

Avskrivning av gamle sosiale lån fra Rygge kommune som tidligere år har blitt inntektsført. Beholdningen er på ca kr 6 mill., hvilket innebærer en risiko for at årlige avskrivningskostnader blir høyere enn kr 0,5 mill.

Aktivitetsendringer

Økning sosialhjelp - endring i regelverk AAP

Endring i statlig regelverk på AAP (makstid 3 og unntakssaker) inntreffer i 2021. Flere av disse vil sannsynligvis bli avhengig av sosialhjelp. Det er stor usikkerhet ift antallet som vil bli avhengige av sosialhjelp. Dette avhenger av tilstrekkelig med ressurser til å jobbe med arbeidsrettet oppfølging.

Økning sosialhjelp - økt arbeidsledighet

Grunnet korona-pandemien er det en generell økning i antall mottakere av dagpenger. Dette er forventet å gi økte kostnader i 2021. Det er likevel en nedadgående trend og man forventer at flere vil komme ut i jobb. I tillegg er det flere som på grunn av pandemien har behov for delvis økonomisk sosialhjelp. Dette gjelder også personer som ikke har rettigheter til dagpenger.

Endringer iht. statlige føringer

Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak

Egenandelstak 1 og 2 for frikort for helsetjenester slås sammen til et nytt egenandelstak fra 1. januar 2021. For å sette kommunene i stand til å skjerme utsatte grupper som vil kunne få utfordringer med høyere egenbetaling, økes rammetilskuddet med kr 50 mill. i 2021. Se for øvrig prp. 1 S (2020-2021).

Kommunalområde plan, miljø og teknikk

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet har myndighets-, forvaltnings- og driftsoppgaver innenfor drikkevannsforsyning, avløpshåndtering, renovasjon, vei- og trafikkanlegg, parkering, parker- og grøntanlegg, miljø, oppmåling, kart, plan- og byggesak. Tjenesteområdene har viktige grensesnitt mot MOVAR. Kommunalområdet har også ansvar for overordnede planer.

Kommunalområde plan, miljø og teknikk består av enhetene:

- Plan, byggesak og geodata
- Samfunnsutvikling
- Miljø og landskap
- Kommunalteknikk

Kommunalområdet forvalter et bredt spekter av lov og regelverk innenfor ansvarsområdet. I tillegg utføres driftsoppgaver innenfor områdene vann, avløp, park og friluft m.m.

En vesentlig del av aktiviteten finansieres direkte fra gebyrer og er selvkostfinansiert.

Netto ramme

Tall i 1000	2021	2022	2023	2024
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	1 271	1 021	1 021	1 021
Enhet plan, byggesak og geodata	11 078	10 105	10 132	10 160
Enhet kommunalteknikk	37 988	36 766	36 918	36 920
Enhet miljø og landskap	53 088	51 788	51 788	51 788
Enhet samfunnutvikling	10 290	10 310	10 282	10 282
Sum	113 716	109 990	110 142	110 172

Utfordringer og utvikling

Moss er et vekstområde og det er stor byggeaktivitet i kommunen. Dette betyr blant annet økt press på all teknisk infrastruktur. Friområdene blir mye benyttet av kommunens innbyggere og kravene til kommunens ivaretagelse av arealene tiltar med økt bruk. Klimaendringene stiller helt andre krav til kommunen og samfunnet enn det gjorde for kun få ti-år siden.

Alle disse forholdene bidrar til at presset på det kommunale saksbehandlingsapparatet er stort.

Kommunen skal ivareta hensynet til samfunn og miljø på en god og balansert måte, og Moss har samtidig behov for å tiltrekke seg næringsliv og arbeidsplasser. Dette stiller store krav til kommunen som planmyndighet og forvalter av fellesskapets ressurser.

Fokus- og satsningsområder

Viktige satsningsområder for kommunalområde plan, miljø og teknikk er:

- Sikre en forutsigbar og effektiv plan- og byggesaksbehandling
- Sikre godt og nok drikkevann til kommunens innbyggere og næringsliv
- Sikre gode avløps- og renovasjonsløsninger i kommunen
- Sikre god fremkommelighet for alle trafikantgrupper på kommunens veier
- Sikre god medvirkning i planprosesser

Driftsbudsjett med endringer

Tall i 1000 kr	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	115 620	115 620	115 620	115 620
Konsekvensjustert budsjett	1 447	1 447	1 447	1 447
Konsekvensjustert ramme	117 067	117 067	117 067	117 067
Nye tiltak og realendringer budsjett	- 3 350 -	7 076 -	6 925 -	6 894
Driftskonsekvens	-	-	-	-
Innsparingstiltak	- 6 981 -	9 436 -	9 314 -	9 314
Nye tiltak	300	-	-	-
Aktivitetseendringer	300	300	300	300
Konsekvensjusteringer	3 031	2 060	2 089	2 120
Endringer ihht statlige føringer	-	-	-	-
Ramme 2021-2024	113 716	109 990	110 142	110 172

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Abels gate veiprojekt	7 500	6 250	0	0	13 750
Bro over Mosseelva	0	0	2 500	33 125	35 625
Diverse veiprojekter	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Gang- og sykkelveistiltak	7 500	7 500	7 500	7 500	30 000
Gatelys	20 000	10 000	0	0	30 000
Kjellerødveien	0	5 000	0	0	5 000
Ladestasjoner	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Molvikveien	0	1 500	0	0	1 500
Rabben, etablering av ny bypark	12 500	0	0	0	12 500
Rammebevilgning biler, maskiner og utstyr	6 900	6 900	6 900	6 900	27 600
Støvigjordet	1 250	0	0	0	1 250
Trafikksikkerhetstiltak og FTU-tiltak	3 187	3 277	3 277	3 277	13 018
VA-investeringer (avløp)	46 000	43 000	47 000	50 000	186 000
VA-investeringer (vann)	23 000	22 000	23 000	25 000	93 000
Øvre torg - forprosjekt	0	375	0	0	375
Årvoldveien	938	0	0	0	938
Sum investeringsprosjekter	132 275	109 302	93 677	129 302	464 556

Abels gate veiprojekt

Det er flere områder langs denne veien som har behov for oppgradering for å bedre sikkerheten. Enkelte deler av strekningen må oppgraderes for å kunne gjennomføre nødvendig vedlikehold, spesielt vintervedlikehold.

Bro over Mosseelva

Bygging av vedtatt bro over Mosseelva i forbindelse med utbygging av Verket. Reguleringsplan planlegges fremlagt for sluttbehandling i 2021.

Diverse veiprojekter

Gjennomføring av diverse tiltak på vei, som f.eks. oppbygging av ødelagte veier før re-asfaltering og andre mindre tiltak som trengs for å bedre veinettet.

Gang- og sykkelveistiltak

Planlegging, detaljprosjektering og gjennomføring av større og mindre gang- og sykkelveistiltak forankret i vedtatt plan for hovednett for sykkel, ref. sak 056/19 i Fellesnemnda for Moss og Rygge per 19.06.19, samt vedtatt Trafikksikkerhetsplan for nye Moss kommune, ref. sak 055/19 i Fellesnemnda for Moss og Rygge per 19.06.19. I 2021 skal det planlegges for sykkeltiltak i Bråtengata og Carlbergveien. Det skal også kjøpes inn flere sykkelstativer samt jobbes med flere mindre tiltak/tilrettelegginger for gående og syklende.

Gatelys

Igangsatt utskifting og utbedring av gatelys i kommunen er en del av gatelysplanen som er vedtatt samt enkelte delvedtak. Behovet for oppgradering er stort spesielt med tanke på trafikksikkerhet. Oppgradering vil på sikt gi mindre behov for vedlikehold og utskifting av lamper/pærer, samt gi betydelig mindre driftskostnader i form av strømforbruk med ny teknologi. Investerings tiltaket gir besparelser på driftsutgifter.

Kjellerødveien

Ny veioppbygging og asfaltering på ca. 1 km.

Ladestasjoner

Etablering av ladepunkter til elbil på offentlig tilgjengelige parkeringsarealer. Kostnader kommer i forbindelse med innkjøp av ladeutstyr, elektroarbeider samt graving.

Molvikveien

Molvikveien har per i dag 300 meter grusvei. Det er her behov for veioppbygging og asfaltering.

Rabben, etablering av ny bypark

Kommunens bidrag til opparbeidelse av en bypark på Rabben, Verket, er i henhold til vedtatt utbyggingsavtale på kr 25 mill. (brutto), ref. sak 070/20 i kommunestyret per 11.06.20. Halvparten av beløpet er bevilget i budsjett 2020. I 2. tertialrapport foreslås det å re-budsjettere denne til 2021.

Rammebevilgning biler, maskiner og utstyr

I 2021 er det planlagt investeringer til blant annet hjullaster 13-15 tonn, 5 stk. lagbiler, kranflak, gressklippere, henger, 7-tonn hjulgraver, kantslåttaggregat og sag hjulgraver.

Støvigjorget

Oppgradering av gatelys og vei i forbindelse med gjennomført utbygging på Støvigjorget.

Trafikksikkerhetstiltak og FTU-tiltak

Kommunen utfører årlig diverse tiltak for å bedre trafikksikkerhet og spesielt rundt skoleveier. Tiltakene vil variere i størrelse og det bes om en rammebevilgning for gjennomføring av diverse tiltak. Deler av tiltakene er FTU-tiltak, som er en del av Fylkets trafikksikkerhetsutvalg og i samarbeid med Viken Fylkeskommune. Moss kommune får støtte av fylket til gjennomføring av godkjente tiltak.

VA-investeringer (avløp)

Investering på kommunens avløpsnett følger gjeldende hovedplaner for de gamle kommunene. Dette er kritisk infrastruktur som stedvis er blitt aldrende med innlekking av fremmedvann og fare for tilstoppinger. Det kreves også investering på store deler av avløpsnettet for å sanere overløp jf. utslippstillatelsen fra Fylkesmannen. Ved å investere på ledningsnettet og separere vil pumpet mengde og levert avløpsvann til renseanleggene bli mindre.

Investeringsbeløp for 2021, forutsetter at ubrukte midler fra 2020 overføres til 2021.

VA-investeringer (vann)

Investering på kommunens vannforsyningsnett følger gjeldende hovedplaner for de gamle kommunene. Vannforsyningsnettet er kritisk infrastruktur for å sikre trygt og godt drikkevann til kommunens innbyggere og leveranse av nødvendig brannvann. Ledningsnettet i kommunen er stedvis aldrende med lekkasjer og fare for brudd på eldre ledninger. Ved investering og reduksjon av lekkasjevann vil pumpet mengde og kjøpt vann fra vannverket bli mer tilnærmet solgt vann over vannmålere.

Investeringsbeløp for 2021, forutsetter at ubrukte midler fra 2020 overføres til 2021.

Øvre torg - forprosjekt

Det er behov for en oppgradering av Øvre torg for å gjøre dette til et funksjonelt og attraktivt byrom. Det legges inn midler til et forprosjekt i 2021 som har som formål å definere detaljert omfang, budsjett og kvalitet i en eventuell opprusting av torget.

Årvoldveien

Gjennomføring av tiltak i forbindelse med utbygging av Årvoldveien 95, vil medføre at innkjøringen til området flytter seg fra Liljefaret og til den nye rundkjøringen. For å bedre trafikksikkerheten er det behov for en breddeutvidelse av veien.

Enhet plan, byggesak og geodata

Beskrivelse av tjenesteområdet

Plan har ansvar for områdereguleringsplaner og detaljreguleringsplaner. Avdelingen har et nært samarbeid med enhet samfunnsutvikling som har ansvar for kommuneplan og overordnet planlegging. For å sikre tverrfaglig involvering internt i kommunen er det satt opp en fast møterekke hvor pågående planer legges frem for diskusjon. Alle kommunalavdelinger og relevante fagområder blir invitert til å delta.

Byggesaksbehandlingen skal sikre at bygg og omgivelser fremstår med de kvaliteter som var tenkt under planleggingen. Byggesak har ansvar for byggesaksbehandling, delesaker, oppfølging av ulovlighetssaker

og tilsyn. Formålet med tilsyn er i første rekke å påse at tiltak i kommunen oppføres med god kvalitet i samsvar med bestemmelsene gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.

Geodata har ansvar for forvaltning og utvikling av kommunale kart- og planbaser, oppmåling, matrikkelføring, adressering og seksjonering. Geodata bidrar også med temadata og analyser til organisasjonen. Det er et mål å gi innbyggerne enkel og visuell tilgang til kartinformasjon og tilrettelegge for selvbetjente nettløsninger og saksinnsyn. Avdelingen er en viktig bidragsyter i tverrfaglig samarbeid og digitalisering.

Utfordringer og utvikling

Moss er et vekstområde og det er stor pågang av plan- og byggesaker. Private detaljreguleringsplaner og byggesaksbehandling er i stor grad finansiert gjennom gebyrer. Saksmengden er konjunkturbasert, noe som gjør det utfordrende å anslå nødvendig kapasitet på sikt.

Geodata, er en grunnpilar i kommunal saksbehandling og en forutsetning for digitalisering og videreutvikling innen området.

Det er utfordrende å avsette tilstrekkelige ressurser til utviklingsarbeid, tilsynsarbeid og ulovlighetsoppfølging.

Plan- og byggesak har mange publikumshenvendelser. Etter en innfasing og kunnskapsoverføring vil kommunetorget fra 2021 besvare alle generelle henvendelser om plan- og byggesaker. Dette vil kunne gi bedre kundetilfredshet og frigjøre ressurser til saksbehandling.

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det utviklet et nytt gebyrregulativ for plan- og byggesak. I hovedsak har modellen vist seg å fungere godt på saksnivå og ønsket selvkostgrad på de ulike tjenestene. Det foreslås enkelte justeringer i prisliste for 2021. Innenfor byggesak er gebyrene i hovedsak justert etter prisstigning. Man har også justert noen kategorier etter den erfaringen man har fått med gebyrregulativet på saksnivå i 2020.

På plan foreslås det en større oppjustering av gebyrene. Til tross for mange og store saker i 2020 vil man ikke nå den budsjetterte selvkostgraden. Dette tilsier en økning på rundt 20 prosent. Disse gebyrene ligger fortsatt lavere enn flere sammenlignbare kommuner.

På geodata er det seksjoneringssaker og oppmålingssaker som er gebyrbelagt. På dette området foreslås det en økning på 5 prosent for å øke selvkostgraden.

Fokus- og satsningsområder

For å oppnå en forutsigbar og effektiv plan- og byggesaksbehandling på sikt, må fortsatt arbeid med nye arbeidsmetoder, utvikling og dialog prioriteres.

I planprosessene vil man prioritere å styrke oppstartsfasen og den interne samordningen i reguleringsprosesser.

På byggesaksområdet skal særlig tilsyn- og ulovlighetsoppfølging styrkes og videreutvikles.

- En forutsetning for digital plan- og byggesaksbehandling er digitale kartdata, plandata og temadata. Som grunnlag for videreutviklingen innenfor geodata skal det utarbeides en overordnet strategisk geodaplan.
- Tilsyn skal tilsvare 20 prosent av samlet byggesaksbehandling. Det skal utarbeides tilsynsstrategi og tilsynsplan med rapportering.
- Det skal utarbeides ulovlighetsstrategi som skal følges opp med rapportering.
- Plan- og byggesaker som er viktige for næringslivet for å etablere eller beholde arbeidsplasser vil fortsatt bli prioritert.
- Fokus på medvirkning og brukerdiallog. Prioritere erfaringsoverføring til innbyggjerservice. Gjennomføre brukerundersøkelser. Vurdere jevnlig dialogmøter med brukepanel/utbyggere.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	8 770	8 770	8 770	8 770
Sum Lønns- og prisvekst	-329	-329	-329	-329
Konsekvensjustert budsjett	-329	-329	-329	-329
Konsekvensjustert ramme	8 441	8 441	8 441	8 441
Aktivitetsendringer				
Oppdatering av kartgrunnlag/skråfoto gjennom Geovekst-samarbeidet	300	300	300	300
Sum Aktivitetsendringer	300	300	300	300
Konsekvensjusteringer				
Justering inntekter Geodata	1 311	1 311	1 311	1 311
Regulering Tigerplassen	1 000	0	0	0
Selvkost byggesak og geodata	394	394	394	394
Selvkost plan og byggesak kalk. Indirekte kostnader	-403	-412	-421	-430
Selvkost plan, byggesak og geodata	35	71	107	144
Sum Konsekvensjusteringer	2 337	1 364	1 391	1 419
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 637	1 664	1 691	1 719
Ramme 2021-2024	11 078	10 105	10 132	10 160

Aktivitetsendringer

Oppdatering av kartgrunnlag/skråfoto gjennom Geovekst- samarbeidet

Moss kommune sin estimerte årlige andel til prosjekter i Geovekst-samarbeidet.

Dette samarbeidet koordineres av kartverket og planlagte prosjekter for perioden 2021 til 2024 er oppdatering av skråbilder, høydedata og AR5 -data.

Konsekvensjusteringer

Justering inntekter Geodata

I modellen som er utarbeidet for å anslå inntektene for 2020 er det avdekket feil som skyldes ulike forhold i regnskaps- og budsjettforutsetningene. Inntektsbudsjettet ble satt for høyt ut i fra prisnivået og antall saker beregnet.

Regulering Tigerplassen

Arbeidet er startet opp i 2020, men utgifter til detaljregulering blir vesentlig høyere enn anslått. Det er derfor lagt inn tilsvarende beløp i 2021.

Selvkost byggesak og geodata

Korrigerer av selvkostområdet byggesak og geodata, iht. modell.

Selvkost plan og byggesak kalk. Indirekte kostnader

Korrigerer av selvkostområdet plan og byggesak, iht. modell.

Selvkost plan, byggesak og geodata

Korrigerer av selvkostområdet plan, byggesak og geodata, iht. modell.

Enhet kommunalteknikk

Beskrivelse av tjenesteområdet

- Ivaretagelse av kommunens rolle som eier og myndighetsutøver av kommunal infrastruktur for vei, vann og avløp
- Oppfølging av utbygginger, hovedplaner, byggesaker samt veiledning av utbyggere og private, behandling av søknader og tilskudd, kartverk, fagsystemer, prosesskontroll, anskaffelser, samt generell saksbehandling
- Prosjektledelse for vei, vann og avløp, samt diverse andre prosjekter og byggherre for egne prosjekter
- Innovativt arbeid, utvikling og digitalisering av tjenestene innen vei, vann og avløp, samt andre relevante områder
- Ansvar for drift og vedlikehold innen vei, vann og avløp, park/friluft, skjærgården og Vansjø
- Utførelse av nyanlegg innen vei, vann og avløp, samt grøntanlegg/parkområder
- Utførelse av bygg- og vedlikeholdsarbeider etter avtale med MKEiendom KF
- Drift av egen bil- og maskinpark og eget verksted

Utfordringer og utvikling

- Sikre befolkningen og næringslivet tilstrekkelig drikkevann av betryggende kvalitet og sikre trygg avløpshåndtering – samtidig som det skal tas hensyn til utviklingen i klima og de forhold som nedfelles i kommuneplanen
- Utredning og oppfølging av planer og tiltak som skjer i Miljøløftet Moss med spesielt fokus på framkommelighet - spesielt for myke trafikanter og kollektivtrafikk
- Ivareta framkommelighet, helse, miljø og sikkerhet i drift og i alle prosjekter
- Forbedringer og utbedringer av kommunal infrastruktur for å ivareta funksjon og levetid/verdi
- Vurderinger av tilpasning til klimaendring

Fokus- og satsningsområder

- For vei, samferdsel og øvrig infrastruktur innenfor vann og avløp, må det legges hovedplaner ut fra overordnede mål og planer
- Gjennomføring av tiltak og investeringer knyttet til kommunens infrastruktur for å opprettholde god kvalitet på tjenestene
- Intern samferdselsplan (kommunedelplan) knyttet til Miljøløftet Moss med samlet oversikt over overordnede mål, temaplaner (belysning, kollektiv, grønn mobilitet, parkering, mv.)

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	42 574	42 574	42 574	42 574
Sum Lønns- og prisvekst	-291	-291	-291	-291
Konsekvensjustert budsjett	-291	-291	-291	-291
Konsekvensjustert ramme	42 283	42 283	42 283	42 283
Innsparingstiltak				
Ansette merkantil funksjon internt i kommunen	-500	-500	-500	-500
Avslutte ordningen med julesykler i sentrum	-25	-25	-25	-25
Brøyting for private	-375	-750	-750	-750
Fontener - redusert drift til et minimum	-370	-370	-370	-370
Gatelysprosjekt	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Ikke drift av skøytebanen i sentrum	-300	-150	0	0
Justeringsavtaler - overføring av administrasjonsgebyr fra investering til drift	-200	-200	-200	-200
Redusere beplantning i sentrum	-250	-250	-250	-250
Redusere drift av skjærgårdstjenesten i Vansjø	-800	-800	-800	-800
Redusering av asfaltering	-1 000	-1 000	0	0
Sum Innsparingstiltak	-4 820	-6 045	-5 895	-5 895
Konsekvensjusteringer				
Innbytte leasingbiler	1 710	1 710	1 710	1 710
Ny avtale brøyting	1 500	1 500	1 500	1 500
Selvkost vann, avløp og slam	-2 685	-2 683	-2 680	-2 678
Sum Konsekvensjusteringer	525	527	530	532
Nye tiltak og realendringer budsjett	-4 295	-5 518	-5 365	-5 363
Ramme 2021-2024	37 988	36 766	36 918	36 920

Innsparingstiltak

Ansette merkantil funksjon internt i kommunen

Ledig stilling innenfor VA-området foreslås rekruttert internt. Dette vil gi en besparelse for Moss kommune.

Avslutte ordningen med julesykler i sentrum

Park og friluftsavdelingen har tidligere pyntet og satt ut flere sykler med julepynt i sentrum. For å redusere utgifter til drift og lønn vil det ikke bli satt ut slike sykler.

Brøyting for private

Det har vært gjennomført brøyting av private veier over 50 meter i gamle Rygge kommune. Tjenesten har vært kostnadsfri for eierne av de private veiene, ved at kommunen har forestått brøyting uten vederlag. Dette er en tjeneste som tas ut av budsjettet fra vintersesongen 2021/2022 og de private eierne må da besørge og bekoste brøyting i egen regi.

Fontener - redusert drift til et minimum

I økonomiplan foreslås det å drifte kommunens fontener på et minimum, dvs. at det kun er flatefontenen ved lekeplassen på kirketorget som videreføres. Denne fontenen vil være i drift slik den har vært i 2020. Fontene koster kommunen mye i drift, vedlikehold og vaktmannskap. Det var satt av midler til å restaurere fontenen i rådhusparken i 2020. Disse midlene er trukket inn og kan benyttes til andre formål.

Gatelysprosjekt

Prosjektet er fremskyndet for å ta ut gevinster på et tidligere tidspunkt. Utbedringsomfanget er større enn det som er estimert i inneværende handlingsplanperiode. Dette må man komme tilbake til på et senere tidspunkt. Nytt materiell gir besparelser på drift og vedlikehold sammenlignet med dagens nivå. For å oppnå tidligere besparelse er prosjektet tilført ytterligere investeringsmidler i 2020 og 2021.

Ikke drift av skøytebanen i sentrum

Skøytebanen vil ikke bli is-lagt de to neste vintersesongene. Dette gir besparelse på strøm, drift og vaktmannskap.

Justeringsavtaler - overføring av administrasjonsgebyr fra investering til drift

Moss kommune har et politisk vedtak om at private og offentlige utbyggere som ikke får fradragsført merverdiavgift gis anledning til å inngå justeringsavtaler med kommunen. Moss kommune vil da illegge et administrasjonsgebyr på slike avtaler tilsvarende 20 prosent av samlet merverdiavgiftsbeløp.

Redusere beplantning i sentrum

Hver sesong beplanter kommunen relativt store mengder med blomster som må både vannes og lukes med ulikt omfang. Det gjelder både i markbed og i frittstående krukke og blomsterfat. Omfanget reduseres og nivået på beplantning justeres til et lavere nivå.

Redusere drift av skjærgårdstjenesten i Vansjø

Skjærgårdstjenesten i Vansjø har hatt mange oppgaver utover rene drifts- og vedlikeholdsoppgaver. Ved å redusere budsjettet vil tjenesten kunne gjøre de mest påkrevde oppgavene, men ikke etablere nye forskjønningstiltak rundt Vansjø.

Redusering av asfaltering

Utgifter til asfaltering justeres noe ned de neste to årene. For å unngå høyere driftskostnader ved dårlig vedlikehold legges midlene inn igjen fra 2023. Tilgjengelige midler i budsjettet er allerede satt på et lavt nivå og det vil være ulønnsomt å redusere dette for mye over for lang tid.

Konsekvensjusteringer

Innbytte leasingbiler

Kostnader ved innlevering av leasingbiler.

Ny avtale brøyting

Det har vært gjennomført flere anbudsrunder i 2020 for å etablere ny brøyteavtale, da avtalene i de to tidligere kommunene gikk ut våren 2020. Resultatet av anbudsrunderne ble dyrere avtaler. Halvparten av brøyterodene dekkes ved eksterne avtaler, mens de øvrige rodene betjenes av kommunens egne ansatte.

Selvkost vann, avløp og slam

Korrigerer av selvkostområdet vann, avløp og slam, iht. modell.

Enhet miljø og landskap

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet miljø og landskap består av:

- en koordinerende funksjon med ansvar for juridiske vurderinger og samordning av oppgaver på tvers av fagområder innenfor hele kommunalområdet plan, miljø og teknikk
- avdeling natur, klima og bymiljø
- avdeling landbruk.

Enheten har et bredt spekter av oppgaver med hovedfokus på en bærekraftig forvaltning av natur og miljø samt overordnede planer for grønn mobilitet og videreutvikling av gode møteplasser.

Oppgavene omfatter bla:

- miljøforvaltning; energi- og klimaplanlegging, naturforvaltning og forurensning
- utarbeidelse og oppfølging av kommunens klimabudsjett
- planlegging, utvikling og forvaltning av kommunens torg, byrom, parker, gatetrær, badestrender, friområder, lekeplasser, nærmiljøanlegg, turstier, statlige friluftsområder og verneområder
- forvaltning av kommunens renovasjonsordning
- forvaltning av parkeringsarealer og ivaretagelse av parkeringsbestemmelsene på offentlig veg- og gategrunn
- enhetlig sykkel- og mobilitetsplanlegging
- forvaltning, planlegging og rådgivning innen jordbruk, skogbruk og viltforvaltning for Moss og Råde kommune. Herunder tilskuddsforvaltning til jordbruksproduksjon og miljøtiltak i landbruket, kontrollopgaver knyttet til tilskuddsordningene innen jordbruk og skogbruk, forvaltning av kommuneskogene i Moss og Råde, oppfølging og kontroll av skogforyngelse som klimatilak, lede og koordinere ettersøktstjenesten for skadet vilt.
- samordning og koordinering av tverrfaglige oppgaver
- utforming og forhandling av utbyggingsavtaler og justeringsavtaler
- kontaktpunkt mot Mossregionen interkommunale brann og redning (MIB) med hensyn til feiing, tilsyn og beredskap mot branner og andre ulykker

Utfordringer og utvikling

- Moss har en unik beliggenhet med et rikt kulturlandskap. Jordbruksarealene i kommunen står for en ikke ubetydelig del av norsk potet- og grønnsakproduksjon og nye miljøtiltak må prioriteres både lokalt og regionalt.
- Naturen må forvaltes på en bærekraftig måte slik at vi sikrer natur- og kulturområdene, og levedyktig bestander av naturlige planter og dyr, slik at naturmangfoldet også kommer fremtidige generasjoner til gode i tråd med bla naturmangfoldloven og forurensningsloven.

- Sikre og tilrettelegge slik at allmennheten har tilgang til strandlinje og øvrige friområder i iht. friluftsløva.
- Kommunen har 30 ulike verneområder som skal vernes mot inngrep eller forstyrrelser. Det er et krevende ansvar å skjøtte og bevare disse arealene i tråd med verneforskriftene.
- Det er utfordrende å drifte en effektiv og human ettersøktjeneste for vilt i bynære områder
- Det må jobbes videre med å utvikle et styringssystem for å sikre måloppnåelse i forhold til planer og tiltak lagt i klimabudsjettet
- Klimaendringer gir stadig mer ekstremvær. Sikkerhetskontroll og beskjæring for å forhindre trefall bør derfor intensiveres.
- Fremmede arter kan være en trussel mot naturmangfoldet vårt fordi de kan ta over områdene til naturlige og stedegne arter. Det er et krevende arbeid å bekjempe fremmede arter på kommunale arealer innenfor tilgjengelige budsjettammer.
- En bærekraftig byutvikling må blant annet legge til rette for utbygging av infrastrukturen for gående og syklende. Dette vil være et svært viktig bidrag dersom nullvekstmålet for personbiltrafikken skal nås.
- Det er isolert sett en økonomisk utfordring at antall parkeringsplasser reduseres samtidig som en stadig økende andel elbiler gir tapte parkeringsinntekter for kommunen. For bymiljøet og klimaet er dette imidlertid en positiv utvikling.
- Det er et utfordrende og krevende arbeid å ivareta kommunens interesser i forbindelse med forhandlinger av utbyggingsavtaler med profesjonelle utbyggere.

Fokus- og satsningsområder

I planperioden skal enhet miljø og landskap:

- Verne om og sikre naturmangfoldet, kulturmiljøer og jobbe for et aktivt og levende landbruk
- Prioritere sikkerhetskontroll og beskjæring av trær for å forhindre trefall innenfor tilgjengelig økonomisk ramme
- Ivareta kommunens rolle som forurensningsmyndighet ved fokus på iverksettelse av riktige og effektive tiltak innenfor forurensningsregelverket
- Videreutvikle og følge opp klimabudsjettet som klimaplanens handlingsplan
- Følge opp den overordnede sykkelplanen ved å etablere flere sykkelparkeringsplasser, gjennomføre flere fysiske sykkeltiltak og ha fokus på holdningsskapende arbeid
- Ha et fortsatt fokus på helårs vedlikehold av gang- og sykkelveier
- Ferdigstille parkeringsstrategien. Moss kommune ønsker å stimulere til bruk av sentrum og tilgang til næringsdrivende i sentrumsområdet. Samtidig skal byen være mest mulig attraktiv å bevege seg i og på gateplan for syklende og gående. Planen legges frem for behandling i 2021
- Fortsatt fokus på å gi humlene flere «humlevennlige» arealer i tråd med kommunens egen humleplan
- Fremforhandle forholdsmessige utbyggingsavtaler som gir både utbyggere og kommunen forutsigbarhet ved utbygging og gjennomføring av reguleringsplan

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	51 920	51 920	51 920	51 920
Sum Lønns- og prisvekst	1 967	1 967	1 967	1 967
Konsekvensjustert budsjett	1 967	1 967	1 967	1 967
Konsekvensjustert ramme	53 888	53 888	53 888	53 888
Innsparingstiltak				
MOVAR/MIB - redusert tjenestebidrag	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Innsparingstiltak	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Nye tiltak				
Albyparken - forvaltning og utviklingsplan	300	0	0	0
Sum Nye tiltak	300	0	0	0
Konsekvensjusteringer				
Opprusting av gågata - budsjett for refusjoner fra gårdeierne	150	150	150	150
Oslofjordens Friluftsråd - manglende dekning av kontingent fra "gamle Rygge"	100	100	100	100
Selvkost renovasjon	-352	-352	-352	-352
Selvkost vann, avløp og slam	2	2	2	2
Sum Konsekvensjusteringer	-99	-99	-99	-99
Nye tiltak og realendringer budsjett	-799	-2 099	-2 099	-2 099
Ramme 2021-2024	53 088	51 788	51 788	51 788

Innsparingstiltak

MOVAR/MIB - redusert tjenestebidrag

Moss kommune går i dialog med MOVAR om kostnadsutviklingen i det interkommunale selskapet for å se på mulighetene for å redusere tjenestebidraget fra kommunen til MOVAR. Det er spesielt overføringen/tjenestebidraget for brann som vil påvirke kommunens budsjett direkte, mens betalingen for de tjenester som MOVAR/MIB utfører på vegne av kommunen innenfor selvkostområdene feiing, renovasjon, vann og avløp vil gi utslag på gebyrene som innbyggerne betaler. Det er lagt inn en besparelse på utgiften til MIB etter gjennomgang av tjenesten med MOVAR.

Nye tiltak

Albyparken - forvaltning og utviklingsplan

Det er behov for å utarbeide en forvaltnings- og utviklingsplan for Albyparken. Parkanlegget har fortsatt rester av et tidligere historisk hageanlegg. Formålet med planen vil være å vurdere hvordan dagens parkanlegg skal forvaltes over tid samt en vurdering av en eventuell gradvis tilbakeføring av det historiske anlegget.

Konsekvensjusteringer

Opprusting av gågata - budsjett for refusjoner fra gårdeierne

I forbindelse med opprustingen av gågata ble det inngått en avtale med gårdeierne om at deres bidrag til opprustingen skal skje gjennom en årlig refusjon fordelt på 20 år i henhold til avtaler. Beløpet som refunderes er et fastsatt beløp, mens budsjettet fremskrives hvert år. Over tid har dette skapt en ubalanse mellom budsjettposten og faktisk innbetalt refusjon.

Oslofjordens Friluftsråd - manglende dekning av kontingent fra "gamle Rygge"

Ved sammenslåingen av kommunene ble kontingenten til Oslofjordens friluftsråd justert i forhold til folketallet i den nye kommunen. Andel som tidligere ble betalt av Rygge kommune ble ikke hensyntatt i budsjettet for den nye kommunen og må derfor bevilges.

Selvkost feiing

Korrigerer av selvkostområdet feiing, iht. modell.

Selvkost renovasjon

Korrigerer av selvkostområdet renovasjon, iht. modell.

Selvkost vann, avløp og slam

Korrigerer av selvkostområdet vann, avløp og slam, iht. modell.

Enhet samfunnsutvikling

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enheten skal jobbe for en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling i kommuneorganisasjonen og mossesamfunnet, ved blant annet å:

- ivareta kommunens behov for strategiske, langsiktige og overordnede planleggings- og utviklingsoppgaver
- gi gode beslutningsgrunnlag, gjennomføre og bistå med gode og effektive plan- og strategiprosesser og god oppfølging og gjennomføring av vedtatte planer
- delta i/lede nettverk for å sikre helhetlig utvikling i samsvar med kommunens overordnede mål, strategier og planer

Enhetens arbeidsoppgaver omfatter blant annet: Samfunnsplanlegging, overordnet areal- og transportplanlegging, klimaplanlegging og klimaledelse, folkehelse og sosial bærekraft.

Utfordringer og utvikling

Moss ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere folkehelserelaterte faktorer som levealder, psykisk helse og barnefattigdom. Det er viktig å målrette tiltak som kan øke arbeidsdeltakelse, fremme folkehelse og redusere sosiale helseforskjeller og utenforskap. Tidlig innsats er et nøkkelbegrep i folkehelsearbeidet. Godt tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å utvikle et bærekraftig helsefremmende lokalsamfunn.

Moss har et ambisiøst mål om å redusere klimagassutslipp som skjer i Moss med 60 prosent innen 2030. Alle i kommuneorganisasjonen må innarbeide klimaperspektivet i sitt arbeid, og vi jobber med å tilrettelegge for omstilling for samfunnet som helhet. Samfunnsfunksjoner og befolkningens sikkerhet skal ivaretas og sikres mot menneskeskapte og naturbaserte trusler.

Forvalte kommunens arealer og utvikle transportløsninger i tråd med samfunnsmålene.

Fokus- og satsningsområder

Bidra til tverrfaglig samhandling og samskaping for å oppnå samfunnsmålene i kommuneplanen. Jobbe kunnskapsbasert, forebyggende og langsiktig.

I 2021 vil avdelingen prioritere blant annet følgende arbeidsoppgaver:

- Planarbeid som følger opp FNs bærekraftsmål, kommunens vedtatte mål og strategier for bærekraftig samfunnsutvikling og planstrategi 2020-2024, herunder strategisk næringsplan, kommunedelplan for Høyda, naturmangfoldsplan og implementering av kommunedelplaner for klima og LOLL.
- Kunnskapsgrunnlag, herunder oversiktsdokument over folkehelse og levekår, områdekartlegging og befolkningsutvikling.
- Opprette, lede og delta i tverrfaglige og tverrsektorielle nettverk bl.a. Miljøløftet, Bylivsprogrammet, internt planforum, folkehelse- og klimaarbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	10 215	10 215	10 215	10 215
Sum Lønns- og prisvekst	101	101	101	101
Konsekvensjustert budsjett	101	101	101	101
Konsekvensjustert ramme	10 316	10 316	10 316	10 316
Innsparingstiltak				
Evaluering av kommunens miljøledelse(klimaledelse) /videreføring av Miljøfyrtårn	-161	-141	-169	-169
Sum Innsparingstiltak	-161	-141	-169	-169
Konsekvensjusteringer				
Medlemskontingent Osloregionen interkommunalt politisk råd	135	135	135	135
Sum Konsekvensjusteringer	135	135	135	135
Nye tiltak og realendringer budsjett	-26	-6	-34	-34
Ramme 2021-2024	10 290	10 310	10 282	10 282

Innsparingstiltak

Evaluering av kommunens miljøledelse(klimaledelse) /videreføring av Miljøfyrtårn

Pr i dag er det eneste kommunen har av miljøledelse sertifisering som Miljøfyrtårn. Moss kommune er hovedkontor, og før sammenslåing var så godt som alle virksomhetene i gamle Moss sertifisert (forankret i politisk vedtak). Gamle Rygge kommune hadde sertifisert 3 skoler. Miljøfyrtårn er et stort og anerkjent miljøledelsessystem som gjenkjennes i næringslivet og dermed gir kommunen legitimitet til å stille miljøkrav i anskaffelser. Miljøfyrtårn-ordningen sies opp og kommunen etablerer annen klimaledelsesmodell som erstatning for denne.

Konsekvensjusteringer

Medlemskontingent Osloregionen interkommunalt politisk råd

Medlemskontingent Osloregionen interkommunalt politisk råd. Styrkingen av budsjettet skyldes i hovedsak at andelen for tidligere Rygge kommune ikke var lagt inn i budsjettet for 2020.

Fellesposter drift

Fellesposter drift

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	-38 183	-38 183	-38 183	-38 183
Konsekvensjustert ramme	-38 183	-38 183	-38 183	-38 183
Driftskonsekvens				
Sum Driftskonsekvens	0	0	0	0
Konsekvensjusteringer				
Selvkost byggesak og geodata	-403	-403	-403	-403
Selvkost plan og byggesak kalk. Indirekte kostnader	-1 219	-1 246	-1 273	-1 301
Selvkost plan, byggesak og geodata	-165	-165	-165	-165
Selvkost renovasjon kalk. avdrag	243	243	243	243
Selvkost renovasjon kalk. renter	5	5	5	5
Selvkost vann kalk. Indirekte kostnader	870	870	870	870
Selvkost vann, avløp og slam	2 786	2 784	2 782	2 779
Sum Konsekvensjusteringer	2 117	2 088	2 058	2 028
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 117	2 088	2 058	2 028
Ramme 2021-2024	-36 066	-36 095	-36 125	-36 155

Kommentarer til driftsbudsjettet

Konsekvensjusteringer under fellesposter drift gjelder justeringer i henhold til selvkostmodellen innenfor følgende kategorier;

- Kalkulatoriske renter
- Kalkulatoriske avdrag
- Kalkulatoriske indirekte kostnader

Konsekvensjusteringer

Selvkost byggesak og geodata

Korrigerer av selvkostområdet byggesak og geodata, iht. modell.

Selvkost plan og byggesak kalk. Indirekte kostnader

Korrigerer av selvkostområdet plan og byggesak, iht. modell.

Selvkost plan, byggesak og geodata

Korrigerer av selvkostområdet plan, byggesak og geodata, iht. modell.

Selvkost renovasjon kalk. avdrag

Korrigerer av selvkostområdet renovasjon.

Selvkost renovasjon kalk. renter

Korrigerer av selvkostområdet renovasjon.

Selvkost vann kalk. Indirekte kostnader

Korrigerer av selvkostområdet vann.

Selvkost vann, avløp og slam

Korrigerer av selvkostområdet vann, avløp og slam, iht. modell.

MKEiendom KF

Utfordringer og utvikling

Budsjett for 2021 tar utgangspunkt i budsjett 2020 justert for endringer i henhold til tidligere års vedtatte investeringer, endringer i leieforhold og eventuelt andre kjente endringer.

Lån tilknyttet eiendommer i Rygge kommune er per oktober ikke fordelt mellom Moss kommune og MKEiendom KF. Det vil bli fremmet egen sak om dette i løpet av 2020. Budsjettmidler tilknyttet renter og avdrag på lån i Rygge kommune vil derfor ikke bli tilført MKEiendom KF sitt budsjett før låneportefølje er fordelt.

For nye investeringer legges det til grunn en forvaltnings, drifts- og vedlikeholdskostnad (FDV) på kr 250 per kvm. pluss kr 50 per kvm. til utvikling.

I tillegg til regulering av husleie, energi og lignende så er det i 2021 lagt inn følgende tiltak:

- Avdrag i henhold til kommunelovens bestemmer gir reduserte kostnader på kr 23 mill. per år i perioden 2021-2024
- Reduserte renteutgifter, i henhold til styringsrente på 0 prosent, gir reduserte kostnader på kr 8 mill. per år i perioden 2021-2024. Se også kommentarer under økonomiske rammebetingelser og renter
- Reduserte drifts- og vedlikeholdsmidler kr 10 mill. i 2021

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	232 152	232 152	232 152	232 152
Sum Lønns- og prisvekst	4 123	4 123	4 123	4 123
Konsekvensjustert budsjett	4 123	4 123	4 123	4 123
Konsekvensjustert ramme	236 275	236 275	236 275	236 275
Driftskonsekvens				
Carlsmindevei	0	250	250	250
MKE - Grindvold Hageby	0	0	0	1 400
MKE - Kommunal infrastruktur Grindvold	0	0	240	2 464
MKE - Låven Alby gård	0	106	1 213	1 213
MKE - Tilfluktsrom Rygge	0	65	670	670
MKE - Utvidelse av svømmehall	0	0	0	3 185
Sum Driftskonsekvens	0	421	2 373	9 182
Innsparingstiltak				
Lengre nedbetalingstid på lån og redusert rente MKE	-31 000	-31 000	-31 000	-31 000
Reduserte drifts- og vedlikeholdsmidler til MKE	-10 000	0	0	0
Sum Innsparingstiltak	-41 000	-31 000	-31 000	-31 000
Konsekvensjusteringer				
Endring husleie ift. tidligere vedtatte investeringer, husleieavtaler o.l.	4 962	4 840	9 160	8 660
Rygge flyplass - korona testsenter	480	0	0	0
Økt husleie ifm. investeringsprosjekter for Rygge - kommunestyre sak 086/20	605	605	605	605
Sum Konsekvensjusteringer	6 047	5 445	9 765	9 265
Nye tiltak og realendringer budsjett	-34 953	-25 134	-18 862	-12 553
Ramme 2021-2024	201 322	211 141	217 413	223 722

Driftskonsekvens

Carlsmindevei

Prosjekt Carlsmindevei 41 startet som et prosjekt i Rygge hvor 6 familier hadde kontaktet kommunen med ønske om bistand til å få bygget samlokaliserte boliger til sine ungdommer med funksjonshemninger. Samarbeidsmodellen har vært benyttet tidligere i Rygge og går ut på at kommunen bygger boligene og etablerer et borettslag som beboerne deretter kjøper sin andel av. Prosjektet kvalifiserer til både momskompensasjon og investeringstilskudd fra Husbanken, noe som muliggjør at disse unge uføre kan kjøpe egen bolig.

Underveis i planarbeidet kom det frem at dersom bygget skulle ha heldøgns bemanning, så burde antallet boenheter økes til 8 for å sikre en rasjonell drift. De siste 2 boenhetene kan enten eies av MKEiendom og leies ut eller selges til personer i målgruppen. MKEiendom har avsatt budsjettmidler til kjøp av boliger, så byggekostnadene til prosjektet skulle ikke måtte belaste låneporteføljen til kommunen utover det som allerede er avsatt.

Prosjektet gir en netto tilvekst av omsorgsboliger til målgruppen. I fellesnemnda for Moss og Rygge, sak 24/18: "Prioriterte omsorgstiltak tilrettelagt for heldøgns tjenester frem til 2030", ble det besluttet at det skulle etableres 10 samlokaliserte boliger til denne målgruppen i 23/24. Disse 8 boenhetene kan anses å være deler av denne tilveksten.

Det må settes inn døgnbemanning i boligen, men noe av denne bemanningen blir flyttet fra de tilbudene de aktuelle brukerne allerede har. Resten må inn for å kunne ivareta den kapasitetsøkningen som tiltaket medfører.

MKE - Grindvold Hageby

Fellesnemnda for Moss og Rygge vedtok i sak 25/18: *"Bofellesskap for demente- valg av tomt og antall boenheter"*, at det skulle jobbes videre med konsept Grindvold hageby (senere benevnt Grindvold omsorgsboliger) med 48 boenheter for personer med demenslidelser. I samme sak ble det vedtatt at det skulle *"sikres arealer nok til å etablere dagaktivitetstilbud og møteplass i dette prosjektet også for andre eldre som bor i bydelen"*.

Forprosjektet er nå i sluttfasen og planen har vært at bygget skulle være klart til å tas i bruk høsten 2023. Den økonomiske situasjonen tilsier at kommunen trenger noe mer tid til omstilling før et så stort byggeprosjekt igangsettes. Det foreslås derfor at byggingen utsettes med ett år slik at låneopptak utsettes og halvårseffekten for driftsutgiftene først påløper annet halvår 2024.

Forekomsten av demenslidelser er økende i fremtiden. I følge Folkehelseinstituttet vil økningen i forventet levealder i Norge medføre at antallet personer med demens mer enn dobles fra 2015 til 2050. Kommunens satsing på samlokaliserte, bemannede boliger til denne målgruppen vurderes å være viktig for å kunne møte fremtidens utfordringer. Å utsette byggingen med ett år vil medføre at innbyggerne med behov for bolig med heldøgns bemanning på bakgrunn av sin demenslidelse, må ivaretas i andre omsorgsboliger eller sykehjem.

Konsekvensjusteringer

Økt husleie ifm. investeringsprosjekter for Rygge - kommunestyre sak 086/20

Økt husleie - kr 605 000 - gjelder investeringer fra tidligere Rygge kommune, med ferdigstillelse i 2020. Herav;

Halmstad barneskole, tilbygg - økt årlig husleie	kr 275 000
Bygdetunet - økt årlig husleie	kr 135 000
Halmstad idrettshus - økt årlig husleie	kr 195 000

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Fellesposter drift					
MKE - Brannsikring kommunale boliger	3 600	2 000	1 000	0	6 600
MKE - Fjerning av høyspentkrafline Nøkkeland	28 000	27 000	12 620	0	67 620
MKE - Hovedhuset Alby gård	4 000	0	0	0	4 000
MKE - Kafe Alby gård	5 000	0	0	0	5 000
MKE - Kjøp generell ramme	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
MKE - Kjøp/oppgradering leiligheter	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000
MKE - Kommunal infrastruktur Grindvold	0	10 000	45 000	0	55 000
MKE - Låven Alby gård	5 000	5 000	0	0	10 000
MKE - oppgradering Nesparken 11 a og 11b	3 600	0	0	0	3 600
MKE - Oppgradering Stubben 6E/Varden	2 000	0	0	0	2 000
MKE - Reier skole ventilasjonsanlegg	3 324	0	0	0	3 324
MKE - Riving av Ekholt klubbhus	918	0	0	0	918
MKE - Robuste boliger	3 994	0	0	0	3 994
MKE - Ryggehallen	4 812	0	0	0	4 812
MKE - Stubbetøkkeveien, Kambo boliger	20 000	20 000	0	0	40 000
MKE - Ståtribune Melløs stadion	5 000	0	0	0	5 000
MKE - Tilfluktsrom	14 720	0	0	0	14 720
MKE - Tilfluktsrom Rygge	7 500	7 500	0	0	15 000
MKE - Toaletter/kiosk Melløs stadion	3 500	0	0	0	3 500
Sum Fellesposter drift	144 968	101 500	88 620	30 000	365 088
Sum investeringsprosjekter	144 968	101 500	88 620	30 000	365 088

Kommentarer til investeringer

Investeringene i tabellen over gjelder MKEiendom KF. Beskrivelse av investeringene vil bli lagt inn i handlings- og økonomiplan for MKEiendom.

Lønn og pensjon

Utfordringer og utvikling

Pensjonskostnadene på kommunal- og stabsområdene er nedjustert med kr 58 mill. fra budsjett 2020 til budsjett 2021. Dette i henhold til budsjett fra KLP og SPK.

Premiefond kontra premieavvik

Moss kommune har i forbindelse med flytteoppkjøret fra Moss kommunale pensjonskasse til KLP blitt orientert om følgende forhold:

Premiefond ifm. flytteoppkjøret	357 694
Anslag premiefond ifm. endelig avvikling	95 000
Totalt premiefond (prognose)	452 694

Premiefond kan brukes til å redusere årlige pensjonskostnader, herav gjennom å redusere årlige premieavviksinntekter og i stedet budsjettere med inntekter fra premiefond.

Ved å inntektsføre med bruk av premiefond, i stedet for premieavviksinntekter, vil skyldig premieavvik (driftskostnader) reduseres betraktelig i økonomiplanperioden 2021-2024.

I kommunedirektørens forslag er det budsjettet med kr 0 i årlige premieavviksinntekter fra KLP og uttak av premiefond på kr 65 mill. per år.

Ved å bruke av premiefond, i stedet for premieavviksinntekter, vil det over tid kunne se slik ut:

	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Skyldig premieavvik (gjeld per 31.12)	197 229	138 160	91 397	55 702	30 196
Amortisering tidligere års premieavvik (årlige driftskostnader)	58 842	59 068	46 763	35 694	25 505

Per 31.12.2024 vil da skyldig premieavvik totalt kunne utgjøre kr 30 mill. og årlig amortisering (driftsutgift) vil reduseres fra 58,8 mill. i 2020 og til 25,5 mill. i 2024.

Krav til egenkapitaltilskudd

Krav til egenkapitaltilskudd til KLP i forbindelse med flytteoppgjør, er kr 60,9 mill. og kan fordeles over 5 år. I 2020 betales det 1/5-del av denne summen, mens det resterende beløpet på kr 48,7 mill. er budsjettet utbetalt i 2021. I tillegg kommer årets krav til egenkapitaltilskudd på kr 8,5 mill. Totalt er det budsjettet med kr 57,2 mill. i egenkapitaltilskudd til KLP i 2021.

Oppgjør fra Moss kommunale pensjonskasse

I 2021 er det budsjettet med oppgjør fra Moss kommunale pensjonskasse tilsvarende kr 156 mill. i investeringsbudsjettet.

Lønnsoppgjør for 2021

Lønnsoppgjøret for 2021 (2,2 prosent) er budsjettet sentralt, det vil si at fordeling til kommunal- og stabsområder først vil bli gjennomført når lønnsoppgjøret er kjent.

Lønnsharmonisering

I forslaget til kommunedirektørens budsjettforelegg avsettes midler til påbegynt lønnsharmonisering som følge av kommunesammenslåingen. En partssammensatt gruppe har kartlagt og identifisert harmoniseringsutfordringer, og foreslått en prioritering som er gjenstand for drøfting. Arbeidet med harmonisering vil fortsette videre frem mot 2023.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	-3 294	-3 294	-3 294	-3 294
Konsekvensjustert ramme	-3 294	-3 294	-3 294	-3 294
Nye tiltak				
Endring premieavviksinntekter/premiefond	-10 160	-10 160	-10 160	-10 160
Sum Nye tiltak	-10 160	-10 160	-10 160	-10 160
Konsekvensjusteringer				
Amortisering tidligere års premieavvik	114	-13 917	-26 585	-38 212
Lønnsharmonisering	3 400	3 400	3 400	3 400
Lønnsoppgjør 2021 - sentralt budsjettet	49 600	49 600	49 600	49 600

Økonomi- og handlingsplan 2021-2024

Sum Konsekvensjusteringer	53 114	39 083	26 415	14 788
Nye tiltak og realendringer budsjett	42 954	28 923	16 255	4 628
Ramme 2021-2024	39 660	25 629	12 961	1 334

Klimabudsjett

Hva er et klimabudsjett?

Et klimabudsjett er et styringsverktøy for å nå vedtatte mål for klimagassreduksjon. Klimabudsjettet er en del av det ordinære budsjettet, og tiltakene henvender seg til mossesamfunnet og kommunale virksomheter. Den komplette listen over klimagassreduksjoner som finner sted i Moss er ikke kjent, men de største og kjente tiltakene er tatt med i klimabudsjettet. Det er tatt med både direkte og indirekte utslippsreduksjoner, og det er anslått økonomisk kostnad for tiltakene. Det rapporteres årlig på klimabudsjettet, og nytt klimabudsjett for de neste fire årene utarbeides og vedtas hvert år.

Tallfestede klimatiltak

Direkte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

	Kostnad 2021	Årlig energibesparelse i kWh	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024
Gangetiltak - nå målet om gangeandel på 25% i 2030	7 500	0	Veitrafikk	Personbiler	109,0	152,0	195,0	239,0
Gatelys - skifte ut til LED	20 000	1 050 000	Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0	0,0	0,0	0,0
Grønn Havn - redusere strømforbruk i kontorbygg	0	45 250	Oppvarming	Fossil oppvarming	0,0	0,0	0,0	0,0
Redusere utslipp fra tjenestereiser med 50%	0	0	Annet	Utslipp og opptak av klimagasser	16,0	32,0	48,0	63,0
Sykkeltiltak - Nå målet om 8% sykkelandel i 2023 og 20 % i 2028	7 500	0	Veitrafikk	Personbiler	972,0	1 544,0	2 116,0	2 688,0
To nye omsorgsboliger – energibesparelser	0	416 427	Oppvarming	Fossil oppvarming	0,0	0,0	0,0	0,0
Utskiftning av kommunens egne biler innen 2024	1 710	0	Veitrafikk	Personbiler	213,0	285,0	356,0	428,0
Sum	36 710	1 511 677			1 310,0	2 013,0	2 715,0	3 418,0

Eksterne tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024
Ferjer på elektrisitet (tre ferjer i 2022)	Veitrafikk	Personbiler	1 150,0	8 400,0	8 400,0	8 400,0
Kollektivtiltak for å nå en kollektivandel med buss på 15% i 2030	Veitrafikk	Personbiler	3 709,0	4 360,0	5 011,0	5 662,0
Sum			4 859,0	12 760,0	13 411,0	14 062,0

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

	Sektor	Kilde
Tiltak bygg: Utarbeide klima- og miljøplan i forkant av større bygge- og rehabiliteringsprosjekter	Bygg	Utslipp og opptak av klimagasser
Tiltak bygg: Vedlikeholdet i kommunens bygningsmasse skal være verdibevarende og oppvarmingskilder skal være fornybare	Bygg	Utslipp og opptak av klimagasser
Tiltak energi vann- og avløp: Energisparing i pumpestasjoner	Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning
Tiltak forbruk og avfall: Forlenge levetiden ved innkjøp av elektronikk	Innkjøp	Utslipp og opptak av klimagasser
Tiltak forbruk og avfall: MOVAR har et forprosjekt for å se på muligheten til å starte produksjon av biokull	Avfall og avløp	Avfallsdeponigass
Tiltak forbruk og avfall: Større gjenbruksandel av det som leveres på Solgård Avfallsplass	Avfall og avløp	Avfallsforbrenning
Tiltak forbruk og avfall: Utrede muligheten for å etablere stasjonært avfallssug	Avfall og avløp	Tunge kjøretøy
Tiltak Sjøfart: Moss Havn - tilrettelegge for lading for elektriske dronebåter	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart
Tiltak Sjøfart: Moss Havn - samarbeid med andre havner om tilgang til landstrøm	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart
Tiltak transport: Moss kommune vil øke tilgjengeligheten til digitale verktøy på sine plattformer, slik at mange kan ordne mye hjemmefra og dermed kutte antall reiser	Veitrafikk	Personbiler
Tiltak transport: Utarbeide en parkeringsstrategi med fokus på byliv og klima	Veitrafikk	Personbiler
Tiltak transport: Utrede om det er mulig at all veitransport er fossilfri i Moss i 2030	Veitrafikk	Tunge kjøretøy
Tiltak transport: Utrede om Moss kommune skal initiere en bilpool som kan benyttes av Moss kommune i arbeidstiden og innbyggere utenfor arbeidstiden	Veitrafikk	Personbiler
Sum		

Indirekte utslipp

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter
Beløp i 1000 kr

	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024
Etablering av ettersorteringsanlegg	Avfall og avløp	Avfallsforbrenning	0,0	0,0	0,0	4 172,0
Levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år	Innkjøp	Utslipp og opptak av klimagasser	13,0	13,0	13,0	13,0
Matsvinn - redusere matsvinn ned til 10 % på institusjoner	Jordbruk	Fordøyelsesprosesser husdyr	14,0	14,0	14,0	14,0
Sum			27,0	27,0	27,0	4 199,0

Kommunens klimamål

Hovedmål:

I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere direkte klimagassutslipp med 60 % innen 2030 (referanseår 2016)

Transport

Omstillingen til lavutslippssamfunnet krever globale utslippsreduksjoner på om lag 80-90 prosent, og det er ikke rom for utslipp fra transportsektoren. Transport må derfor prioriteres av kommunen i omstillingsarbeidet til lavutslippssamfunnet. Utslipp fra transport og mobile kilder utgjør omtrent 1/3 del av Norges utslipp.

Transport medfører både direkte utslipp i kommunen og indirekte utslipp fra produksjon og distribusjon av både biler og drivstoff. Klimagassutslipp knyttet til bygging av veier med broer og tunneler, jernbaneskiner, båthavner og annen infrastruktur er vesentlige utslippskilder. Alle utslippene påvirker klimaet, men ikke alle regnes som utslipp fra transportsektoren.

En større befolkning øker trolig behovet for mer person- og godstransport. Teknologisk utvikling, effektivisering og ny teknologi, har dempet veksten i klimagassutslipp sammenlignet med veksten i antall reiser og kjørte kilometer. Bedre betalingsevne gir folk mulighet til å reise oftere og mer effektivt, men bedre økonomi har også gitt oss muligheter til å bruke raskere former for transport, og bruken av personbil og fly har økt på bekostning av buss, bane og båt. Måten vi reiser og beveger oss på har de siste tiårene også endret seg, og særlig antall fritidsreiser har økt mye.

I de største byene i Norge har det vært en positiv trend med en økning i kollektivandelen for daglige reiser siden 2005, ifølge de nasjonale reisevaneundersøkelsene. Dette skyldes blant annet bedre kollektivtilbud og restriksjoner på bilbruk. Andelen av reiser som foretas med kollektivtransport i mosseregionen er i dag 7 prosent, sykkelandelen er 4 prosent, andel fotgjengere ligger på 19 prosent og bilfører er på hele 56 prosent (kilde: RVU 2019). Resterende andel er stort sett sortert under kategorien «bilpassasjer».

For å nå målet om fossilfri transport i framtida er det en rekke tiltak som handler om tilrettelegging for å nå dette målet, tiltak som ikke er så enkle å kvantifisere.

Bygg

Bygg er et viktig tema i klimaplanarbeidet. Bygg-tema deles inn i tre kategorier; bruk av bygg, energi i bygg og vedlikehold. Byggene må driftes energieffektivt med fornybar energi. Vedlikehold og bruk må

være av en slik art at bygget kan leve lenge. Det kan være et mål å få til utvidet flerbruk av bygg. Gjennom flerbruk vil behovet for nye bygg reduseres. Ved nybygg er materialbruk, beliggenhet, størrelse og gjenbruk av bygningskropp/andre materialer spesielt viktige. En klimavennlig privat bolig er liten, den er energieffektiv, har fornybar energi og den vedlikeholdes godt.

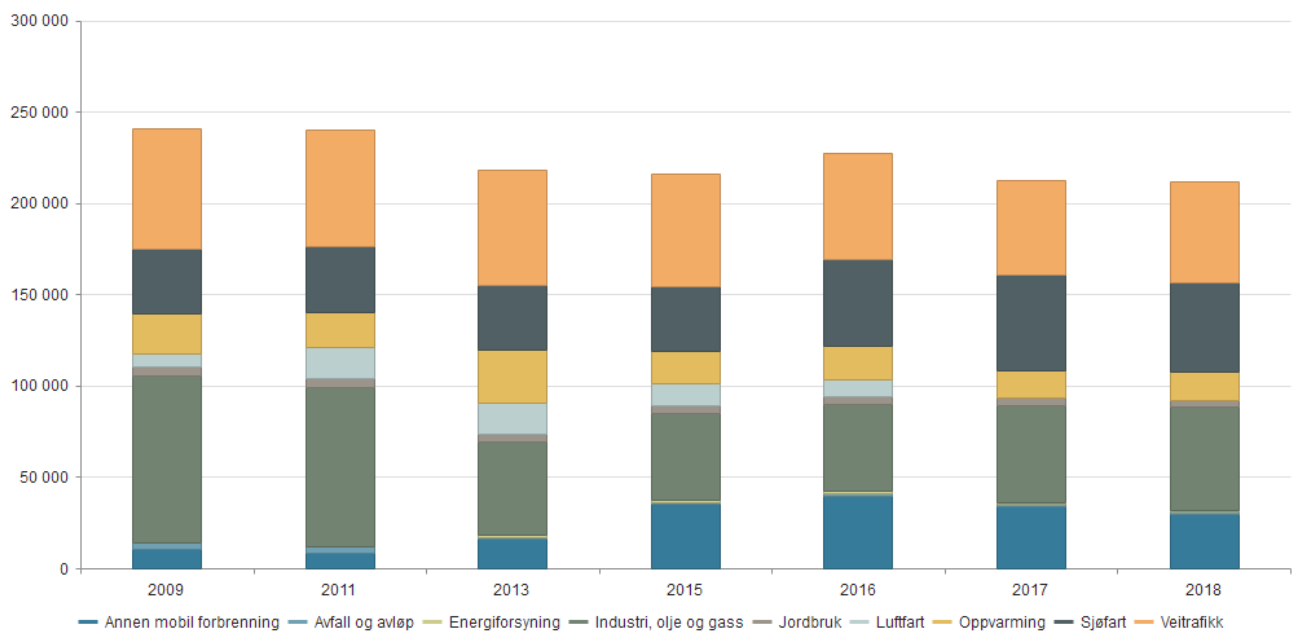
Forbruk og avfall

Vårt forbruk av varer og tjenester bidrar til miljø- og klimautfordringer i hele verden. Ca. 60 prosent av globale klimagassutslipp er husholdningenes forbruk ansvarlig for. I framtida vil, og må, vårt forbruk endre seg mye, slik at det holder seg innenfor det naturen tåler. Mye av forbruket blir på et eller annet tidspunkt til avfall. Vi kommer til å utnytte råvarene våre stadig bedre gjennom større fokus på sirkulærøkonomi. Sirkulærøkonomi handler om å bruke og gjenbruke produkter og materialer i et kretsløp, slik at vi skaper minst mulig avfall og utnytter ressursene så godt som mulig.

Klimastatistikk

Utslipp av klimagasser per år

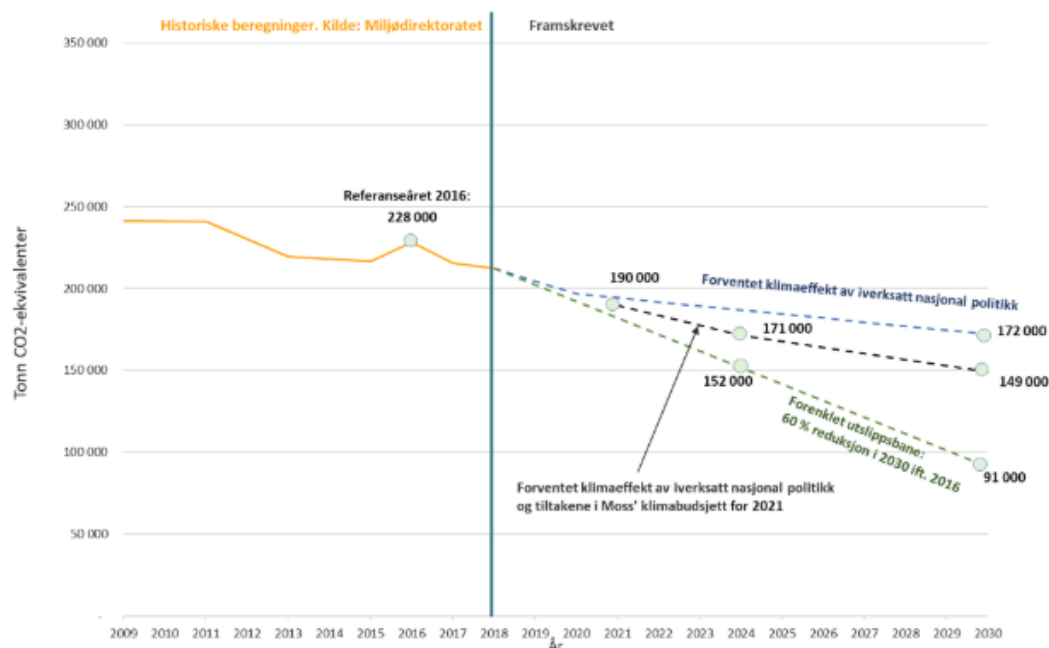
Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter

Tabellen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018
Annen mobil forbrenning	10 766,3	8 508,7	16 084,6	35 120,4	39 962,8	34 237,0	29 823,4
Avfall og avløp	3 284,7	3 641,3	1 148,0	1 228,9	1 226,9	1 130,6	1 556,4
Energiforsyning	0,0	0,0	964,9	934,3	1 021,9	693,2	457,5
Industri, olje og gass	91 464,4	87 244,7	50 975,5	47 729,8	47 579,3	53 146,7	56 658,9
Jordbruk	5 183,3	4 703,4	4 203,4	4 402,6	4 382,6	4 370,9	3 904,6
Luftfart	6 993,6	16 932,4	17 122,4	12 227,5	9 207,0	1,3	0,7
Oppvarming	21 701,6	19 539,5	29 570,7	17 117,7	18 669,8	15 148,6	15 049,8
Sjøfart	35 656,9	35 656,9	35 102,4	35 898,6	47 410,5	52 182,6	49 357,7
Veitrafikk	65 536,0	64 049,9	62 840,1	61 525,6	58 059,4	51 365,3	55 223,2
Sum	240 586,9	240 276,8	218 011,9	216 185,6	227 520,2	212 276,2	212 032,2

Framskrivninger klimagassreduksjoner i mossesamfunnet

En forenklet framstilling av hvordan utslippene er forventet å reduseres utfra iverksatt nasjonal politikk og planlagte lokale tiltak og lokale mål i Moss. Den grønne stiplede linja viser hvor mye som skal kuttes hvis vi skal nå klimamålet om 60 prosent reduksjon av klimagasser i perioden 2016 – 2030. Utgangspunktet for kurven er Miljødirektoratets statistikk for direkte utslipp, og vises ved oransje kurve i perioden 2009 – 2018.

FNs bærekraftsmål - skapende, varmere, grønnere

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever idag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. For å skape bærekraftig utvikling må vi jobbe på tre områder: miljø, økonomi og sosiale forhold. Klimabudsjettet har et særlig ansvar for bærekraftig miljø.

[Les mer om FNs bærekraftsmål her](#)

Tilskudd

Kommunedirektørens forslag til kutt

Kutt i støtte til Fontenehuset, kr. 2,15 mill.

Fontenehuset gir i dag et aktivitets- og arbeidsbasert tilbud for mennesker med psykiske utfordringer. Tilbudet er et supplement til øvrige kommunale tjenester. Ved kutt i stønaden avvikles tilbudet. Kutt i tilbudet vil igjen kunne påvirke oppfølgingsbehovet og utbetalingene fra NAV.

Kutt i støtte til Østfoldmuseet, kr 0,65 mill.

Østfoldmuseet mottar i dag et tilskudd fra Moss kommune på kr 6,5 mill. Moss kommune er den kommunen som gir mest støtte til Østfoldmuseene. Hovedårsaken til dette er at store deler av tilskuddet er knyttet til husleie. Det foreslås å kutte 10 % av overføringen, det vil si kutt i støtte på kr 0,65 mill.

Kutt i festivalstøtte, kr 0,8 mill.

I 2017 vedtok Moss kommune en ordning med fast treårig festivalstøtte til større kulturaktører i Moss. Denne ble vedtatt videreført i budsjett 2020. Administrasjonen foreslår å kutte følgende:

- Nonstopfestivalen, kr 0,3 mill.
- House of Foundation, kr 0,25 mill. til Lyse netter og kr 0,1 mill. til Møllebyen litteraturfestival.
- Arena, kr 0,15 mill.

Kutt i festivalstøtten påvirker ikke driftsstøtten til de samme kulturaktørene.

Kutt i støtte til Arena - husleie for kor og korps, kr 0,06 mill.

Moss kommune gir støtte til Arena for at Moss gamle guttemusikkorps og Moss Sangforening kan øve gratis i lokalene til Arena. Avtalen er rettet mot voksne og administrasjonen foreslår å kutte denne støtten.

Kutt i disposisjonspost KAI, kr 0,45 mill.

Det foreslås å redusere KAI utvalgets disposisjonspost med kr 0,45 mill., til kr 0,6 mill.

Scenekunst Østfold - ikke kjøpe aksjer, kr 0,095 mill.

Den gamle avtalen med Scenekunst Østfold er sagt opp. Det foreslås å ikke kjøpe aksjer for kr 0,095 mill. til det ny-etablerte Østfold internasjonale teater.

Generell reduksjon i tilskudd, kr 1,250 mill.

Det var stor usikkerhet knyttet til budsjettet vedrørende tilskudd til lag og foreninger i 2020. Gjennom året har man fått bedre oversikt over alle tilskuddene og det viser seg at opprinnelig budsjett 2020 ligger ca kr 1,25 mill. for høyt. Dette vil ikke få konsekvenser for mottakere av tilskudd.

Søknader om tilskudd

Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å prioritere følgende søknader om tilskudd for 2021:

- Blå Kors har søkt om kr 0,65 mill. for opprettelse av Barnas Stasjon
- Fontenehuset har søkt om kr 2,2 mill. for å videreføre drift
- Kirkens Bymisjon har søkt om kr 0,5 mill. til aktiviteter som Myrsnipa og Skattekammeret
- Kirkens Bymisjon har søkt om kr 1 mill. til tiltaket I jobb- denne posten ligger også inne som kutt i enhet idrett, aktivitet og frivillighet
- Generasjon M har søkt om kr 1 mill. for å videreføre sitt arbeid. 20.10.20 fikk kommunen innvilget en søknad hos Helsedirektoratet til prosjektet på kr 0,6 mill. Med bakgrunn i dette reduseres søknaden til kr 0,4 mill
- Varmestua har søkt om kr 0,49 mill. til drift av sitt tilbud
- Moss Roklubb har søkt om kr 1,0 mill. i kommunalt tilskudd og en forskuttering av omsøkte spillemidler på kr 1,158 mill. til rehabilitering og utbygging av sitt klubbhus. Søknad om tilskudd for 2021 er dermed totalt på kr 2,158 mill.
- Ishall i Moss AS har søkt om kr 4,694 mill. i kommunalt tilskudd og en forskuttering av omsøkte spillemidler på kr 3,575 mill. til å skifte ut kjøleanlegget, samt andre nødvendige arbeider i ishallen på Ørejordet. Søknad om tilskudd for 2021 er dermed totalt på kr 8,268 mill.
- Ladies Tour of Norway har søkt om kr 0,25 mill.
- Dansekunst i Østfold har søkt om kr. 0,022 mill. i driftstøtte
- Østfold Internasjonale Teater har invitert Moss kommune til kjøp av aksjer.
- Aktiv på dagtid har søkt om ny partnerskapsavtale for 2021. Avtalen har en kostnad på 4,55 kr pr innbygger.
- Moss og omegn dyrebeskyttelse har søkt om kr 0,05 mill. til kastering av katter.

Blå Kors har søkt om etablering av Barnas Stasjon (BKBS) for å kunne gi støttende og styrkende aktiviteter til småbarnsfamilier, med fokus på mestring og mening. BKBS er et gratis, lavterskeltilbud uten behov for henvisning. Etablering av Barnas stasjon vil kunne gi et godt supplement til kommunens øvrige tilbud og gi grobunn for en ny ideell aktør i Moss.

Fontenehuset ble etablert i 2016 og har i dag 140 medlemmer. Fontenehuset er et lavterskel arbeidsfellesskap og støtteapparat for mennesker med psykiske helseutfordringer og tidligere rusproblemer. Deltakerne er i alderen fra 16 år og oppover. Fontenehuset har fokus på ressurser, evner og muligheter og ser på arbeidsfellesskapet som en mulighet for å komme ut i arbeidsliv eller studier. Fontenehuset gir et solid supplement til kommunens øvrige tilbud og har søkt om midler til videreføring av sin drift i Moss kommune. Huset økonomi er basert på kommunal driftstøtte og uten det vil tilbudet bortfalle.

Basert på økte behov i lokalsamfunnet har Kirkens Bymisjon utvidet bredden og innholdet i tilbudet betydelig de senere år. Det vises til at flere av tiltakene er underfinansiert. Det er pr i dag 9 ansatte og ca. 20 frivillige knyttet til organisasjonen lokalt. Kirkens Bymisjon har blant annet tiltaket I jobb (arbeid til mennesker med rus og/eller psykiske utfordringer), matutdeling, julefeiring på Verket, Myrsnipa samværssted, Skattekammeret (utlånssentral for fritidsutstyr).

Generasjon M, Sparebank 1 Stiftelsen Østfold og Akershus og Moss kommune har samarbeidet om etablering av deltidsjobber for ungdommer som gir økt aktivitet for beboere på kommunens sykehjem og omsorgsboliger. 24 lokale ungdommer i alderen 14-20 år har meningsfulle deltidsjobber der de besøker og aktiviserer eldre. Prosjektet har vært finansiert i sin helhet av Sparebank 1 stiftelsen og de søker nå om delvis kommunal finansiering for å kunne videreføre tilbudet.

Varmestua har søkt driftsmidler til sitt tilbud for mennesker med utfordringer innen rus og psykisk helse gjennom møteplass, matservering og utdeling av mat og rene sprøyter. I 2019 ble det servert 3566 middager, 3848 frokoster og 785 sommerlunsjer. Med et gjennomsnitt av besøkende på 230 til middag og 20-30 personer til frokost 3 dager i uken. Det ble delt ut 3450 rene sprøyter, til 1733 personer.

Moss Roklubb har søkt om tilskudd til rehabilitering og oppgradering av klubbhuset sitt. Anleggsprosjektet har en stipulert kostnad på kr 3 mill. hvorav det er søkt om kr 1,158 mill i spillemidler. Klubben søker om kommunalt tilskudd for å opprettholde klubben egenkapital, innløsning av lån fra klubbens medlemmer og dekke kommunale avgifter i forbindelse med byggeprosjektet. Fordi Viken fylkeskommune har varslet at man kan forvente 3-4 års ventetid før man kan få innvilget spillemidler, søkes det også om forskuttering av spillemidlene. Disse midlene blir evt. tilbakebetalt Moss kommune når spillemidlene blir utbetalt.

Ishall i Moss AS har søkt om kommunalt tilskudd til å skifte ut kjøleanlegget i ishallen. Nye miljøkrav medfører at eksisterende kjøleanlegg må skiftes ut nå og dette har ikke Ishall i Moss AS selv økonomi til å håndtere. Dersom ikke kjøleanlegget blir byttet i løpet av kort tid (neste sesong), vil ishallen ikke kunne driftes videre.

Moss kommune garanterer i dag for Ishall i Moss AS sitt banklån i tillegg til tidligere utbetalte spillemidler til etableringen av ishallen. Dette kan medføre at Moss kommune må innfri både banklån og tilbakebetale spillemidler til Kulturdepartementet dersom Ishall i Moss AS opphører eller legger ned.

Ladies Tour of Norway ønsker å benytte Moss som målby på en av etappene i sykkelrittet i 2021. Sykkelrittet som har World Tour status (høyeste nivå i verden) vil bli arrangert 11-15 august 2021. En av etappene er tenkt lagt til Moss lørdag 14. august med start i Oslo og målgang i Moss. Det søkes om et tilskudd på kr 0,25 mill., enten som et rent kommunalt tilskudd eller som et samarbeid mellom kommune og lokalt næringsliv.

Dansekunst i Østfold (DiØ) søker om videreført støtte til drift av organisasjonen for 2021. Støtten fra Moss kommune bidrar med å utvikle det profesjonelle dansemiljøet i Østfold. Lite aktivitet er knyttet til Moss som kommune.

Østfold Internasjonale teater inviterer Moss kommune til å bli medeier i teatret gjennom kjøp av aksjer. Pris per aksje er kr. 2000. Kjøp av 10 aksjer vil utgjøre 20.000 i kapitalinnskudd, 0,99% av aksjene og 132.000 i årlig driftstilskudd (nominelle 2019-kroner). Fra eiernes side ble det i møtet formidlet at det ikke er hensiktsmessig med medeiere med mindre eierandeler enn 1%. Tidligere har Østfoldteatret fått utbetalt en årlig sum mellom kr. 60.000 - 90.00 for å bidra med diverse arrangementer i Moss. Arrangementene er av høy kvalitet og setter Moss på kartet. Grunnet den økonomiske situasjonen er det imidlertid ikke forsvarlig å gå inn for slike forpliktende avtaler.

Aktiv på dagtid har sendt forespørsel om ny partnerskapsavtale. Kostnaden er estimert til kr 4,55 pr innbygger.

Dyrebeskyttelsen gjør en utmerket og viktig frivillig jobb, men med den økonomiske situasjonen Moss kommune er inni nå, er det vanskelig å finne rom i budsjettet for denne søknaden.

Se alle søknadene i sin helhet under vedlegg.

Betalingssatser

Barnehager og skole

Barnehager

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Brukerbetaling barnehage - pris per mnd.	2020	2021
100 % - heldagsplass	3 135	3 230
<u>Deltidsplasser:</u>		
90 % - 4-5 dager i uken	3 022	3 107
80 % - 4 dager i uken	2 808	2 884
70 % - 3-4 dager i uken	2 495	2 561
60 % - 3 dager i uken	2 181	2 238
50 % - 2-3 dager i uken	1 867	1 955
40 % - 2 dager i uken	1 554	1 592
30 % - 1-2 dager i uken		
Kjøp av ekstradag, pr. dag	290	300
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	30%	30 %
Søskenmoderasjon fra barn nr. 3	50%	50 %
Matpenger barnehage (selvfinansierende) – pris per mnd.	2020	2021
100 % - heldagsplass	325	340
<u>Deltidsplasser:</u>		
90 % - 4-5 dager i uken	295	305
80 % - 4 dager i uken	265	275
70 % - 3-4 dager i uken	230	240
60 % - 3 dager i uken	200	205
50 % - 2-3 dager i uken	170	175
40 % - 2 dager i uken	145	150
Kost "All kost"		

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer per år.

Brukerbetaling SFO – pris uten mat – pris per mnd.	2020	2021
Helårsplass 100 %	3 000	3 090
Skoleårsplass 100 %	2 320	2 060
60 % plass, 3 dager helår	1 820	1 870
40 % plass, 2 dager helår	1 280	1 320
Skoleårsplass 100 % kun ettermiddag	2 130	2 190
Kjøp enkelt dag hel dag	200	210
Fratrekk Leksehjelp 100 % plasser	-200	
Fratrekk Leksehjelp 60 % plasser	-120	
Fratrekk Leksehjelp gis for 40 % plasser	-80	
Søskenmoderasjon ytes på den største plassen	50%	25 %
Matpenger SFO – pris per mnd.	2020	2021
Helårsplass 100 %	200	210
Skoleårsplass 100 %	180	190
60 % plass, 3 dager helår	120	130
40 % plass, 2 dager helår	80	90
Skoleårsplass 100 % kun ettermiddag	170	180

Grunnskole

Grunnskole	2020	2021
Erstatning for tap av bøker	Nypris for tilsvarende	Nypris for tilsvarende

Helsetjenester for barn og unge

Helsetjenester for barn og unge	2020	2021
Foreldreforberedende kurs per par		400
Egenandel - administrering av prevensjonsmidler	250	250
Utenlands vaksine, egenandel	180	200
Jordmortjeneste	Folketrygdens satser	Folketrygdens satser

Helse- og omsorgstjenester

Praktisk bistand	Pris per time	Maks per mnd.	Pris per time	Maks per mnd.
	2020	2020	2021	2021
Inntekt inntil 2G	Sentral forskrift Sentral forskrift Sentral forskrift Sentral forskrift			
Inntekt 2G-3G	299	2 392	320	1 600
Inntekt 3G og over	310	3 720	340	2 720

Vederlagsberegning	Per døgn 2020	Per mnd. 2020	Per døgn 2021	Per mnd. 2021
Vederlag - maks	3 111	93 343	3 195	95 863

Oppholdsbetaling i institusjon	2020	2021
Korttidsopphold	Sentral forskrift	175
Dag- og nattopphold	Sentral forskrift	175
Dagsentertilbud	165	170
Døgnopphold Bo- og service	248	255

Matombringning	2020	2021
Hjemmeboende – per måltid		
Middag	70	73
Dessert	14	15
Grøt	20	21
Bo og Service – per mnd.		
Full kost - per mnd.	3 856	4 010
Middag og dessert - per mnd.	2 340	2 434

Vask av tøy	2020	2021
Flatt-tøy – per mnd.	515	515

Trygghetsalarmer – per mnd.	2020	2021
Inntekt under 2G	250	257
Inntekt over 2G	270	278

Kultur

Kulturskolen

Betales i 2 terminer.

Brukerbetaling	2020	2021
Elevavgift en-til-en (musikk)	3 400	3 600
Fordypning musikk		
<i>Dobbel spilletime gjøres om til 1 ½ spilletime. I tillegg legges et antall temadager til fordypningstilbudet. 1 ½ elevavgift i ny modell.</i>	6 800	5 400
APPLAUS		
<i>En vanlig APPLAUS-produksjon innebærer 4 timer øvelse per uke. Elevavgift burde vært på nivå med fordypning, men det blir et for stort prishopp på kort tid. Dessuten avsluttes et vanlig skoleår til påske for APPLAUS.</i>	3 400	4 000
Instrumentleie	540	580
Barnekor (60 min.) + Dans	3 400	3 400
Kulturmix (kort høstsemester)		
	2 950	3 000
<i>Høstsemester – redusert kr. 1300,- Vårsemester – kr. 1700,- (ingen endring)</i>		
TeaterLEK 1-4. klasse	3 400	3 400
TeaterINTRO 5-7 klasse (75 min) + TeaterLAB 8-10 klasse (90 min) + TeaterSKOLEN fordypning (fra 15 år)	3 400	3 600
Visuelle fag – KunstLEK 1.-3. klasse (60 min) + Visuell kunst 1,2,3 60-90 min + LEK med leire (keramikk 1-3 klasse)	3 400	3 400
Visuelle fag Visuell kunst fordypning 105 min. + Keramikk (90- 120 min)	3 400	3 600
Materialavgift visuelle fag	320	400
Materialavgift keramikk	320	400
Søskenmoderasjon – per søsken fra første søsken	20%	20%
Moderasjon per disiplin – reduksjon fra andre disiplin	20%	20%
Det stilles inntil 10 gratisplasser til disposisjon for barn i lavinntektsfamilier.		

Bibliotek

Gebyr ved for sen levering	2020	2021
1. varsel	0	0
2. varsel:	0	0
3. varsel:	150	150
Faktura for erstatningsbeløp for tapt materiale	Ny pris for tilsvarende	Ny pris for tilsvarende
Tapt lånekort	20	20
Inkasso ved v/tapte bøker, filmer o.a.	Erstatningsbeløp + inkasso	Erstatningsbeløp + inkasso

Utleie av lokaler/arealer og billettpriser i kommunale svømmehaller

Øre fritidshus (forbeholdt utleie til alkoholfrie arrangementer)	2020	2021
Leie av lokaler – hverdager	300	300
Leie av lokaler (lag/foreninger)	500	500
Leie av lokaler (helg)	600	600
Gjerrebogen fritidshus (forbeholdt utleie til alkoholfrie arrangementer)	2020	2021
Leie av lokaler - hverdager	300	300
Leie av lokaler (lag/foreninger)	500	500
Leie av lokaler (helg)	600	600
Rampa fritidsklubb (forbeholdt utleie til alkoholfrie arrangementer)	2020	2021
Leie av lokaler - hverdager	300	300
Leie av lokaler (lag/foreninger)	500	500
Leie av lokaler (helg)	600	600
All aktivitetshuset	2020	2021
<i>Stort møterom (cafe)</i>		
- per time	220	220
- per dag	1 100	1 100
<i>Lite møterom (allaktivitetsrom)</i>		
-per time		200
-per dag		800
<i>Egen prisliste for øvrig utleie av rom/lokaler</i>		
Hadeland kultursenter	2020	2021
Leie av peisestua til møter	500	500
Leie av peisestua til arrangementer	1 200	1 200
Hoppern skole/kultursal	2020	2021
Leie per time	200	250
Leie per dag (helg)	-	1 500
Høyenhald bad (varmtvannsbasseng)	2020	2021
Enkeltbad:		
Voksne	95	95
Barn under 16 år	45	45
Familiebillett + voksne + 2 barn (for hvert ekstra barn 25,-)	235	235
Klippekort:		
Årskort (12mnd fra kjøpsdato) voksen	3 800	3 800
Årskort barn, student og honnør (12mnd fra kjøpsdato)	1 900	1 900
10 klipp voksne	850	850
10 klipp barn under 16 år	400	400
Enkeltleie:		
Leie av anlegget for en enkelt anledning, 1 time kommunalt	700	700
Leie av anlegget for en enkelt anledning, 1 time ikke kommunalt	1 000	1 000

Økonomi- og handlingsplan 2021-2024

Mossehallen - svømmehall	2020	2021
Publikumsbad:		
Voksne	80	80
Barn under 16 år, student og honnør	40	40
Familiebillett 2 voksne + 2 barn (for hvert ekstra barn kr 20,-)	200	200
Klippekort/årskort:		
Årskort (12 mnd. fra kjøpsdato) voksen	3 000	3 000
Årskort barn, student og honnør (12 mnd. fra kjøpsdato)	1 500	1 500
Klippekort voksne (10 kl.)	720	720
Klippekort barn (10 kl.)	360	
Klippekort barn (20 kl.)		720
Annen utleie:		
Svømmehall per time	1 250	1 250
Dusj, badstue	60	60
Garderobe per time	80	80
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid voksne	1 250	0
Trening for andre - utenfor kommunen	1 250	1 250
Mossehallen - idrettshall	2020	2021
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Halleie per time 1/3	305	305
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til leie) etter avtale med avd. Idrett	750	750
Konferanserom pr time (følger med ved leie av hall til arrangement i helg)		200
Konferanserom faste leietagere pr time		100
Leie av hall til idrettsskole i ferier pr dag (lokale idrettslag)		1 000

Svømmehall - Ryggehallen	2020	2021
Barn, billettpris per gang (barn, honnør og student)	30	30
Voksen, billettpris per gang	50	60
Familiebillett 2 voksne + 2 barn (for hvert ekstra barn kr 15,-)	150	150
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Annen utleie	600	600

Nøkkelandhallen, Ryggehallen, Hoppern, Ekholthallen og Øreåsenhallen	2020	2021
Trening innenfor åpningstid:		
Trening lokale idrettslag/foreninger, i tildelt treningstid	0	0
Halleie per time kommunale	400	400
Halleie per time ikke kommunale	800	800
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til leie) etter avtale med avd. Idrett	800	750
Skoler, SFO, barnehager etter kl. 16:00 og i skolens ferier, må avtales på forhånd	400	0
Sosiale rom/møterom lite, per time	100	100
Sosiale rom/møterom stort, per time	200	200
Treningsrom per time (maks antall personer fastsettes)	500	500
Andre arrangementer (messer/konserter ol.) etter avtale med avd. Idrett	Fastsettes i hvert tilfelle	Fastsettes i hvert tilfelle

Øvrige idrettsanlegg

Leie gymsaler	2020	2021
Organisasjoner med fysisk aktivitet for barn/unge, funksjonshemmede/syke	0	0
Andre per time	95	95
Kunstgressbaner (Melløs, Bellevue, Nøkkeland)	2020	2021
Trening lokale idrettslag/foreninger	0	0
Leie ikke lokale lag/foreninger		1 500
Kamper og arrangement pr. time	305	305
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til leie) etter avtale med avd. Idrett	750	750
Gressbaner (A+B-feltet, Løken, Øre)		
Trening lokale idrettslag/foreninger	0	0
Leie per time til kamper/arrangement	150	305
Leie av hall til idrettsskole i ferier pr dag (lokale idrettslag)		1 000
Melløs Stadion		
Hovedbanen, kamper og arrangementer, (med arrangementsgarderober/foajé) etter avtale med avd. Idrett	1 000	Fastsettes i hvert enkelt tilfelle
Trening friidrettsanlegg (løpebane, hoppegrop mm.)	0	0
Friidrettsanlegg, kamper og arrangementer (med arrangementsgarderober/foajé) per time	500	305

Alkohol/servering

Gebyrer ved innvilget ambulerende bevilling og bevilling for enkeltanledning

Kommunen følger de til enhver tid fastsatte gebyrene i forskrift til alkohollovens § 6-2

	2020	2021
Gebyr ved innvilget ambulerende bevilling		380
Ved innvilget skjenkebevilling for enkeltanledning gjelder følgende:		
For arrangement med 200 personer eller færre		380
For arrangement med flere enn 200 personer		1 000
For festival		5 100
Utstedelse av kopi av bevis på bestått etablerer- og kunnskapsprøve		400

Gravplass og gravferd

Priser foreslått av kirkelig fellesråd iht. gravferdslovens § 21	Innenbys 2020	Utenbys 2020	Innenbys 2021	Utenbys 2021
Medfeste av grav i 20 år	5 200	5 200	5 200	5 200
Festeavgift (fornyelse) 1 grav i 1 år	260	520	260	520
Festeavgift (fornyelse) 1 grav i 5 år	1 300	2 600	1 300	2 600
Festeavgift (fornyelse) 1 grav i 10 år	2 600	5 200	2 600	5 200
Festeavgift (fornyelse) 1 grav i 20 år	5 200	10 400	5 200	10 400
Festeavgift barnegrav		1 280		1 280
Festeavgift urne i 1 år	160	320	160	320
Festeavgift urne i 5 år	800	1 600	800	1 600
Festeavgift urne i 10 år	1 600	3 200	1 600	3 200
Festeavgift urne i 20 år	3 200	6 400	3 200	6 400
Kremasjonsavgift	5 925	5 925	5 925	5 925
Kistegravferd		2 800		2 800
Urnegravferd		1 700		1 700
Urnedsettelse		600		600
Slette grav	700	700	700	700
Samlingsmusikk	720	720	720	720
Bruk av gravkapell/krematorium	1 250	2 500	1 250	2 500

Borgerlig vigsel

	2020	2021
Utenfor normal arbeidstid i kommunens vigselslokaler		1 500
Utenfor normal arbeidstid og andre steder enn i kommunens vigselslokaler		2 500
Brudepar som ikke er bosatt i Moss kommune		1 000
To vitner fra kommunen utenfor normalarbeidstid eller andre steder enn i kommunens vigselslokaler		1 000

Eiendomsskatt

Betalingsforfall 6 terminer.

Eiendomsskatt	2020	2021
Næringseiendommer (promillesats)	2,8	2,8
Boliger, fritidsboliger og landbrukseiendommer (promillesats)	2,8	2,8

Kommunale avgifter

Betalingsforfall 6 terminer

Vannavgift	Eks mva. 2020	Inkl. mva. 2020	Eks. mva. 2021	Inkl. mva. 2021
Fastbeløp mindre vann innlegg (per eiendom/vannmåler)	500	625	500	625
Fastbeløp vann innlegg større enn 63 mm – tom. 100 mm	8 000	10 000	8 000	10 000
Fastbeløp vann innlegg større enn 100 mm	12 000	15 000	12 000	15 000
Målt forbruk pr m ³	13,06	16,33	13,06	16,33
Fast del per boenhet	-	-	-	-
Tilknytningsavgift pr m ² bruksareal	1,00	1,25	1,00	1,25
Vannavstengning på kommunal ledning for utbedring privat nett	2 600	3 250	2 660	3 325
Kommunal avlesning av vannmåler	1 100	1 375	1 120	1 400

Avløpsavgift	Eks mva. 2020	Inkl. mva. 2020	Eks. mva. 2021	Inkl. mva. 2021
Fastbeløp avløp (per eiendom/vannmåler)	750	938	750	938
Målt forbruk, pr m ³	22,58	28,23	22,58	28,23
Tilknytningsavgift pr m ² bruksareal	1,00	1,25	1,00	1,25
Tømming av septiktank for inntil 3 m ³	1 414	1 768	1 414	1 768
deretter pr m ³ over 3 m ³	470	588	470	588
Tømming av fettutskillere for inntil 1 m ³	2 500	3 125	2 560	3 200
deretter pr m ³	2 500	3 125	2 560	3 200
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - hytter	700	875	720	900
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - helårsbebyggelse	1 200	1 500	1 220	1 525
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse tom 15 PE*	5 000	6 250	5 120	6 400
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse over 15 PE*	15 000	18 750	15 400	19 250
Mindre endring av utslippstillatelse tom 15 PE	2 000	2 500	2 040	2 550
Mindre endring av utslippstillatelse over 15 PE	2 000	2 500	2 040	2 550
Forurensningsgebyr ved pålegg om endringer for eneboliger pr dag	312	390	312	390
Besøksgebyr, utført besøk uten mulighet til kontroll av renseanlegg	525	656	540	675

*I tillegg kommer dekning av fakturakostnad for lab-tjeneste

PE = Personekvivalenter

Økonomi- og handlingsplan 2021-2024

Renovasjonsgebyr	Eks mva. 2020	Inkl. mva. 2020	Eks. mva. 2021	Inkl. mva. 2021
Husholdningsrenovasjon:				
Restavfall (52 tømminger per år):				
140 liter (standard)	1 750	2 188	1 750	2 188
240 liter	3 130	3 913	3 224	4 030
360 liter	4 890	6 113	5 037	6 296
660 liter	8 750	10 938	9 013	11 266
Restavfall 140 liter med tømming hver 14. dag	900	1 125	900	1 125
Restavfall 1000 liter	13 500	16 875	13 905	17 381
Restavfall inntil 103 container	53 000	66 250	54 590	68 238
Nedgravde løsninger, per boenhet	1 900	2 375	1 900	2 375
Papp/papir (13 tømminger per år):				
240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	250	313	260	325
Papp/papir/drikkekartong inntil 103 container	20 000	25 000	20 600	25 750
Plast (13 tømminger per år):				
140 liter (sekk), 240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	250	313	260	325
Plastemballasje inntil 103 container	20 000	25 000	20 600	25 750
Glass/metall (13 tømminger per år):				
140 liter (standard), 240 liter, 360 liter, 660 liter	250	313	260	325
Fritidsrenovasjon (tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske):				
Hytterrenovasjon	1 535	1 919	1 580	1 975
Campingrenovasjon	750	938	750	938
Nedgravde løsninger camping, per enhet	750	938	750	938
Gebyr for ekstratømming (restavfall):				
140 liter (standard)	400	500	410	513
240 liter	420	525	430	538
360 liter	450	563	465	581
660 liter	530	663	545	681
3-5 m ³ nedgravd	1 080	1 350	1 110	1 388
Gebyr for ekstratømming utsortert	400	500	410	513
Dobbel tømmefrekvens i forhold til standard - ekstra	100%		100%	
Gangtillegg:				
Henteavstand restavfall 8-18 m	500	625	515	644
Henteavstand restavfall 18-28 m	1 000	1 250	1 030	1 288
Henteavstand restavfall 28-38 m	1 500	1 875	1 545	1 931
Henteavstand kildesortering 8-18 m	100	125	105	131
Henteavstand kildesortering 18-28 m	150	188	155	193
Henteavstand kildesortering 28-38 m	200	250	205	256
Gebyr saksbehandling nye avfallsrom/ plassering av nedgravde avfallsbeholdere:				
Enkel sak	6 500	8 125	6 675	8 344
Komplisert sak	15 000	18 750	15 400	19 250

Feieavgift	Eks. mva. 2020	Inkl. mva. 2020	Eks. mva. 2021	Inkl. mva. 2021
Gebyr for boligtilsyn og feiing	370	463	435	544

Graving av stikkledninger	Eks. mva. 2020	Inkl. mva. 2020	Eks. mva. 2021	Inkl. mva. 2021
Graving av grøft inntil 2,0 m dybde inkl. rør. Pris per m.*			2 900	3 625
Graving av grøft dypere enn 2,0m inkl. rør. Pris per m.*			3 200	4 000
Deler for kobling. Pris per grøft			930	1 163
Kryssing av kabler			1 700	2 125
Kryssing av gjerder, hekk etc.			2 000	2 500
Montering av husdrenskum			7 550	9 438

Annet arbeid som sprengning, massutskifting etc. avtales separat.

*Priser inneholder grovplanering av traseen og ledninger: 32mm vann, 110mm overvann. Andre dimensjoner må avtales og bekostes

Tiltaksplan for graving i forurenset grunn	2020	2021
Enkel sak – saksbehandling	8 000	8 200
Enkel sak – tilsyn/kontroll	3 400	3 490
Omfattende sak – saksbehandling*	26 200	26 900
Omfattende sak – tilsyn / kontroll	6 800	6 980

Handel med fyrverkeri	2020	2021
Gebyr for behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri i klasse II, III og IV	2 150	2 210
Gebyr for gjennomføring av tilsyn/kontroll	900	920

Gravetillatelser	2020	2021
Behandlingsgebyr	3 150	3 230
Kontrollgebyr	1 000	1 025

Miljøsertifisering	2020	2021
Miljøsertifisering/resertifisering av virksomheter (miljøfyrtårn)	5 000	5 135

Parkering	2020	2021
Avgiftsbelagte p-plasser *		
<i>Sone 1 (sentrum og Peer Gynt sykehjem)</i>		
Per time - flat takst	20	22
<i>Sone 2 (Myra, Fiske m.fl)</i>		
Per time	10	10
Per dag (ved parkering i mer enn 5 timer)	50	50
<i>Sone 3 (Mossehallen)</i>		
Per time alle dager	14	15
Kontrollsanksjon (avgiftsplasser)	600	600
Parkeringsgebyr (feilparkering i strid med skiltforskriften eller trafikkreglene)	900	900
Kontrollsanksjon (overtredelse på plasser reservert for forflytningshemmede)	900	900

*Gratis parkering for elbiler og hydrogenbiler på kommunale avgiftsplasser videreføres i 2021

Utleie av kommunal gategrunn	2020	2021
Uteservering - per m ² pr år	150	155
Uteservering - per m ² pr mnd.	50	55
Riggplasser i sentrum (containere ol.) pr m ² pr dag	1,5	1,5
Riggplasser i sentrum (containere ol.) pr m ² pr mnd.	45	45
Riggplasser/leie av grunn utenfor sentrum pr m ² pr dag		0,5
Riggplasser /leie av grunn utenfor sentrum pr m ² per mnd.		15

Gebyr landbruk	2020	2021
Gebyr for behandling av konsesjonssaker	5 000	5 000

Gebyret er det samme for Moss og Råde kommune.
Maksgebyr fastsettes av Landbruks- og matdepartementet.

Gebyrer etter plan- og bygningsloven

Hjemmel: Plan- og bygningsloven § 33-1, jf. byggesaksforskriften og eierseksjonsloven § 15.
Matrikellovens 32 og forskriftens §16 Vedtak: Moss kommune 06.11.2019, sak KST 037/19 og 038/19

Ikrafttredelse: 1. januar 2020

Revidert ved budsjettbehandling 2021

Kapittel 1 – Generelle bestemmelser

Gebyrer etter dette regulativ betales etter faktura utstedt av kommunen. Betaling kan kreves før forretning berammes, arbeid igangsettes eller før tillatelser/vedtak fattes. Alle priser er angitt i norske kroner. Det beregnes ikke merverdiavgift på gebyrer etter plan- og bygningsloven eller eierseksjonsloven.

Regulativet speiler det faktiske arbeidet de ulike sakstypene medfører. Samlet fakturert gebyr dekker saksbehandling, administrasjonskostnader, tilsyn med videre.

§ 1-1. Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativet skal betale gebyr.

Kommunen krever i tillegg inn tinglysingsgebyr og dokumentavgift i saker der kommunen må forskuttre dette.

§ 1-2. Tidspunkt for gebyrfastsetting og fakturering

Gebyr etter plan- og bygningsloven og eierseksjonsloven beregnes etter de satser som gjelder på tidspunktet fullstendig søknad mottas av kommunen, med mindre noe annet fremgår av regulativet.

Gebyret faktureres når vedtak fattes, etter avholdt oppstartsmøte eller forhåndskonferanse eller når kommunen har ferdigbehandlet eller avsluttet saken. Planforslag faktureres ved vedtak om offentlig ettersyn.

Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr etter inkassoforskriften. Gebyret må betales og forfaller uansett om vedtaket er påklaget eller det er søkt om reduksjon av gebyr.

§ 1-3. Gebyr og priser i regulativet

Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene og er beregnet i samsvar med selvkostprinsippet. Gebyrregulativet vedtas årlig av kommunestyret som har anledning til å prise gebyrene lavere enn selvkost.

§ 1-4. Sakkyndig bistand

Der kommunen leier inn sakkyndig bistand for kontroll, uttalelser, vurderinger ut fra lov- og forskriftskrav og lignende, vil kostnadene for slik bistand bli tillagt gebyret. I tillegg blir det fakturert for medgått tid for kommunens arbeid med å hente inn denne bistanden.

§ 1-5. Urimelig gebyr

Dersom fagutvalget etter egen vurdering eller etter skriftlig søknad anser gebyret som klart urimelig, kan gebyret settes ned. Søknad om redusert gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

§ 1-6. Klage

Når gebyret er hjemlet i plan- og bygningsloven § 33-1, eierseksjonsloven § 15, eller matrikkelloven er det ikke anledning til å klage på gebyret i den enkelte sak. Enkeltvedtak etter § 1-5 om urimelig gebyr kan påklages til Fylkesmannen i Viken etter reglene i forvaltningsloven.

§ 1-7. Avslag

Saksbehandlingen anses som avsluttet dersom det ikke er sendt klage innen klagefristens utløp. For å etterleve selvkostreglene skal det ved avslag betales 100 % av ordinært gebyr. Beløpet blir ikke godskrevet ved ny eller endret søknad.

§ 1-8. Tilbaketrekking av søknad

Dersom søknad trekkes tilbake, skal tiltakshaver eller søker betale en andel av gebyret avhengig av hvor langt kommunen har kommet i behandlingen av søknaden. Det fremgår av regulativet hvor mye som skal betales.

§ 1 – 9 Definisjoner og forklaringer

I denne forskriften menes med:

- a. Pbl: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).
- b. Eiersl: Lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven).
- c. SAK: Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften).
- d. TEK: Forskrift om tekniske krav til byggverk (byggeteknisk forskrift).
- e. Søknadspliktige tiltak: Tiltak definert i plan- og bygningsloven §§ 20-1, 20-2, 20-3, 20-4.
- f. Grunngebyr: Gebyr som skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er uavhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- g. Saksbehandlingsgebyr: Gebyr som skal dekke oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er avhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- h. Registreringsgebyr: Gebyr som skal dekke arbeidet med oppgavene knyttet til registrering i matrikkelen. Gebyret betales per bruksenhet eller per endring av bruksenhet.
- i. Tiltaksklasse: Inndeling av oppgaver i tiltaket basert på vanskelighetsgrad, kompleksitet og konsekvenser av mangler og feil, jf. SAK § 9-4.
- j. Matrikkel: Nasjonalt eiendomsregister hvor hver eiendom har et unikt nummer bestående av kommunenummer, gårdsnummer (gnr), bruksnummer (bnr), festenummer (fnr.) og seksjonsnummer (snr.). Dersom bruket ikke har feste- og/eller seksjonsnummer har disse verdien null (0). Tidligere kalt GAB-registeret (Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret).
- k. Eiendom: Fast eiendom definert med et eget gårds- og bruksnummer, festenummer og/eller seksjonsnummer i matrikkelen. Seksjon etablert i henhold til lovgivningen om eierseksjoner regnes som selvstendig eiendom.
- l. Bruksenhet: Bygning eller del av bygning (lokale), f.eks. boenhet, garasje, anneks/uthus, kontorenhet, verksted og lager.
- l. Boenhet: Bruksenhet som har alle hovedfunksjoner for bolig, slik som stue, kjøkken, soveplass, bad og toalett, og har egen inngang og er fysisk atskilt fra øvrige enheter, jf. SAK § 2-2.
- m. Bygningstype: Standardisert kategorisering av den enkelte bygning etter NS-3457. Bygningstyper fra 111 til 199 tilhører bygningshovedgruppe Bolig. Bygningstyper fra 211 til 840 er alt annet enn bolig.
- n. Bruksareal (BRA): Bruksareal for eiendom som er registrert i matrikkelen og beregnet med utgangspunkt i NS-3940.
- o. Bebygd areal (BYA): Bebygd areal bestemmes av den horisontale projeksjonen av bygningens utvendige dimensjoner på terreng (fotavtrykket).
- p. Daa: Dekar, 1 000 kvadratmeter.
- q. Vnr.: Varenummer.

Gebyrer for private planforslag (reguleringsplaner)

§ 2-1. Generelt

Det skal betales gebyr for alle private planforslag for kommunens arbeid frem til høring og offentlig ettersyn, samt merknadsbehandling. I plansaker faktureres gebyret i forbindelse med vedtak om offentlig ettersyn. I saker som avsluttes før fullstendig planforslag er lagt frem, eller før offentlig ettersyn, faktureres gebyret når saken avsluttes.

§ 2-2. Timepris

For de tjenester som ikke omfattes av dette regulativet så kan det tas gebyr etter medgått tid. Timesatsen dekker også støttefunksjoner og administrasjon av tjenesten.

Timepris		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 180	1 180

§ 2-3. Tilleggsgebyr

I tillegg til det faste gebyret, påløper det et tilleggsgebyr dersom planforslaget ikke leveres i fullverdig digital form.

Tillegg for planforslag som ikke er levert etter SOSI-standard: etter medgått tid som kommunen har brukt for å rette opp kartgrunnlaget.

Tillegg for mangelfulle plandokumenter til førstegangsbehandling: etter medgått tid som kommunen har brukt for å rette opp plandokumenter.

Kommunen skal avklare med forslagsstiller før kommunen tar gebyr for å rette opp kartgrunnlag eller plandokumenter.

§ 2-4. Tilbaketrekking av planforslag

Ved trekk av planforslag eller manglende oppfølging fra forslagsstiller skal det betales en andel av samlet saksbehandlingsgebyr avhengig av hvor langt kommunen har kommet i saksbehandlingen.

Trekk av planforslag		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 020	For forslag som trekkes etter varsel om oppstart, men før innsendt planforslag er mottatt	Per planforslag	25 %	25 %
Vnr. 021	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling, men før førstegangsvedtak	Per planforslag	50 %	50 %
Vnr. 022	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling og etter førstegangsvedtak	Per planforslag	100 %	100 %

§ 2-5. Oppstartsmøte

Det er obligatorisk med et oppstartsmøte hvor alle temaer som er nødvendig for å klargjøre forutsetningene for det videre planarbeidet og utformingen av det endelige planforslaget behandles.

Kommunen skal skrive referat. Jf. forskrift om behandling av private forslag til detaljregulering etter plan- og bygningsloven §§ 2 og 3.

Oppstartsmøte, jf. pbl § 12-8		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.030	Oppstartsmøte	Per møte	23 600	27 000
Vnr.031	Planinitiativ som avises uten oppstartsmøte	Per forslag	-	14 000

§ 2-6. Private planforslag

Alle private planforslag skal betale et todelt gebyr bestående av planens areal og bebyggelsens areal. Arealer som reguleres til offentlige grønnstruktur- og frilufts formål, verneområder samt eksisterende offentlige trafikkområder skal ikke tas med i beregningen. Det skal betales gebyr for beregnet maksimalt tillatt bruksareal (BRA) i ny bebyggelse og i eksisterende bebyggelse som gis nytt reguleringsformål. Gebyret beregnes i forhold til de utbyggingsmuligheter planforslaget gir, og ikke til faktiske byggeplaner der disse foreligger. Bruksareal over og under terreng skal regnes med, også garasjeanlegg og tekniske rom medregnes.

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.040	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, inntil 1,5 daa	52 400	60 000
Vnr.041	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, fra 1,5 til 3 daa	82 600	90 000
Vnr.042	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, fra 3 til 10 daa	106 200	115 000
Vnr.043	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, over 10 daa	141 600	160 000

I områder regulert til kombinerte formål, bolig eller fritidsboliger kommer et tillegg per kvadratmeter BRA som følger:

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.050	Regulert til kombinerte formål, bolig- og fritidsboligformål	Per 100 m ² BRA	1 000	1 300

Gebyr beregnes inntil 100 000 m² BRA.

I områder regulert til andre formål enn kombinerte formål, bolig og fritidsbolig kommer et tillegg som følger:

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.060	Annet enn bolig og fritidsbolig (dvs. næring, tjenesteyting mv.)	Per 100 m ² BRA	500	750
Vnr.061	For tiltak som ikke lar seg areal beregne etter denne bestemmelsen, f.eks. avfallsplass, bane for motorsport ol.	Per planforslag	100 000	110 000

Gebyr beregnes inntil 100 000 m² BRA.

§ 2-7. Planer med planprogram og konsekvensutredning

For planforslag som krever planprogram og/eller konsekvensutredning (KU) skal det betales tilleggsgebyr.

Planprogram og konsekvensutredning, jf. pbl § 4-1, § 4-2 andre ledd og kap. 14			Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.070	For planer som krever planprogram	Per planforslag		47 200	50 000
Vnr.071	For planer som krever konsekvensutredning	For 1 til 3 KU- tema		28 320	30 000
Vnr.072	For planer som krever konsekvensutredning	Flere enn 3 KU-tema		42 480	45 000

§ 2-8. Utfylling og endring av plan

Ved utfylling eller endring av plan skal det betales gebyr.

Utfylling og endring av plan		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.080	Endringer som behandles som ny plan i samsvar med pbl § 12-14 første ledd	Per planforslag	Fullt gebyr	Fullt gebyr
Vnr.081	Mindre endringer i reguleringsplan, oppheving av eller utfyllinger innenfor hovedtrekkene i reguleringsplanen, jf pbl. § 12-14 andre ledd	Per planforslag	35 400	43 000

Kapittel 3 – Byggesak**§ 3-1. Generelt**

For alle søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven skal det beregnes grunngebyr, saksbehandlingsgebyr og registreringsgebyr med mindre annet fremgår av regulativet. For tiltak som er unntatt søknadsplikt skal det beregnes registreringsgebyr dersom tiltaket skal matrikkelføres.

§ 3-2. Grunngebyr

Grunngebyret skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er uavhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse, eksempelvis arkiv, infrastruktur mv, samt kommunens oppfølging av ulovligheter.

Grunngebyr		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.100	Søknadspliktige tiltak	Per søknad	4 360	4 450

§ 3-3. Registreringsgebyr

For søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven skal det betales registreringsgebyr, som skal dekke kostnadene knyttet til arbeid som må gjøres i matrikkelen. Arbeid i matrikkelen øker proporsjonalt med antall bruksenheter og det skal betales et registreringsgebyr per bruksenhet. Gebyret skal også betales ved endring av bruksenhet.

Registreringsgebyr		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 110	Registreringspliktige tiltak	Per bruksenhet	545	560
Vnr. 111	Fradrag der søker har levert boligspesifikasjon eller tilsvarende iht. kommunens spesifikasjon	Per bruksenhet	50 %	50%

§ 3-4. Tilsyn spesifikasjon

Tilsyn er et viktig virkemiddel for å kontrollere at tiltak gjennomføres i samsvar med bestemmelser gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven. Tilsyn skal bidra til bedre gjennomføring av byggeprosesser, avdekke ulovligheter og virke forebyggende. 20 % av saksbehandlingsgebyret skal dekke kommunens tilsynsvirksomhet.

§ 3-5. Timepris

For de tjenester som ikke er omtalt i regulativet, men som krever behandling etter plan- og bygningsloven, gjelder et gebyr etter medgått tid. Timesatsen dekker blant annet saksbehandling, støttefunksjoner og administrasjon.

Timepris		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.120	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 090	1 090

§ 3-6. Tilbaketrekking av søknad mv.

Ved tilbaketrekking av søknad skal tiltakshaver betale en andel av gebyret avhengig av hvor langt kommunen har kommet i saksbehandlingen.

Tilbaketrekking av søknad mv.		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.130	For søknader som trekkes før påbegynt saksbehandling	Per søknad	Grunngebyr	Grunngebyr
Vnr. 131	For søknader som trekkes etter utsendt mangelbrev	Per søknad	Grunngebyr + gebyr for mangelbrev	Grunngebyr + gebyr for mangelbrev
Vnr. 132	For sak som avsluttes etter saksbehandling, men før vedtak	Per søknad	Grunngebyr + 50 % av saksbehandlingsgebyr	Grunngebyr + 50 % av saksbehandlingsgebyr

§ 3-7. Mangelfulle søknader

En søknad kan avvises dersom den er mangelfull og ufullstendig.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 140	Utstedelse av mangelbrev søknad med ansvarsrett, jf pbl § 20-3	Per mangelfull søknad	2 060	2 300
Vnr. 141	Utsendelse av mangelbrev – søknad uten ansvarsrett, jf pbl § 20-4	Per mangelfull søknad	2 060	1 150

§ 3-8. Forhåndskonferanse

For nærmere avklaring av rammer og innhold i tiltaket kan det holdes forhåndskonferanse mellom tiltakshaver, kommunen og andre berørte fagmyndigheter. Forhåndskonferanse utløser ikke grunngebyr. Kommunen plikter å føre referat.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 150	Forhåndskonferanse, tiltak uten ansvarsrett	Per møte	3 270	3 300
Vnr. 151	Forhåndskonferanse, tiltak med ansvarsrett	Per møte	5 450	5 600

§ 3-9. Søknad om endring av gitt tillatelse

Ved søknad om endring av gitt tillatelse påløper det gebyr så fremt endringene ikke dekkes av øvrige bestemmelser i regulativet. Søknad om endring av gitt tillatelse utløser ikke nytt grunngebyr.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.160	Ved mindre endringer av godkjent søknad, som betinger nytt vedtak, betales en andel av ordinært saksbehandlingsgebyr (unntatt dispensasjon) for ny søknad	Per søknad	20 %	20 %
Vnr.161	Ved større endringer av godkjent søknad. Som betinger nytt vedtak, betales en andel av ordinært saksbehandlingsgebyr (unntatt dispensasjon) for ny søknad	Per søknad	50 %	50 %

Mindre endring: ingen endring kreves i matrikkelen.

Større endring: krever endring i matrikkelen og/eller nabovarsling.

Er endringene så betydelige at søknaden blir å betrakte som ny sak, betales fullt gebyr. Det skal betales fullt gebyr ved ny behandling av tidligere godkjent byggetiltak.

§ 3-10. Dispensasjonssøknad

Tiltak som ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i lov, forskrift eller plan krever søknad om dispensasjon. Gebyret kommer i tillegg til eventuelle saksbehandlingsgebyr.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.170	Søknad om dispensasjon i forbindelse med byggesak	Per søknad	16 350	16 500
Vnr.171	Søknad om dispensasjon for tiltak på eksisterende bolig og fritidsbolig i tråd med retningslinjer i LNF-områder	Per søknad	6 540	6 750
Vnr.172	Søknad om dispensasjon som ikke krever uttalelse fra myndigheter	Per søknad	6 540	6 750
Vnr.173	Tillegg per dispensasjon utover den første	Per dispensasjon	6 540	6 750

§ 3-11. Søknadspliktige tiltak med krav om ansvarlige foretak (med ansvarsrett)

Søknad, prosjektering og utførelse av tiltak som skal forestås av foretak med ansvarsrett. Grunngebyr og registreringsgebyr kommer i tillegg.

§ 3-11-1. Oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg, herunder vesentlig endring eller reparasjon

For bygninger som er kombinasjonsbygg (både boligformål og annet enn boligformål) benyttes satser per boenhet/bruksenhet avhengig av bruksenhetenes formål.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl. 20-3, jf. § 20-1, a og b		Beregningsenhet	BRA inntil 50m2	BRA mellom 50 og 250m2	BRA lik eller 250m2
Bolig og fritidsbolig:					
Vnr. 180 181 182	Bolig og fritidsbolig Bygningstype 111 – 113, 161 -163	Per boenhet	8 900	22 250	33 000
Vnr. 190 191 192	Tomannsbolig Bygningstype 121 – 124	Per boenhet	8 900	17 800	23 000
Vnr. 200 201 201	Rekkehus, kjedehus og andre småhus Bygningstype 131 – 136	Per boenhet, inntil 10 boenheter per bygg*	8 900	12 300	16 350
Vnr. 210 211 212	Store boligbygg Bygningstype 141-159	Per boenhet, inntil 20 boenheter per bygg*	8 900	12 300	16 350
Vnr. 220 221 222	Tilbygg, påbygg eller underbygg til bolig og fritidsbolig Bygningstype 111-124, 161-163	Per tiltak	7 780	12 700	30 900
Vnr. 230 231 232	Tilbygg, påbygg eller underbygg til bolig og fritidsbolig Bygningstype 131-136, 141-159	Per tiltak	16 350	26 160	65 400
Vnr. 240 241 242	Garasje, uthus, anneks, naust mv. til bolig: Bygningstype 181-199	Per bygning	5 560	10 090	21 800

* Regnet ut fra dyreste arealklasse per bygningsnummer

Annet enn bolig			Samlet søkt BRA inntil 1.000 m ²	Samlet søkt BRA mellom 1000 og 5000 m ²	Samlet søkt BRA over 5000 m ²
Vnr. 250 251	Fabrikk-/industribygg ol. Bygningstype: 211-219	Per	54 500	81 750	163 500
252		bruksenhet			
Vnr. 260 261	Energiforsyningsbygg, bensinstasjon ol. Bygningstype: 221-229;323	Per	54 500	81 750	163 500
263		bruksenhet			
Vnr.270 271	Lager-, fisker- og landbruksbygg ol. Bygningstype: 231-249	Per	54 500	109 000	257 500
272		bruksenhet			
Vnr. 280 281	Offentlig tilgjengelige publikumsbygg, sykehus og andre bygg for behandl. ol. Bygningstype: 311-322;329-429;441-449;710-829	Per	109 000	218 000	327 000
282		bruksenhet			
Vnr. 290 291	Parkeringsbygg, hangar ol. Bygningstype: 421-439	Per	54 500	81 750	163 500
292		bruksenhet			
Vnr. 300 301	Bygg for overnatting mv. Bygningstype: 511-529	Per	109 000	218 000	327 000
302		bruksenhet			
Vnr. 310 311	Kontor, forretningsbygg og servering m.v Bygningstype: 311-329, 531-539	Per	22 250	81 750	218 000
312		bruksenhet			
Vnr. 320 321	Undervisnings-, kultur-, museums-, kirkebygg ol. Bygningstype: 611-649;661-669;671-679;830-840	Per	130 800	250 700	327 000
322		bruksenhet			
Vnr. 330 331	Idrettsbygg ol. Bygningstype: 651-659	Per	54 500	109 000	163 500
332		bruksenhet			
Vnr.340 341	Tilbygg og påbygg mv. for annet enn bolig Bygningstype 211-840	Per	32 700	54 500	109 000
342		bruksenhet			

Røranlegg, ledningsanlegg mv.			Samlet antall løpemeter inntil 1000 m	Samlet antall løpemeter mellom 1000 og 5.000 m	Samlet antall løpemeter lik eller over 5.000 m
Vnr. 350 351 352	Rør- og ledningsanlegg mv.	Per søknad	11 120	17 500	27 000
Intervallinndeling: Samlet antall løpemeter i søknaden.					

Svømmebasseng, dam/brønn ol.			Tiltakskl. 1	Tiltakskl. 2 og 3
Vnr.360	Svømmebasseng, dam/brønn og lignende	Per tiltak	5 560	8 890
Vnr. 370	Brygge, molo, kai ol.	Per tiltak	8 900	25 070
Vnr.372,373	Lekeplass, tribuner, idrettsanlegg	Per tiltak	21800	32700
Vnr 374,375	Forstøtningsmur, støyskjerm, levegg o.l	Per tiltak	6 540	10 900
Vnr 376,377	Andre konstruksjoner og anlegg	Per tiltak	5 450	10 900

§ 3-11-2. Fasadeendring

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1c		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 380	Fasadeendring småhusbebyggelse	Per fasade	2 725	2 725
Bygningstype 111-139, 161-199				
Vnr. 381	Fasadeendring større bygninger	Per fasade	8 720	8 720
Bygningstype 141-159, 211-840				

§ 3-11-3. Bruksendring eller vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt i pbl § 20-1 a

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1d		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 390	Bruksendring mv. med endring av bygning, tekniske installasjoner mv.	Per søknad	50 % av gebyret etter § 3-11-1	50 % av gebyret etter § 3-11-1
Vnr. 391	Bruksendring mv. uten endring av bygning, tekniske installasjoner mv.	Per søknad	30 % av gebyret etter § 3-11-1	30 % av gebyret etter § 3-11-1

§ 3-11-4. Riving av tiltak som nevnt i pbl § 20-1 a

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1e		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 400	Mindre konstruksjoner under 100 m ²	Per tiltak	3 270	3 335
Vnr. 401	Større konstruksjoner fra 100 m ² til og med 1 000 m ²	Per tiltak	6 540	6 700
Vnr. 402	Større konstruksjoner over 1 000 m ²	Per tiltak	15 260	15 500

§ 3-11-5. Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner

Grunngebyr kommer ikke i tillegg. Registreringsgebyr vil komme i tillegg dersom tiltaket er registreringspliktig i matrikkelen.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1f		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr.410	Sanitærinstallasjoner (herunder stikkledninger til bolig og fritidsbolig),	Per tiltak	3 270	7 000
Vnr. 411	Rehabilitering eller nyoppføring av skorstein	Per søknad	3 270	3 300
Vnr. 412	Ventilasjons-/sprinkler-/antenneanlegg og lignende	Per tiltak		6 500
Vnr.413	Solcelleanlegg	Per tiltak		5 000
Vnr.414	Heis	Per tiltak		4 000

§ 3-11-6. Oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i bolig samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig

For eksempel at det blir én boenhet mindre i en bygning.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1g		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 420	Sammenføring av bruksenheter i bolig mv.	Per søknad	3 270	3 335
Vnr. 421	Oppdeling av bruksenheter i bolig mv.	Per ny boenhet	7 630	7 780

§ 3-11-7. Oppføring av innhegning mot veg

Hvor nedenstående tiltak inngår i søknad etter kapittel 20 i plan- og bygningsloven, skal det ikke kreves separat gebyr.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1h		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 430	Innhegning mot veg (eksempelvis gjerde eller støyskjerm)	Per tiltak	5 450	5 670

§ 3-11-8. Plassering av skilt- og reklameinnretninger

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1i		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 440	Enkelt skilt eller reklame	Per tiltak	3 815	3 890
Vnr. 441	Fra og med to skilt	Per søknad	7 630	7 780

§ 3-11-9. Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1j		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 450	Plassering av midlertidige bygninger mv.	Per søknad	7 630	7 780

§ 3-11-10. Vesentlig terrenginngrep

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1k		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 460	Vesentlige terrenginngrep	Per søknad	9 810	10 000

§ 3-11-11. Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass**Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, Beregningsenhet Tiltakskl. 1 Tiltakskl. 2 Tiltakskl. 3 jf. § 20-1 k**

Vnr. 470	Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass	Per tiltak	16 350	18 530	23 980
471 472					

§ 3-12. Saksbehandlingsgebyr for tiltak uten krav til ansvarlig foretak

For søknadspliktige tiltak som behandles iht. pbl § 20-1 m. Grunngelyr og registreringsgebyr kommer i tillegg.

Fradeling mv., jf. pbl § 20-1 m		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 480	Opprettelse av grunneiendom, herunder søknad om fradeling av grunneiendom og innløsning av festetomt (deling)	Per matrikkelenhet	7 630	8 000
Vnr. 481	Vedtak om arealoverføring. Dokumentavgift til staten kommer i tillegg (2,5 %)	Per erklæring om arealoverføring	4 360	4 500

For søknadspliktige tiltak som behandles iht. plan- og bygningsloven § 20-1, jf. § 20-4 og tiltak som kan forestås av tiltakshaver jf. SAK

§§ 3-1 og 3-2 skal det betales følgende gebyr. Grunngelyr og registreringsgebyr kommer i tillegg

Saksbehandlingsgebyr for tiltak uten krav til ansvarlig foretak, jf. pbl 20-4		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 490	Mindre tiltak på bebygd eiendom som garasjer, uthus og tilbygg, jf. SAK § 3-1 a og b	Per tiltak	5 450	5 450
Vnr. 491	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt innenfor en bruksenhet, jf. SAK § 3-1 c	Per søknad	5 450	5 450
Vnr. 492	Skilt- og reklameinnretninger etter SAK § 3-1 d	Per tiltak	3 270	3 270
Vnr. 493	Alminnelig driftsbygninger i landbruket, jf. SAK § 3-2	Per tiltak	10 900	10 900
Vnr. 494	Midlertidige bygninger under 100m ² mv. jf. Pbl. § 20-4 c	Per tiltak	3 270	3 270
Vnr. 495	Midlertidige bygninger over 100m ² mv. jf. Pbl. § 20-4 c	Per tiltak	-	10 900

§ 3-13 Andre vurderinger

Andre vurderinger utløser ikke grunngebyr. Tiltak på eksisterende byggverk kan utløse registreringsgebyr.

Andre vurderinger		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 500	Tiltak på eksisterende byggverk (unntak fra TEK), pbl. § 31-2, 4. ledd	Per unntak	9 810	10 000
Vnr. 501	Godkjenning av selvbyggeransvar, SAK § 6-8	Per søknad	1 090	2 780
Vnr. 502	Godkjenning av foretak som ikke oppfyller kravene til utdanning mv, i SAK, pbl. § 23-8, jf. SAK § 11-4	Per foretak	3 270	3 335

§ 3-14. Igangsettingstillatelse

Igangsettingstillatelse utløser ikke grunn- eller registreringsgebyr

Igangsettingstillatelse jf. Pbl § 20-3		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 510	Igangsettingstillatelse	Per tillatelse	4 905	5 000

§ 3-15. Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest

Midlertidig brukstillatelse og søknad om ferdigattest utløser ikke grunn- eller registreringsgebyr.

Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 520	Midlertidig brukstillatelse	Per søknad	4 905	5 000
Vnr. 521	Ferdigattest der det har gått mer enn 5 år siden opprinnelig byggetillatelse ble gitt	Per søknad	4 905	5 000

Frikjøp

Frikjøpsbeløpet beregnes etter de betalingssatser som gjelder på det tidspunkt endelig byggetillatelse blir gitt.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 530	Frikjøp parkeringsplasser	Per manglende plass	60 000	65 000

Refusjonssaker

Gjelder refusjonssaker etter plan- og bygningslover § 18-3 til § 18-12. Gebyret fastsettes etter brukte timeverk og utgifter til sakkyndig bistand.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 540	For medvirkning i privat refusjonssak (per sak) - grunngebyr	Per søknad	30 000	31 000
Vnr. 541	I tillegg pris per time for medgått tid	Per time	1 180	1 200

Gebyrer etter eierseksjonsloven

§ 4-1. Generelt

Ved søknad om tillatelse til å seksjonere en eiendom etter eierseksjonsloven skal det beregnes gebyr med mindre annet fremgår av regulativet.

Oppretting av eierseksjoner, nybygg	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 800 1 til 3 seksjoner	Per søknad	6 000	6 300
Vnr. 801 4 til 8 seksjoner	Per søknad	9 000	9 450
Vnr. 802 Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	500	525

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

§ 4-3. Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg

Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 810 1 til 3 seksjoner	Per søknad	7 000	7 350
Vnr. 811 4 til 8 seksjoner	Per søknad	10 000	10 500
Vnr. 812 Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	650	700

§ 4-4. Oppretting av eierseksjoner, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

Oppretting av eierseksjoner, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 820 1 til 3 seksjoner	Per søknad	12 000	12 600
Vnr. 821 4 til 8 seksjoner	Per søknad	15 000	15 750
Vnr. 822 Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	1 000	1 050

§ 4-5. Sletting/oppheving av seksjonert sameie

Ved sletting eller oppheving av seksjonert sameie betales gebyret per ny grunneiendom.

Sletting/oppheving av seksjonert sameie	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 830 Saksbehandlingsgebyr for å slette seksjoner på en eiendom	Per grunneiendom	3 500	3 700

§ 4-6. Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyr kommer i tillegg til behandlingsgebyret.

Befaring	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. 840 Gebyr for befaring	Per befaring	3 500	3 700

Gebyrer etter matrikkeloven

§ 5-0. Generelt

For arbeid etter matrikkeloven skal det beregnes gebyr med mindre annet fremgår av regulativet. Tidsfristen som er fastsatt i matrikkelforskriftens § 18 første ledd løper ikke i perioden fra 15. november til 15. april.

§ 5-1. Oppretting av grunneiendom og festegrunn, matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, samt oppmålingsforretning over eksisterende registernummer.

Grunngebyr	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y Basisgebyr for arealer 0-300 m ²	Per registernummer	13 448	14 120
Vnr. Y Basisgebyr for arealer 301 - 1 000 m ²	Per registernummer	28 377	29 800
Areallgebyr i tillegg til grunngebyr			
Vnr. Y Pr m ² fra 1 000 m ² til 10 000 m ²	Per kvadratmeter	2	2
Vnr. Y Pr m ² fra 10 000 m ²	Per kvadratmeter	2	2
Ved samtidig oppmålinger av flere tilgrensende tomter med samme rekvisit gis			
Vnr. Y 6- 10 saker	Per registernummer	10 %	10 %
Vnr. Y 11-25 saker	Per registernummer	15 %	15 %
Vnr. Y 26 eller flere saker	Per registernummer	20 %	20 %

Innløsning av festegrunn

Dersom festegrunnen har eksisterende målebrev med grensehjørner bestemt i Euref 89 eller NGO 48 kan oppmålingsforretning gjennomføres uten ny merking og måling. Festegrunn som ikke tilfredsstiller kvalitetskravet fra tidligere oppmåling, må gjennomføres med full oppmålingsforretning og etter gebyrregulativets første avsnitt.

Sletting/oppheving av seksjonert sameie	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y Eksisterende målebrev iht. krav	Per grunneiendom	6 747	7 085

§ 5.2. Oppretting av uteareal på eierseksjon, per seksjon

Sletting/oppheving av seksjonert sameie	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y Per m ² fra 0 m ² til 200 m ²	Per søknad	8 058	8 460
Vnr. Y Per påbegynt m ² fra 200 m ²	Per kvadratmeter	2	2

Sammenhengende, oppmerkede p-plasser som tilleggsdeler regnes som et areal.

Dersom måling av utearealene gjør det nødvendig med oppmålingsforretning over eiendommens yttergrenser og disse ikke tidligere er koordinatbestemt i NGO48 eller Euf 89 må det holdes full oppmålingsforretning etter punkt 1. Ved opprettelse av eksklusiv bruksrett for eierseksjon til del av ubebygd fellesareal skal grensene være klarlagt i oppmålingsforretning og matrikkelført før tinglysing av selve seksjoneringen. Dersom det er flere uteareal med beliggenhet både mot eiendommens yttergrense og innenfor fastsettes gebyret etter gunstigste alternativ for rekvirent. Reduksjon av gebyret gis som under punkt 5.1.

§ 5-3. Oppretting av anleggseiendom (volum):

Her beregnes gebyret som under punkt 5.1, bare at m² erstattes med m³.

5-4. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning:

Grunngebyr	Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Per registernummer	4 448	4 670
Fullt gebyr for oppmålingsforretning kommer i tillegg			

§ 5-5. Grensejustering/makeskifte over mindre arealer

Her beregnes gebyret som under punkt 5.2

§ 5-6. Grensejustering/makeskifte over mindre volumer på anleggseiendom

Volumet kan justeres med inntil 5% av anleggseiendommens volum. Den maksimale grensen er satt til 1000 m³ og verdi 1 G.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Justering av volum	Per grensejusteringsavtale	18 025	18 925

§ 5-7. Arealoverføring for grunneiendom

Her beregnes gebyret som under punkt 5.1. Gebyret utregnes fra samlet bruttoareal ved gjensidig arealoverføring. Dersom landmåler i samråd med rekvirent finner det hensiktsmessig å benytte fradeling i stedet for arealoverføring benyttes likevel gebyret i dette punktet. Forutsetningen er at arealet ikke er en selvstendig bruksenhet, men sammenslås med mottakereiendommen.

§ 5-8. Volumoverføring for anleggseiendom

Gebyret beregnes som under punkt 5.1 - m² erstattes med m³. Påløpte kostnader til taksering, tinglysing, dokumentavgift og lignende kommer i tillegg til gebyret. Dersom Oppmålingsmyndigheten finner det hensiktsmessig, kan fradeling/sammenføyning benyttes. Gebyret er likt.

§ 5-9. Klarlegging av eksisterende grense som tidligere er koordinatbestemt i Euref eller NGO 48.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter	Antall punkt	4 861	5 105
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter	Antall punkt	1 049	1 100
Vnr. Y	Deretter per punkt	Antall punkt	1 049	1 100

Gebyret skal ikke overstige gebyr etter punkt 1. Dersom klarlegging av rettigheter inngår i forretningen faktureres dette etter medgått tid i tillegg til oppmålingsgebyret.

§ 5-10. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere ikke er koordinatbestemt iht. punkt 9:

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter	Antall punkt	13 871	14 120
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter	Antall punkt	1 854	1 950
Vnr. Y	Deretter per punkt	Antall punkt	1 854	1 950

Dersom klarlegging av rettigheter inngår i forretningen faktureres dette etter medgått tid i tillegg til oppmålingsgebyret.

§ 5-11. Utstedelse av matrikkelbrev:

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter		175	175
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter		350	350

Ved gjennomføring av oppmålingsforretninger er utstedelse av nytt matrikkelbrev inkludert i gebyrsatsene. Gebyr for utstedelse av matrikkelbrev er fastsatt av Statens kartverk.

§ 5-12. Registrering av eksisterende jordsameie

Faktureres etter medgått tid

§ 5-13. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Dersom en sak blir trukket før den er fullført eller må avvises av andre grunner - for eksempel endrede hjemmelsforhold, betales gebyr forholdsmessig etter medgått tid, minimum en tredjedel av vedtatte gebyrsatser.

§ 5-14. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan fagutvalget, av eget tiltak eller søknad fastsette et passende gebyr.

§ 5-15. Oppmålingsforretning over spesielle arealer

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	Grunnbeløp for klargjøring av større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og utbyggingsområder som senere skal deles	Per registernummer	27 604	29 000

§ 5-16. Andre arbeider

Oppmålings- og matrikuleringsarbeid som ikke faller direkte inn under gebyrregulativets oppsett kan beregnes etter medgått tid. Det beregnes normalt ikke instrumentleie/reise/diett.

		Beregningsenhet	2020	2021
Vnr. Y	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 140	1 140

Innfordring

Moss kommune krever erstatning for kostnader ved å inndrive misligholdte krav og rentekompensasjon ved for sen betaling etter inkassoloven og forsinkelsesrenteloven.

Forsinkelsesrenter	2020	2021
Forsinkelsesrenter, kommunale avgifter, gebyrer og lignende endres to ganger årlig per 01.01 og 01.07, fra 01.07.20:8%	Iht. gjeldende satser	Iht. gjeldende satser
Gebyr utleggsforretning		
Berømmelse av utleggsforretning	Iht. gjeldende satser	Iht. gjeldende satser
Purregebyr		
Purringer/inkassovarsel – 1/10 av til enhver tid gjeldende inkassosats. For krav som har forfall etter 01.10.20: kr. 350. For hvert varsel vil det si kr. 35.	Iht. gjeldende satser	Iht. gjeldende satser
Betalingsoppfordring – 3/10 av til enhver tid gjeldende inkassosats. For krav som har forfall etter 01.10.20 kr. 350. For hvert varsel vil det si kr. 105.	Iht. gjeldende satser	Iht. gjeldende satser

Vedlegg

§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-1 363 406	-1 415 068	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070
Innteks- og formuesskatt	-1 421 024	-1 352 024	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224
Eiendomsskatt	-175 985	-175 985	-185 985	-185 985	-185 985	-185 985
Andre generelle driftsinntekter	-106 056	-110 056	-86 056	-82 056	-82 056	-81 056
Sum generelle driftsinntekter	-3 066 471	-3 053 133	-3 062 335	-3 058 335	-3 058 335	-3 057 335
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 019 517	3 035 499	3 001 052	2 955 461	2 935 724	2 930 376
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Sum netto driftsutgifter	3 019 517	3 035 499	3 001 052	2 955 461	2 935 724	2 930 376
Brutto driftsresultat	-46 954	-17 634	-61 283	-102 874	-122 611	-126 959
Renteinntekter	-24 000	-30 200	-22 600	-22 800	-23 100	-23 200
Utbytter	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	52 686	53 205	48 570	49 374	47 881	49 200
Avdrag på lån	83 774	83 774	76 385	77 574	78 774	79 774
Netto finansutgifter	106 260	100 579	96 155	97 948	97 355	99 574
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	59 306	82 946	34 873	-4 925	-25 255	-27 384
Overføring til investering	0	2 010	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 394	-7 157	-1 424	1 576	1 576	1 576
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-53 911	-77 799	-33 449	3 349	23 679	25 808
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-59 305	-82 946	-34 873	4 925	25 255	27 384
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	1	0	0	0	0	0

§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Kommunedirektør med stab	296 118	268 466	243 563	237 332	236 367	234 842
Kommunalområde oppvekst og utdanning	1 059 243	1 071 624	1 046 092	1 035 157	1 026 637	1 021 987
Kommunalområde helse og mestrings	1 028 469	1 076 476	1 039 793	1 026 743	1 024 343	1 030 943
Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering	363 089	377 998	351 547	347 139	345 561	345 106
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	110 683	112 997	113 716	109 990	110 142	110 172
Fellesposter drift	156 163	120 424	204 916	200 675	194 249	188 901
Overføringer og finans	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	3 013 766	3 027 986	2 999 628	2 957 037	2 937 300	2 931 952
Herav:						
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 751	-7 514	-1 424	1 576	1 576	1 576
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 019 517	3 035 499	3 001 052	2 955 461	2 935 724	2 930 376

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	407 346	259 212	367 847	352 728	476 974	342 477
Tilskudd til andre investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	68 000	66 000	57 200	10 500	8 500	8 500
Utlån av egne midler	210 000	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	65 000	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	750 346	325 212	425 047	363 228	485 474	350 977
Kompensasjon for merverdiavgift	-48 249	-34 509	-39 185	-36 731	-52 511	-35 171
Tilskudd fra andre	-253 897	-247 500	-167 300	-4 327	-1 827	-101 527
Salg av varige driftsmidler	0	0	-20 000	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-65 000	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-481 200	-140 293	-188 562	-310 170	-431 136	-214 279
Sum investeringsinntekter	-848 346	-422 302	-415 047	-351 228	-485 474	-350 977
Videreutlån	0	210 000	210 000	210 000	210 000	210 000
Bruk av lån til videreutlån	0	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000
Avdrag på lån til videreutlån	0	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Mottatte avdrag på videreutlån	0	-65 000	-65 000	-65 000	-65 000	-65 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	-2 010	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	100 000	100 000	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-2 000	-900	-10 000	-12 000	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	98 000	97 090	-10 000	-12 000	0	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Kommunedirektør med stab	5 575	24 185	5 555	3 375	2 625	2 625	14 180
Kommunalområde oppvekst og utdanning	32 000	13 088	37 400	24 736	17 000	17 000	96 136
Kommunalområde helse og mestring	75 885	16 145	40 049	54 515	103 752	63 250	261 566
Kommunalområde kultur, aktivitet og inkludering	46 844	34 761	7 600	59 300	171 300	100 300	338 500
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	123 000	171 034	132 275	109 302	93 677	129 302	464 556
Fellesposter drift	124 042	0	144 968	101 500	88 620	30 000	365 088
Sum 2B	407 346	259 212	367 847	352 728	476 974	342 477	1 540 026

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Sum 2B	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Sjøsidan Moss AS	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000
KLP egenkapitaltilskudd	66 000	66 000	57 200	8 500	8 500	8 500	82 700
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	68 000	66 000	57 200	10 500	8 500	8 500	84 700

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Utlån av egne midler	210 000	0	0	0	0	0	0

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Oppr. budsjett 2020	Rev. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-1 363 406	-1 415 068	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070	-1 334 070
Inntekts- og formuesskatt	-1 421 024	-1 352 024	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224	-1 456 224
Eiendomsskatt	-175 985	-175 985	-185 985	-185 985	-185 985	-185 985
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-133 234	-136 205	-111 034	-107 034	-107 034	-106 034
Overføringer og tilskudd fra andre	-368 068	-376 552	-375 093	-374 736	-374 736	-374 736
Brukerbetalinger	-120 365	-113 973	-117 476	-117 886	-117 316	-117 316
Salgs- og leieinntekter	-271 636	-260 346	-279 741	-280 741	-280 741	-280 741
Sum driftsinntekter	-3 853 718	-3 830 153	-3 859 623	-3 856 676	-3 856 106	-3 855 106
Lønnsutgifter	1 894 308	1 911 264	1 927 932	1 913 161	1 909 266	1 913 813
Sosiale utgifter	594 504	564 036	530 035	512 752	498 699	489 000
Kjøp av varer og tjenester	1 105 688	1 114 520	1 131 756	1 120 465	1 119 434	1 119 843
Overføringer og tilskudd til andre	212 263	222 700	208 617	207 424	206 096	205 491
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	3 806 764	3 812 519	3 798 341	3 753 803	3 733 496	3 728 148
Brutto driftsresultat	-46 954	-17 634	-61 283	-102 874	-122 611	-126 959
Renteinntekter	-24 000	-30 200	-22 600	-22 800	-23 100	-23 200
Utbytter	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200	-6 200
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	52 686	53 205	48 570	49 374	47 881	49 200
Avdrag på lån	83 774	83 774	76 385	77 574	78 774	79 774
Netto finansutgifter	106 260	100 579	96 155	97 948	97 355	99 574
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	59 306	82 946	34 873	-4 925	-25 255	-27 384
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	2 010	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-5 394	-7 157	-1 424	1 576	1 576	1 576
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-53 911	-77 799	-33 449	3 349	23 679	25 808
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-59 305	-82 946	-34 873	4 925	25 255	27 384
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	1	0	0	0	0	0